

เอกสารวิชาการ

เรื่อง

การสำรวจสถานการณ์และประเมินผลการดำเนินการของสถานที่สกัดกัญชง
ในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก)
ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง พ.ศ. ๒๕๖๔

โดย

นายสัญญาชัย จันทร์โต

กลุ่มกำกับดูแลหลังออกสู่ตลาด

กองควบคุมวัตถุเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

คำนำ

รายงานการวิจัยเรื่อง การสำรวจสถานการณ์และประเมินผลการดำเนินการของสถานที่สกัดกัญชง ในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง พ.ศ. ๒๕๖๔ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานการณ์ของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง และเพื่อประเมินความพร้อมของผู้ประกอบการด้านงบประมาณ และปัญหาอุปสรรค ในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ขอขอบคุณ เกสัชกรกลุ่มกำกับดูแลหลังออกสู่ตลาด กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ที่ได้ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลในการทำวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการช่วยลงตรวจสถานที่ เพื่อเก็บข้อมูล และตรวจประเมิน อย่างเต็มความรู้ความสามารถจนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

คุณประโยชน์อันเกิดจากการศึกษานี้ ขอมอบให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน แต่หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยกราบขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย และหวังอย่างยิ่งว่า การศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจต่อไป

บทสรุปผู้บริหาร

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ได้ออกประกาศหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม (หลักเกณฑ์ฯ ๓๐ ข้อ) ซึ่งเป็นแนวทางการจัดเตรียมสถานที่ให้ผู้ยื่นคำขออนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง นำไปจัดเตรียมสถานที่ผลิตให้มีมาตรฐานเหมาะสมเพื่อเป็นสถานที่ผลิตวัตถุดิบสำหรับผลิตภัณฑ์สุขภาพโดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวประกาศใช้ในปี ๒๕๖๔ ใช้สำหรับการพิจารณาและตรวจสอบสถานที่ขอรับอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ในกรณีที่จะมีการนำสารสกัดกัญชงไปใช้เป็นส่วนผสม (วัตถุดิบ) ของผลิตภัณฑ์สมุนไพร อาหาร หรือเครื่องสำอาง โดยผู้ขออนุญาตจะต้องดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการนั้นด้วย อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังพบว่าผู้ประกอบการบางรายมีปัญหาในเรื่องของการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ฯ ที่กำหนด

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจสถานการณ์ของสถานที่สกัดกัญชงที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และเพื่อประเมินความพร้อมของผู้ประกอบการด้านงบประมาณ และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยดำเนินการส่งแบบสอบถามทาง E-mail และลงพื้นที่เก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างและสุ่มอย่างเฉพาะเจาะจงโดยคัดเลือกจากผู้ประกอบการ ตัวอย่างประชากร คือ ผู้รับอนุญาตผลิตฯ จำนวน ๒๕ แห่ง เก็บข้อมูลช่วงเดือน เดือนเมษายน ถึง กันยายน ๒๕๖๖ การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาใช้สถิติเชิงพรรณนา สรุปข้อมูลด้วยร้อยละการแจกแจงความถี่โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel

จากการศึกษาพบว่า ผลการตรวจประเมินสถานที่ผลิตฯ ตามหลักเกณฑ์ฯ ๓๐ ข้อ สามารถสรุปได้ เป็น ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ สามารถปฏิบัติตามได้อย่างสมบูรณ์ เช่น การจัดเตรียมสถานที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ๓๐ ข้อ การแยกเก็บกัญชงเป็นสัดส่วนแยกจากวัตถุดิบ และการดำเนินการสุ่มตรวจสอบเพื่อหาปริมาณสาร THC สารสกัดกัญชงตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนที่ ๒ ข้อกำหนดที่สามารถปฏิบัติตามได้บางส่วน ได้แก่ การจัดทำบัญชีรับ-จ่ายกัญชง ผ่านระบบ e-Submission เป็นรายเดือนทุกเดือน และการจัดทำฉลากอย่างง่ายที่ภาชนะหรือหีบห่อบรรจุกัญชงที่ผลิตขึ้น ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเรื่องสถานที่ที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงในการเตรียมสถานที่ และนโยบายภาครัฐ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นสถานที่ผลิตที่มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันในอุตสาหกรรมได้ ความคิดเห็นของผู้ประกอบการมองว่าการพัฒนาตลาดของกัญชงเชิงอุตสาหกรรมขึ้นกับปัจจัยหลายประการ ด้านกระบวนการผลิต ด้านการจำหน่าย ด้านนโยบายของภาครัฐ เป็นต้น ผู้ประกอบการมีความเห็นว่าพัฒนาสถานที่ตามมาตรฐานสถานที่การผลิตที่ดีตามหลักเกณฑ์ GMP PIC/S เป็นแนวทางที่มีความน่าสนใจเนื่องจากการเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในสารสกัดจากกัญชง

คำสำคัญ : สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) เฉพาะกัญชง หลักเกณฑ์ฯ ๓๐ ข้อ สถานการณ์และความพร้อม

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ง
สารบัญแผนภูมิ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	
ความเป็นมา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
กรอบแนวคิด	๒
วิธีการศึกษา	๓
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
บทที่ ๒ ทบทวนวรรณกรรม	
กฎหมายที่เกี่ยวข้องและขั้นตอนการพิจารณาอนุญาต	๕
หลักเกณฑ์และคำอธิบายที่เกี่ยวข้องสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	๗
ตารางเปรียบเทียบหลักเกณฑ์สถานที่ในผลิตภัณฑ์ต่างๆ	๑๒
แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมพืชกัญชงสู่เชิงพาณิชย์	๒๘
บทที่ ๓ วิธีการศึกษา	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๓๒
เกณฑ์การคัดเข้า เกณฑ์การคัดออก ตัวแปรในการศึกษา	๓๒
เก็บรวบรวมข้อมูล	๓๓
ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย	๓๔
เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ	๓๔
การวิเคราะห์ข้อมูล	๓๘
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	
ข้อมูลทั่วไปของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	๓๙
- ประเภทของสถานที่ผลิต	๓๙
- ลักษณะอาคาร	๓๙
- ข้อมูลด้านการผลิตสารสกัดกัญชง	๔๐
- ข้อมูลพื้นฐานด้านธุรกิจ	๔๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ ผลการศึกษา (ต่อ)	
ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านกระบวนการผลิต)	๔๓
ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านการขาย)	๔๗
ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านนโยบายของภาครัฐ)	๕๒
การตรวจประเมินสถานการณ์และความพร้อมของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก)	๕๖
ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	
บทที่ ๕ สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา	๗๕
อภิปรายผลการศึกษา	๘๐
ข้อเสนอแนะ	๘๔
เอกสารอ้างอิง	๘๕
ภาคผนวก ก	๘๖
ภาคผนวก ข	๑๐๖

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ ๒-๑	ตารางเปรียบเทียบตารางเปรียบเทียบข้อกำหนดการขออนุญาตสถานที่ผลิต (ที่ไม่ใช่การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง (เพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์) กับประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง	๑๒
ตารางที่ ๔-๑	ข้อมูลทั่วไปของสถานที่(ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	๔๐
ตารางที่ ๔-๒	ข้อมูลด้านการผลิตของสถานที่(ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	๔๑
ตารางที่ ๔-๓	ข้อมูลพื้นฐานด้านธุรกิจ แหล่งเงินทุน มูลค่าการลงทุน ยอดขายต่อเดือน และธุรกิจอื่นๆ	๔๒
ตารางที่ ๔-๔	จำนวนร้อยละของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง ต่อผลการตรวจประเมินในหมวดที่ ๑ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต	๕๙
ตารางที่ ๔-๕	ผลการประเมินความสอดคล้อง/ไม่สอดคล้องของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในหมวดที่ ๑ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต	๖๐
ตารางที่ ๔-๖	จำนวนร้อยละของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง ต่อผลการตรวจประเมินในหมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต	๖๒
ตารางที่ ๔-๗	ผลการประเมินความสอดคล้อง/ไม่สอดคล้องของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในหมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต	๖๓
ตารางที่ ๔-๘	จำนวนร้อยละของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง ต่อผลการตรวจประเมินในหมวดที่ ๓ บุคลากร	๖๖
ตารางที่ ๔-๙	ผลการประเมินความสอดคล้อง/ไม่สอดคล้องของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในหมวดที่ ๓ บุคลากร	๖๗
ตารางที่ ๔-๑๐	จำนวนร้อยละของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง ต่อผลการตรวจประเมินในหมวด ๔. การสุขาภิบาล	๖๙
ตารางที่ ๔-๑๑	ผลการประเมินความสอดคล้อง/ไม่สอดคล้องของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในหมวดที่ ๔ การสุขาภิบาล	๗๐
ตารางที่ ๔-๑๒	การจัดกลุ่มสถานที่ผลิตในความพร้อมในการพัฒนาสถานที่ผลิตให้เป็นไปตามแนวทาง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร (Good Manufacturing Practice; GMP)	๗๒
ตารางที่ ๔-๑๓	คะแนนการประเมินผลการดำเนินการสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ตามกฎกระทรวงกัญชง	๗๔

สารบัญแนภูมิ

		หน้า
รูปที่ ๔-๑	สรุปภาพรวมการประเมินสถานที่สถานการณ์และความพร้อมของสถานที่ผลิต	๕๗
รูปที่ ๔-๒	คะแนนร้อยละเฉลี่ยของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หมวดที่ ๑ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต	๕๘
รูปที่ ๔-๓	คะแนนร้อยละเฉลี่ยของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต	๖๑
รูปที่ ๔-๔	คะแนนร้อยละเฉลี่ยของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หมวดที่ ๓ บุคลากร	๖๕
รูปที่ ๔-๕	คะแนนร้อยละเฉลี่ยของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หมวดที่ ๔ การสุขาภิบาล	๖๘
รูปที่ ๔-๖	คะแนนร้อยละเฉลี่ยของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชงหลังจากได้รับอนุญาต (Post marketing surveillance)	๗๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบัน ความต้องการในตลาดโลกสูงและมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่อง จากข้อมูลในปี ๒๕๖๓ ตลาดกัญชาโลกมีมูลค่า ๔.๗๕ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยจำแนกตามประเภทของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ดูแลส่วนบุคคล (อาทิ ครีมทาหน้า ครีมบำรุงผิว ผลิตภัณฑ์ล้างมือ ผลิตภัณฑ์อาบน้ำ) ๑.๗๖ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (สัดส่วน ๓๗.๑% ของมูลค่าตลาดกัญชาโลก) รองลงมาได้แก่ อาหารและเครื่องดื่ม (๒๕.๒%) สิ่งทอ (๑๘.๖%) และผลิตภัณฑ์ยา (๑๑.๖%) แต่หากจำแนกตามการแปรรูป พบว่า กัญชาถูกแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์น้ำมันมากที่สุด มีมูลค่า ๒.๑๕ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (สัดส่วน ๔๕.๒% ของมูลค่าตลาดกัญชาโลก) รองลงมาได้แก่ เมล็ดกัญชา (๒๘.๘%) และเส้นใย (๒๐.๐%) ในระยะข้างหน้า Allied Market Research คาดว่าตลาดกัญชาโลกจะเติบโตต่อเนื่องเฉลี่ย ๒๑.๖% ต่อปี มาอยู่ที่ ๑.๘๖ หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ๒๕๗๐ แต่ยังคงถือว่ายังมีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับตลาดกัญชาโลก

ผลิตภัณฑ์มีราคาสูง ผลตอบแทนดี สารสกัดกัญชามีราคาแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ ความบริสุทธิ์ กระบวนการสกัด โดยสามารถจำแนกได้ ๔ ประเภท ดังนี้

๑) Full Spectrum CBD คือ CBD ที่ยังคงมีสาร Phytocannabinoids อื่นๆ และสาร THC เจือปนอยู่ อีกทั้งยังมีสารที่ให้กลิ่น (Terpenes) และสารต่อต้านอนุมูลอิสระ (Flavonoids)

๒) CBD Isolate คือ สาร CBD บริสุทธิ์ มักทำให้อยู่ในรูปแบบผลึกหรือผง จึงเรียกว่า CBD Crystalline หรือ CBD Powder มีสีขาวละเอียด รสจืด ไม่มีกลิ่น นำไปใช้ในผลิตภัณฑ์อาหาร เครื่องดื่ม เวชสำอาง ราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ ๙๐๐-๑,๓๐๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ

๓) Broad Spectrum CBD หรือ CBD Distillate คือ สาร CBD ที่ยังคงมีสารอื่นๆ เจือปนอยู่ ดังประเภทที่ ๑ แต่ทำการสกัดหรือแยกเฉพาะสาร THC ออก หรืออาจเจือปนอยู่บ้างแต่ไม่เกินกฎหมายกำหนดของแต่ละประเทศ ทำให้มีความต้องการสูง ราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ ๒,๔๐๐-๔,๒๐๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ

๔) Water Soluble CBD คือ สาร CBD ที่ละลายน้ำได้ (สาร CBD ประเภท ๑-๓ ละลายน้ำไม่ได้ จึงจำเป็นต้องใช้น้ำมันเป็นตัวทำละลาย เช่น น้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น กรดไขมัน หรือ Medium-chain Triglyceride) ราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ ๑,๘๕๐-๓,๒๐๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ

ตามที่กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชา พ.ศ. ๒๕๖๓ กำหนดให้ผู้ที่ประสงค์จะขออนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชา ต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยจัดเตรียมสถานที่พร้อมด้วยคำขอ ข้อมูล เอกสาร หรือหลักฐานต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาอนุญาต ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ได้ออกประกาศหลักเกณฑ์การพิจารณา สถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชา (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม (หลักเกณฑ์ฯ ๓๐ ข้อ) ซึ่งเป็นแนวทางการจัดเตรียมสถานที่ให้ผู้ยื่นคำขออนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชา นำไปจัดเตรียมสถานที่ผลิตให้มีมาตรฐานเหมาะสมเพื่อเป็นสถานที่ผลิตวัตถุดิบสำหรับผลิตภัณฑ์สุขภาพในประเทศ

โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวประกาศใช้ในปี ๒๕๖๔ ใช้สำหรับการพิจารณาและตรวจสอบสถานที่
ขอรับอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ในกรณีที่จะมีการนำสารสกัด
กัญชงไปใช้เป็นส่วนผสม (วัตถุดิบ) ของผลิตภัณฑ์สมุนไพร อาหาร หรือเครื่องสำอาง โดยผู้ขออนุญาตจะต้อง
ดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการนั้นด้วย อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังพบปัญหาจากการขายสารสกัด
กัญชงที่ผิดวัตถุประสงค์ เช่น นำสารสกัดที่ผลิตได้ไปอ้างสรรพคุณ คุณภาพที่เกินความจริง ผู้ประกอบการไม่
ผลิตตามแผนผลิต แผนการใช้ประโยชน์ ที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา อีกทั้งยัง
พบการผลิตสารสกัดกัญชงโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ผลิตตามหลักวิชาการ จึงจำเป็นต้องมีการจัดการปัญหา
ดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ ฯ ที่กำหนดไว้ โดยเริ่มตั้งแต่อาคาร
สถานที่ตั้ง อุปกรณ์การผลิต การคัดเลือกวัตถุดิบ การเก็บวัตถุดิบ ขั้นตอนในการผลิตสารสกัด และการควบคุม
คุณภาพที่เหมาะสม ทั้งนี้ ผลักดันให้มีการจัดเตรียมสถานที่ผลิตให้ได้ตามมาตรฐานสถานที่การผลิตที่ดีตาม
หลักเกณฑ์ GMP PIC/S เพื่อให้สถานที่ผลิตฯ สามารถผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีความปลอดภัย มีคุณภาพมาตรฐาน
เทียบเท่ากับประเทศต่างๆ ซึ่งจากข้อมูล Hemp Benchmark ของตลาดกัญชงทั่วประเทศ พบว่าช่วงเดือน
เมษายน ๒๕๖๖ ที่ผ่านมา ราคาขายผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของ cannabinoid จากกัญชงลดลงอย่างมาก
รวมทั้งราคาวัตถุดิบชีวมวล (Biomass) ยังเป็นราคาประเมินต่ำสุด ตลอดหกเดือนที่ผ่านมา สำหรับราคาขาย
ของสารสกัด CBD Distillated มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องในเดือนเมษายน ๒๕๖๖ หลังจากเดือนมีนาคม
๒๕๖๖ ที่มีการปรับตัวขึ้นส่วนราคาของ Crude oil มีราคาลดลงอย่างต่อเนื่อง สู่ระดับต่ำสุด ๓,๐๐๐ บาทต่อ
กิโลกรัม

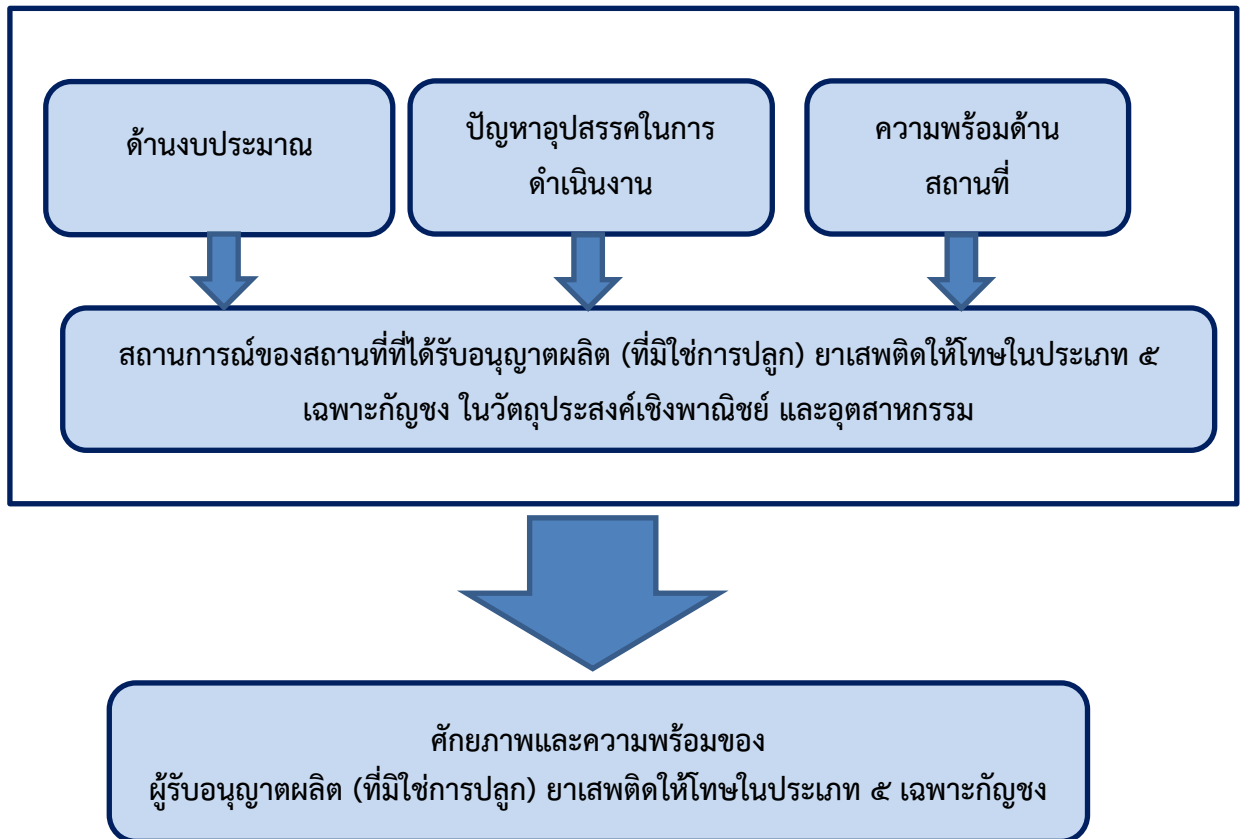
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพแข่งขันอุตสาหกรรมสารสกัดกัญชง
ของประเทศไทย เพื่อประเมินความพร้อมของผู้ประกอบการด้านงบประมาณ และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติ
ตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง เพื่อให้ทราบถึง
ศักยภาพของสถานที่ผลิตฯ ดังกล่าว อันจะสะท้อนถึงสภาพปัญหาที่เป็นอยู่เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการ
พัฒนาสถานที่ผลิตฯ ให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

ทั้งนี้จากข้อมูลผู้ได้รับอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) เฉพาะกัญชง ในประเทศไทย
เดือนเมษายน ๒๕๖๖ มีจำนวนทั้งสิ้น ๔๖ แห่ง พบว่า ได้รับอนุญาตตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ วิจัย
จำนวน ๗ แห่ง (ร้อยละ ๑๕.๒๑) และวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม
จำนวน ๓๙ แห่ง (ร้อยละ ๘๔.๗๘) ขณะที่วิจัยมีผู้ได้รับอนุญาตที่จัดเตรียมสถานที่ตามเกณฑ์มาตรฐานสถานที่
การผลิตที่ดี GMP PIC/S ของผลิตภัณฑ์สมุนไพร และได้รับใบอนุญาตแล้ว จำนวน ๒ แห่ง ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือก
สำรวจเฉพาะสถานประกอบการที่ได้รับอนุญาตในวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม
เนื่องจากมีขนาดของสถานที่ผลิต เครื่องมือ อุปกรณ์ในการผลิต ที่ต่างกัน ทั้งสถานที่ผลิตที่มีขนาดใหญ่ เครื่องจักร
อุตสาหกรรมที่ทันสมัย (Industrial Scale) ไปจนถึงสถานที่ผลิตขนาดเล็ก ที่มีลักษณะเครื่องมือแบบห้องปฏิบัติการ
(Lab Scale) จึงเป็นต้นแบบที่ดีในการศึกษาในครั้งนี้ นอกจากนั้นแล้วยังเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน
ของผู้ผลิตสารสกัดกัญชงในประเทศไทยสู่สากล ซึ่งนอกจากจะรักษามูลค่าการผลิตในประเทศได้แล้ว
ยังสามารถขยายการส่งออกไปยังต่างประเทศได้ด้วย อุตสาหกรรมการผลิตกัญชง จึงจำเป็นต้องได้รับการ
พัฒนามาตรฐานการผลิต เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐาน และสามารถเติบโตต่อไปได้

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑) เพื่อตรวจสอบสถานการณ์ของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง
- ๒) เพื่อประเมินความพร้อมของผู้ประกอบการด้านงบประมาณ และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง

๓. กรอบแนวคิดการวิจัย

๔. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑) ทราบถึงสถานการณ์ศักยภาพของผู้ประกอบการ ผู้ที่ได้รับอนุญาตสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ในการแข่งขันอุตสาหกรรมสารสกัดกัญชงของประเทศไทยได้
- ๒) เพื่อประเมินความพร้อมของผู้ประกอบการด้านงบประมาณ และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง

นิยามศัพท์เฉพาะ

๑) ผู้ที่ได้รับอนุญาตสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หมายถึง ผู้รับอนุญาต หรือผู้แทนที่ได้รับมอบหมาย ที่สามารถให้ข้อมูลหรือตัดสินใจ ในภาพรวมของบริษัทได้

๒) สถานที่ผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม หมายถึง สถานที่ที่ได้รับใบอนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) ในวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม ที่ใบอนุญาตยังคงสถานะอยู่ในปีงบประมาณ ๒๕๖๖

๓) ความพร้อมและศักยภาพของสถานที่ หมายถึง ความสามารถของผู้ประกอบการสถานที่ผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม ที่ผ่านหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง(หลักเกณฑ์ ๓๐ ข้อ) และเตรียมพร้อมในการพัฒนาสถานที่ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตผลิตภัณฑ์ (Good Manufacturing Practice; GMP) ซึ่งนำมาพิจารณาในประเด็นด้านงบประมาณในการลงทุน และปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสถานที่

บทที่ ๒

บททวนวรรณกรรม

การสำรวจสถานการณ์และประเมินผลการดำเนินการของสถานที่สกัดกัญชงในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง การวิจัยนี้ได้รับรวบรวมกฎหมาย หลักเกณฑ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมุ่งเน้นศึกษาประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๑. กฎหมายที่เกี่ยวข้องและขั้นตอนการพิจารณาอนุญาต
๒. หลักเกณฑ์และคำอธิบายที่เกี่ยวข้องสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง คำอธิบายและตารางเปรียบเทียบ
๓. แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมพืชกัญชงสู่เชิงพาณิชย์

๑. กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการผลิตและขั้นตอนการพิจารณาอนุญาต ^(๑)

๑.๑ ข้อกฎหมายของประมวลกฎหมายยาเสพติด ตามมาตรา ๘ บรรดาบทกำหนดโทษ ระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. ๒๕๓๓ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. ๒๕๕๙ หรือประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐๘/๒๕๕๗ เรื่อง การปฏิบัติต่อผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อเข้าสู่การบำบัดฟื้นฟูและการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดทำพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับประมวลกฎหมายยาเสพติดทำพระราชบัญญัตินี้ หรือจนกว่าจะมีกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออก ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดทำพระราชบัญญัตินี้ หรือตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ ใช้บังคับ

๑.๒ กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง (Hemp) พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่เกี่ยวข้อง:

หมวด ๑ การขออนุญาต

ข้อ ๔ การขออนุญาตผลิต จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งกัญชง ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- (๑) เพื่อประโยชน์ตามภารกิจของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นภารกิจตาม (๒) (๓) (๔) (๕) หรือ (๖) ให้หน่วยงานของรัฐขออนุญาตตามวัตถุประสงค์นั้น แล้วแต่กรณี
- (๒) เพื่อการใช้ประโยชน์จากเส้นใยตามประเพณี วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิต และใช้ในครอบครัวเท่านั้น ทั้งนี้ มีพื้นที่ปลูกได้ครอบครัวละไม่เกินหนึ่งไร่
- (๓) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม
- (๔) เพื่อประโยชน์ในทางการแพทย์

(๕) เพื่อประโยชน์ในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย หรือปรับปรุงพันธุ์

(๖) เพื่อประโยชน์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์รับรอง

ข้อ ๖ การขออนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ให้ผู้อนุญาตพิจารณาอนุญาตตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

ข้อ ๗ ผู้ใดประสงค์จะขออนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งกัญชง ให้ยื่นคำขอต่อผู้อนุญาตตามแบบที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา พร้อมด้วย ข้อมูล เอกสาร หรือ หลักฐานตามแบบที่กำหนด

ข้อ ๑๓ (๒) กรณีขออนุญาตในท้องที่จังหวัดอื่น ให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเสนอคำขออนุญาตต่อคณะกรรมการจังหวัดฯ เพื่อพิจารณาจัดทำความเห็นเสนอผู้อนุญาตเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการ

ขั้นตอนการพิจารณาอนุญาต^(๒)

ด้วยกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง (Hemp) พ.ศ. ๒๕๖๓ ผู้ประกอบการสามารถยื่นคำขอรับอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ผ่านระบบ E submission เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบคำขอ เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง โดยก่อนที่จะมีการพิจารณาอนุญาตตามวัตถุประสงค์ประเภทต่างๆ จะมีการดำเนินการตรวจสอบสถานที่ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(ก) กรณีสถานที่ตั้งอยู่ใน เขตกรุงเทพมหานคร

พนักงานเจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ให้ดำเนินการตรวจสอบสถานที่ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม (หลักเกณฑ์ ๓๐ ข้อ)

(ข) กรณีสถานที่ตั้งอยู่ในจังหวัดอื่น

๑) พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) ดำเนินการตรวจสอบสถานที่ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม

๒) หลังจากตรวจสอบแล้ว ส่งเรื่องให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด (เลขานุการและกรรมการคณะกรรมการจังหวัด) เพื่อเสนอคำขอรับอนุญาตและผลการตรวจสอบสถานที่ ต่อคณะกรรมการจังหวัด จากนั้นส่งมายังสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

เมื่อกองควบคุมวัตถุเสพติดได้รับเอกสารแล้ว จะนำเรื่องเข้าคณะกรรมการฯ ตามคำสั่งคณะกรรมการควบคุมยาเสพติด ที่ ๒/๒๕๖๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองการอนุญาตและการควบคุมการผลิต นำเข้า หรือส่งออกยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ ลงวันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕ กำหนดให้คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาและกลั่นกรอง เพื่อเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดในเรื่องการอนุญาตให้ผลิตโดยการปลูก การผลิตที่มีใช้การปลูก (กรณีมิใช่ทางการแพทย์) นำเข้า หรือส่งออกยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ ก่อนส่งเรื่องให้คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ พิจารณาออกใบอนุญาต

๒. หลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ หลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม^(๓,๔)

ตามที่กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง พ.ศ. ๒๕๖๓ กำหนดให้ผู้ที่จะประสงค์จะขออนุญาตผลิตกัญชง ให้ยื่นคำขอต่อผู้อนุญาตตามแบบที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา พร้อมด้วยข้อมูลเอกสาร หรือหลักฐานต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาของผู้อนุญาตและคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ในการประชุมครั้งที่ ๔๒๘-๔/๒๕๖๔ วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๔

จึงเห็นควรให้ประกาศหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ยื่นคำขออนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง นำไปจัดเตรียมสถานที่ผลิตให้มีมาตรฐานเหมาะสมที่จะเป็นสถานที่ผลิตวัตถุดิบสำหรับผลิตภัณฑ์สุขภาพ และให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ

ขอบข่าย

๑) หลักเกณฑ์ฉบับนี้ใช้สำหรับการพิจารณาและตรวจสอบสถานที่ขอรับอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง สำหรับวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม โดยมีขอบข่ายครอบคลุมการผลิตสารสกัดจากช่อดอกกัญชง เพื่อนำไปใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตเป็นยา ผลิตภัณฑ์สมุนไพร อาหาร เครื่องสำอาง และยาเสพติดให้โทษ **ไม่รวมการผลิต** น้ำมันหรือสารสกัดจากเมล็ดกัญชง และสารสกัดจากใบ กิ่ง ก้าน ราก และลำต้น ที่ได้รับอนุญาตให้ผลิตในประเทศ ซึ่งมีปริมาณสารแคนนาบินาไดโอด (cannabidiol, CBD) เป็นส่วนประกอบและต้องมีสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (tetrahydrocannabinol, THC) ไม่เกินร้อยละ ๐.๒ โดยน้ำหนัก ซึ่งได้รับการยกเว้นไม่จัดเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ พ.ศ. ๒๕๖๓

๒) หลักเกณฑ์ฉบับนี้ใช้สำหรับการพิจารณาและตรวจสอบสถานที่ขอรับอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ในกรณีที่จะมีการนำสารสกัดกัญชงไปใช้เป็นส่วนผสมของยา ผลิตภัณฑ์สมุนไพร อาหาร หรือเครื่องสำอาง ผู้ขออนุญาตจะต้องดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะว่าด้วยการนั้นด้วย มีรายละเอียดดังนี้

ข้อ ๑ สถานที่ผลิตต้องมีสถานที่ตั้ง อาคารสถานที่ผลิต เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์การผลิต บุคลากร และการสุขาภิบาลตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้

๑. สถานที่ที่ตั้งและอาคารสถานที่ผลิต

๑.๑ อาคารสถานที่ตั้งอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อวัตถุดิบ วัสดุการบรรจุ หรือผลิตภัณฑ์ (สารสกัดกัญชง)

- ๑.๒ อาคารสถานที่ผลิตมีระบบรักษาความปลอดภัยบริเวณประตูทางเข้า เช่น การใช้ระบบควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ในการเข้าพื้นที่ (Electronic Access Control) หรือกุญแจล็อก ร่วมกับการกำหนดบัญชีรายชื่อบุคคล ผู้มีสิทธิเข้าออกพื้นที่ เพื่อป้องกันการเข้าถึงจากบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาต
- ๑.๓ อาคารสถานที่มีการวางผังและออกแบบให้เหมาะสมกับการใช้งาน โดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิดความเสี่ยงต่อความผิดพลาดน้อยที่สุด การทำความสะอาดและบำรุงรักษาต้องทำได้โดยมีประสิทธิภาพเพื่อหลีกเลี่ยงการปนเปื้อนข้าม การสะสมของฝุ่นละออง และการปะปนของสิ่งอื่นใดที่จะมีผลไม่พึงประสงค์ต่อคุณภาพของสารสกัดกัญชง
- ๑.๔ จัดวางผังอาคารสถานที่ให้การดำเนินการผลิตต่อเนื่องไปตามลำดับของขั้นตอนการดำเนินการและระดับความสะอาดที่กำหนด
- ๑.๕ อาคารสถานที่ผลิตมีแสงสว่าง อุณหภูมิ ความชื้น และการระบายอากาศอย่างเหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดผลอันไม่พึงประสงค์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสารสกัดระหว่างการผลิตและการจัดเก็บ หรือมีผลต่อความแม่นยำของเครื่องมือ
- ๑.๖ มีการป้องกันไม่ให้แมลงและสัตว์อื่นเข้ามาในอาคารหรือบริเวณการดำเนินการผลิต
- ๑.๗ มีพื้นที่การทำงานและการจัดเก็บระหว่างกระบวนการอย่างเพียงพอ มีการวางเครื่องมือ และวัสดุต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการข้ามขั้นตอนการผลิต รวมถึงการปะปนและการปนเปื้อนข้ามระหว่างผลิตภัณฑ์หรือส่วนประกอบต่างชนิดกัน และให้เกิดความเสี่ยงน้อยที่สุดในการข้ามขั้นตอนหรือความผิดพลาดในขั้นตอนการผลิตหรือการควบคุม
- ๑.๘ พื้นผิวของผนัง พื้น และเพดานภายในบริเวณที่วัตถุดิบและวัสดุการบรรจุปฐมภูมิ ผลิตภัณฑ์ระหว่างผลิต และผลิตภัณฑ์บรรจุมีการสัมผัสกับสภาวะแวดล้อม ต้องเรียบ ปราศจากรอยแตก ร้าว หรือรอยต่อที่เชื่อมไม่สนิท รวมทั้งไม่ปล่อยอนุภาค สามารถทำความสะอาดได้ง่าย และมีประสิทธิภาพ ในกรณีจำเป็นสามารถทำการฆ่าเชื้อได้
- ๑.๙ ท่อหรือทางระบายน้ำมีขนาดเหมาะสม มีความลาดเอียงเหมาะสม ระบายน้ำได้ดี มีที่ดักเพื่อป้องกันการไหลย้อนกลับ สะดวกในการทำความสะอาด และฆ่าเชื้อได้ง่าย
- ๑.๑๐ มีบริเวณซึ่งวัตถุดิบที่แยกต่างหาก โดยมีการออกแบบสำหรับการซึ่งเป็นการเฉพาะ และสามารถป้องกันการปะปนและการปนเปื้อนข้ามระหว่างผลิตภัณฑ์หรือส่วนประกอบต่างชนิดกัน
- ๑.๑๑ ห้องหรือบริเวณที่มีการเกิดฝุ่น เช่น ระหว่างสูมตัวอย่าง ซึ่ง ผสม ดำเนินการผลิต และบรรจุผลิตภัณฑ์ชนิดแห้ง ควรออกแบบหรือจัดให้มีมาตรการเพื่อหลีกเลี่ยงการปนเปื้อนข้าม และสามารถทำความสะอาดได้ง่าย
- ๑.๑๒ มีห้องหรือบริเวณจัดเก็บวัตถุดิบ วัสดุการบรรจุผลิตภัณฑ์ระหว่างผลิต ผลิตภัณฑ์รอบรรจุ ผลิตภัณฑ์พร้อมจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ในสถานะกักกัน ปล่อยผ่านและไม่ผ่าน ผลิตภัณฑ์ส่งคืน หรือผลิตภัณฑ์เรียกคืน ซึ่งมีพื้นที่เพียงพอและมีระบบจัดเก็บอย่างเป็นระเบียบ สามารถป้องกันการปะปนและปนเปื้อน
- ๑.๑๓ ห้องหรือบริเวณจัดเก็บวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ (สารสกัดกัญชง) อยู่ในสถานะที่ดีสำหรับการจัดเก็บโดยเฉพาะ กล่าวคือ ต้องสะอาด แห้ง และรักษาอุณหภูมิและความชื้นให้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับ พร้อมทั้งมีการตรวจสอบและตรวจติดตาม เพื่อให้สามารถคงไว้ซึ่งคุณภาพของวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ (สารสกัดกัญชง)

- ๑.๑๔ มีห้องหรือบริเวณรับและส่งวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ (สารสกัดกัญชง) ซึ่งสามารถป้องกันสินค้าจากสภาพอากาศภายนอก บริเวณรับสินค้ามีการออกแบบ ติดตั้งอุปกรณ์ หรือจัดให้มีมาตรการในการ ทำความสะอาดภาชนะบรรจุวัตถุดิบ วัสดุการบรรจุที่ส่งเข้ามา ก่อนนำไปจัดเก็บ
- ๑.๑๕ มีห้องหรือบริเวณในการจัดเก็บวัตถุดิบ วัสดุการบรรจุ หรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่ผ่านข้อกำหนดเฉพาะผลิตภัณฑ์เรียกคืนหรือผลิตภัณฑ์ส่งคืนแยกต่างหากจากบริเวณอื่นรวมทั้งมีระบบควบคุม
- ๑.๑๖ มีห้องหรือบริเวณสำหรับงานซ่อมบำรุงแยกจากบริเวณการดำเนินการผลิต หากเก็บอะไหล่หรืออุปกรณ์ การบำรุงรักษาในบริเวณการดำเนินการผลิต ให้เก็บในห้องหรือตู้เก็บของที่จัดไว้เฉพาะ

๒. เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต

- ๒.๑ ออกแบบ จัดวาง และบำรุงรักษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายการใช้
- ๒.๒ ติดตั้งในลักษณะป้องกันความเสี่ยงต่อความผิดพลาดหรือการปนเปื้อน
- ๒.๓ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่สัมผัสกับสารสกัดกัญชงต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่ทำปฏิกิริยากับสารสกัดไม่ปล่อยสารหรือดูดซับสารจนเกิดผลต่อคุณภาพสารสกัดกัญชงหรือทำให้เกิดอันตราย
- ๒.๔ มีวิธีการทำความสะอาด จัดเก็บเครื่องมือและเครื่องใช้ และฆ่าเชื้อหรือทำให้ปราศจากเชื้อตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันการปนเปื้อนหรือตกค้างของวัตถุใด ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสารสกัดเกินกว่าข้อกำหนดที่จัดทำไว้
- ๒.๕ มีวิธีการบำรุงรักษาเครื่องมือให้อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน
- ๒.๖ มีการสอบเทียบเครื่องมือตามวิธีการปฏิบัติที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและตามระยะเวลาที่กำหนด

๓ บุคลากร

- ๓.๑ มีผังองค์กรและมีการกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรที่มีตำแหน่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการผลิตและการควบคุมคุณภาพ และกำหนดภาระหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษรในใบแสดงลักษณะงาน (job description)
- ๓.๒ ต้องจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับสุขอนามัย ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของบุคลากร หลักปฏิบัติด้านสุขอนามัย และการแต่งกายของบุคลากรที่มีตำแหน่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการผลิต ดังต่อไปนี้
 - (๑) การตรวจสุขภาพบุคลากร
 - (๒) มีข้อกำหนดด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่
 - (๒.๑) ห้ามมิให้บุคลากรเกี่ยวข้องกับการดำเนินการผลิตหรือควบคุมคุณภาพซึ่งมีโรคติดต่อร้ายแรง หรือมีแผลเปิดบนผิวหนังของร่างกาย รวมทั้งโรคติดเชื้อ ปฏิบัติงานในส่วนที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนการผลิต
 - (๒.๒) การรักษาความสะอาดของร่างกาย
 - (๒.๓) การล้างมือให้สะอาด
 - (๒.๔) การสวมถุงมือ
 - (๒.๕) การแต่งกายของบุคลากร
 - (๒.๖) ข้อห้ามต่างๆ ที่ไม่สามารถกระทำได้ในบริเวณการผลิตและควบคุมคุณภาพ

- (๒.๗) การฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสุขลักษณะส่วนบุคคล
- (๒.๘) วิธีการหรือข้อปฏิบัติสำหรับผู้ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตที่มีความจำเป็นต้องเข้าไปในบริเวณที่ผลิตเพื่อป้องกันการปนเปื้อน

๔ การสุขาภิบาล

- ๔.๑ น้ำที่ใช้ต้องเป็นน้ำสะอาด มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ที่ใช้
- ๔.๒ ห้องเปลี่ยน/สวมทับชุดปฏิบัติงาน อ่างล้างมือ และสุขา มีจำนวนเพียงพอสำหรับผู้ใช้ ห้องสุขาไม่อยู่ในบริเวณดำเนินการผลิตและบริเวณจัดเก็บ
- ๔.๓ มีมาตรการควบคุมและกำจัดสัตว์และแมลงอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการกำจัดต้องไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสู่กระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์
- ๔.๔ มีการกำจัดขยะที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน และมีมาตรการกำจัดของเสีย รวมถึงวัตถุบักเณชงที่เหลือจากกระบวนการผลิต
- ๔.๕ มีมาตรการจัดการสารเคมีที่ใช้ในสถานที่ผลิต เช่น สารเคมีกำจัดสัตว์และแมลง สารทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ สารเคมีที่ใช้ในการซ่อมบำรุง
- ๔.๖ มีมาตรการจัดการกับอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดสัตว์และแมลง การทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ รวมทั้งการซ่อมบำรุง ในลักษณะไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน

ข้อ ๒ ผู้ขออนุญาตจะต้องจัดเตรียมสถานที่ผลิตกัญชงตามหลักเกณฑ์ข้างต้นก่อนการยื่นคำขออนุญาต และพร้อมสำหรับการตรวจประเมินจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องจัดให้มีเอกสารซึ่งแสดงถึงแหล่งวัตถุดิบที่จะใช้ในการผลิต เช่น สัญญาซื้อขายผลผลิตล่วงหน้าระหว่างผู้รับอนุญาตผลิต (ปลูก) และโรงงานสกัด

ข้อ ๓ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอและตรวจสอบคำขออนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง พร้อมด้วยเอกสาร หลักฐาน ประกอบการพิจารณาแล้ว ว่าครบถ้วน ถูกต้อง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่นัดหมาย ยื่นคำขอเพื่อตรวจประเมินสถานที่ขออนุญาตผลิต

ข้อ ๔ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจประเมินสถานที่ขออนุญาตผลิต ให้จัดทำรายงานผลการตรวจประเมินสถานที่ และรวบรวมเอกสารหรือหลักฐานประกอบการพิจารณาตามที่ระบุในกฎกระทรวง เสนอคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ให้ความเห็นชอบต่อไป ทั้งนี้ การพิจารณาอนุญาตให้ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง (เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม) จะต้องผ่านการประเมินสถานที่ผลิตทุกข้อตามหลักเกณฑ์ฉบับนี้

ในกรณีที่สถานที่ขออนุญาตผลิตมีข้อบกพร่อง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บันทึกความบกพร่องนั้นไว้และแจ้งให้ผู้ขออนุญาตแก้ไขข้อบกพร่องภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับทราบผลการประเมิน และให้พนักงานเจ้าหน้าที่นัดหมายผู้ยื่นคำขอเพื่อตรวจประเมินสถานที่ขออนุญาตผลิตอีกครั้ง หากพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป

ข้อ ๕ การต่ออายุใบอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง (เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม) ให้นำหลักเกณฑ์ฉบับนี้มาใช้เป็นเกณฑ์การพิจารณาต่ออายุใบอนุญาตด้วย

๒.๒ เปรียบเทียบข้อกำหนดด้านสถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่ไม่ใช่การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม ^(๓,๔,๕,๖,๗)

ตามที่กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง พ.ศ. ๒๕๖๓ กำหนดให้ผู้ที่ประสงค์จะขออนุญาตผลิตกัญชง ให้ยื่นคำขอต่อผู้อนุญาตตามแบบที่เลขาธิการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา พร้อมด้วยข้อมูลเอกสาร หรือหลักฐานต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาของผู้อนุญาตและคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ในกรณีนี้ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ ในการประชุมครั้งที่ ๔๒๘-๔/๒๕๖๔ วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๔ ดังนั้น กองควบคุมวัตถุเสพติด จึงได้ประกาศ คำอธิบายข้อกำหนดด้านสถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ฯ เพื่อให้ผู้ประกอบการใช้ในการจัดเตรียมสถานที่ รายละเอียดตาม ตารางที่ ๒.๑ ตารางเปรียบเทียบข้อกำหนดการขออนุญาตสถานที่ผลิต (ที่ไม่ใช่การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง (เพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์) กับประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

(๑) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ ๔๒๐) เรื่องวิธีการผลิต เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต และเก็บรักษาอาหาร พ.ศ. ๒๕๖๓^(๕)

(๒) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต หรือนำเข้า เครื่องสำอาง พ.ศ. ๒๕๖๑ และภาคผนวก ก แนบท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข^(๖)

(๓) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตามพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒ พ.ศ. ๒๕๖๔^(๗)

ตารางที่ ๒.๑ ตารางเปรียบเทียบข้อกำหนดการขออนุญาตสถานที่ผลิต (ที่ไม่ใช่การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง (เพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์) กับประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง^(๓,๔,๕,๖,๗)

ข้อกำหนดสถานที่ผลิต(สกัด) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	คำอธิบายข้อกำหนด	อาหาร	เครื่องสำอาง	สมุนไพร
หมวดที่ ๑ สถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ผลิต				
๑.๑ อาคารสถานที่ตั้งอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อวัตถุดิบ วัสดุการบรรจุ หรือผลิตภัณฑ์ (สารสกัดกัญชง)	<p>สภาวะแวดล้อมภายนอกของอาคารสถานที่ผลิต</p> <p>(๑) สะอาด ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบและไม่มีการสะสมสิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว หรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตที่อาจเป็นแหล่งสะสมฝุ่นละอองหรือเป็นแหล่งหลบซ่อนหรือเพาะพันธุ์สัตว์แมลงและเชื้อโรคต่างๆ</p> <p>(๒) ไม่มีการสะสมสิ่งปฏิกูล</p> <p>(๓) ไม่มีฝุ่นควันมากผิดปกติ</p> <p>(๔) ไม่มีวัตถุอันตราย</p> <p>(๕) ไม่มีคอกปศุสัตว์หรือสถานเลี้ยงสัตว์</p> <p>(๖) ไม่มีน้ำขังและสกปรก</p>	หมวดที่ ๑ ข้อ ๑.๑, ๑.๒	หมวด ๓ ข้อ ๓.๑	หมวด ๓ (ข้อ ๖)
๑.๒ อาคารสถานที่ผลิต มีระบบรักษาความปลอดภัยบริเวณประตูทางเข้า เช่น การใช้ระบบควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ในการเข้าพื้นที่ Electronic Access Control หรือกุญแจลิค ร่วมกับการกำหนดบัญชีรายชื่อบุคคลผู้มีสิทธิ์เข้าออกพื้นที่ เพื่อป้องกันการเข้าถึงจากบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาต	<p>(๑) จัดให้มีระบบการรักษาความปลอดภัยบริเวณอาคารสถานที่ผลิต</p> <p>(๒) มีระบบรักษาความปลอดภัยบริเวณทางประตูทางเข้าพื้นที่ เช่น กุญแจลิคเปิด-ปิด หรือการใช้ระบบควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ในการเข้าพื้นที่ (Electronic Access Control) เช่น เครื่องทาบัตร (Key card access) หรือเครื่องสแกนลายนิ้วมือ (Finger Access) เพื่อป้องกันการเข้าถึงจากบุคคลภายนอกที่ไม่ได้รับอนุญาต</p> <p>(๓) กำหนดบัญชีรายชื่อบุคคลผู้มีสิทธิ์เข้า-ออกพื้นที่ เพื่อป้องกันการเข้าถึงจากบุคคลภายนอกที่ไม่ได้รับอนุญาต</p>	-	-	-

ข้อกำหนดสถานที่ผลิต(สกัด) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	คำอธิบายข้อกำหนด	อาหาร	เครื่องสำอาง	สมุนไพร
<p>๑.๓ อาคารสถานที่ที่มีการวางผังและออกแบบให้เหมาะสมกับการใช้งาน โดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิด ความเสี่ยงต่อความผิดพลาดน้อยที่สุด การทำความสะอาดและบำรุงรักษาต้องทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อหลีกเลี่ยงการปนเปื้อนข้าม การสะสมของฝุ่นละออง และการปะปนของสิ่งอื่นใดที่จะมีผลไม่พึงประสงค์ต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (สารสกัดกัญชง)</p>	<p>(๑) อาคารผลิตต้องมีการวางผัง โดยแยกบริเวณผลิตออกจากบริเวณสนับสนุน</p> <p>(๒) บริเวณผลิตต้องแบ่งแยกพื้นที่การผลิตเป็นสัดส่วน โดยสามารถป้องกันเหตุที่จะทำให้เกิดการปะปน การปนเปื้อน และการปนเปื้อนข้าม ที่มีผลไม่พึงประสงค์ต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (สารสกัดกัญชง) <u>ทั้งนี้ สถานที่ผลิตควรมีห้องอย่างน้อย ดังนี้</u></p> <p>(๒.๑) <u>ห้องชั่ง</u></p> <p>(๒.๒) <u>ห้องผลิต (สกัด)</u></p> <p>(๒.๓) <u>ห้องบรรจุ</u></p> <p>(๒.๔) <u>ห้องจัดเก็บ วัสดุดิบ วัสดุการบรรจุ ผลิตภัณฑ์ระหว่างผลิต ผลิตภัณฑ์รอบบรรจุ ผลิตภัณฑ์พร้อมจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ในสถานะกักกัน ปล่อย่านและไม่ผ่านผลิตภัณฑ์ส่งคืน หรือผลิตภัณฑ์เรียกคืน</u></p> <p>(๒.๕) <u>ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า</u></p> <p>(๒.๖) <u>ห้องสำหรับงานซ่อมบำรุง</u></p> <p>(๒.๗) <u>บริเวณรับส่ง</u></p> <p>(๓) มีพื้นที่และขนาดเหมาะสมกับขนาดของเครื่องจักร จำนวนคนงาน และกิจกรรมในห้องการผลิตนั้นๆ</p> <p>(๔) สามารถทำความสะอาด และบำรุงรักษาบริเวณการผลิต และเครื่องจักรที่ติดตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>หมวดที่ ๑ ข้อ ๑.๖</p>	<p>หมวด ๓ ข้อ ๓.๔, ๓.๕</p>	<p>หมวด ๓ (ข้อ ๙, ๑๐, และ ๑๑)</p>
<p>๑.๔ จัดวางผังอาคารสถานที่ให้การดำเนินการผลิตต่อเนื่องไปตามลำดับของขั้นตอนการดำเนินการ และระดับความสะอาดที่กำหนด</p>	<p>การวางผังอาคารสถานที่ผลิตต้องจัดลำดับให้สามารถดำเนินการผลิตต่อเนื่องตามลำดับขั้นตอนและให้เป็นไปตามทิศทางการไหลของงาน (work flow) จัดแบ่งห้องตามกลุ่มของความสะอาด โดยสามารถป้องกันเหตุที่จะทำให้เกิดการปะปน การปนเปื้อน และการปนเปื้อนข้ามได้</p>	<p>หมวดที่ ๑ ข้อ ๑.๗</p>		<p>หมวด ๓ (ข้อ ๒๐)</p>

ข้อกำหนดสถานที่ผลิต(สกัด) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	คำอธิบายข้อกำหนด	อาหาร	เครื่องสำอาง	สมุนไพร
๑.๕ อาคารสถานที่ผลิตมีแสงสว่าง อุณหภูมิ ความชื้น และการระบาย อากาศอย่างเหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดผล อันไม่พึงประสงค์ ทั้งทางตรงและ ทางอ้อมต่อสารสกัดระหว่างการผลิต และการจัดเก็บ หรือมีผลต่อความ แม่นยำของเครื่องมือ	<p>(๑) อาคารสถานที่ผลิตควรติดตั้งหลอดไฟให้มีแสงสว่างเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีผลต่อความผิดพลาดในการปฏิบัติงานและมีผลต่อการควบคุมคุณภาพของสารสกัด เช่น มีแสงสว่างเพียงพอให้สามารถอ่านตัวอักษร สัญลักษณ์หรือตัวเลขขนาดเล็กได้ชัดเจน</p> <p>(๒) บริเวณที่ผลิตและจัดเก็บควรควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ ตามข้อกำหนดเฉพาะของวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้หากมีสภาวะนอกเหนือข้อกำหนด ควรมีข้อมูลสนับสนุนว่าสภาวะดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสารสกัด</p> <p>(๓) เครื่องมือที่ต้องมีการควบคุมสภาวะพิเศษเนื่องจากส่งผลกระทบต่อความแม่นยำ ควรระบุตำแหน่งติดตั้งที่ชัดเจนและมีการควบคุมสภาวะบริเวณที่ติดตั้ง</p> <p>(๔) บริเวณทั่วไปต้องมีการระบายอากาศที่ดี ไม่มีกลิ่นอับและฝุ่น มีการควบคุมทิศทางการไหลของอากาศไม่ให้อากาศที่ปนเปื้อนจากพื้นที่สกปรกมากไหลไปสู่พื้นที่สะอาด</p>	หมวดที่ ๑ ข้อ ๑.๘, ๑.๑๐	หมวด ๓ ข้อ ๓.๖	หมวด ๓ (ข้อ ๔ และ ข้อ ๑๕)
๑.๖ มีการป้องกันไม่ให้แมลงและสัตว์ อื่นเข้ามาในอาคารหรือบริเวณการ ดำเนินการผลิต	<p>(๑) อาคารต้องประกอบด้วยประตูที่ปิดได้สนิท โดยกรอบประตูต้องสามารถป้องกันแมลงและสัตว์อื่นเข้ามาได้</p> <p>(๒) ประตูบริเวณที่เปิดออกสู่ภายนอกอาคารต้องมีกรอบประตูปิดสนิท มีระบบ air lock และมีระบบป้องกันแมลงที่เหมาะสม ถ้าเป็นประตูหนีไฟต้องสามารถปิดได้สนิทรอบด้าน</p> <p>(๓) บริเวณที่ระบายน้ำ ต้องมีระบบป้องกันแมลงและสัตว์อื่นเข้าสู่ตัวอาคาร</p>	หมวดที่ ๑ ข้อ ๑.๕	หมวด ๓ ข้อ ๓.๗	หมวด ๓ (ข้อ ๘ และ ข้อ ๓๑)
๑.๗ มีพื้นที่การทำงานและการจัดเก็บ ระหว่างกระบวนการอย่างเพียงพอ มี การวางเครื่องมือและ วัตถุต่าง ๆ อย่าง เป็นระเบียบ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการ ข้ามขั้นตอนการผลิต รวมถึงการปะปน และการปนเปื้อนข้ามระหว่าง	<p>(๑) มีพื้นที่สำหรับจัดวางเครื่องมือและวัตถุต่างๆ อย่างเป็นระเบียบ และผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสะดวก</p> <p>(๒) ไม่มีสิ่งของที่ไม่ใช้แล้วหรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตอยู่ในบริเวณที่ผลิต</p> <p>(๓) มีมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดความสับสนหรือปะปนกันระหว่างผลิตภัณฑ์ต่างชนิดหรือต่างรุ่นผลิต</p>	หมวดที่ ๑ ข้อ ๑.๘	หมวด ๓ ข้อ ๓.๒(๒) หมวด ๕ ข้อ ๕.๒.๑	หมวด ๓ (ข้อ ๖)

ข้อกำหนดสถานที่ผลิต(สกัด) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	คำอธิบายข้อกำหนด	อาหาร	เครื่องสำอาง	สมุนไพร
ผลิตภัณฑ์หรือส่วนประกอบต่างชนิดกัน และให้เกิดความเสี่ยงน้อยที่สุดในการข้ามชั้นตอนหรือความผิดพลาดในขั้นตอนการผลิตหรือการควบคุม				
๑.๘ พื้นผิวของผนัง พื้น และเพดานภายในบริเวณที่วัตถุดิบและวัสดุการบรรจุปฐมภูมิ ผลิตภัณฑ์ระหว่างผลิต และผลิตภัณฑ์บรรจุมีการสัมผัสกับสถานะแวดล้อม ต้องเรียบ ปราศจากรอยแตกร้าว หรือรอยต่อที่เชื่อมไม่สนิท รวมทั้ง ไม่ปล่อยอนุภาค สามารถทำความสะอาดได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ ในกรณีจำเป็นสามารถทำการฆ่าเชื้อได้	ผนัง พื้น และเพดาน (๑) ต้องเรียบ ปราศจากรอยแตกร้าว หรือรอยต่อที่เชื่อมไม่สนิท รวมทั้งไม่ปล่อยอนุภาค (๒) ต้องทำความสะอาดได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ ในกรณีจำเป็นต้องสามารถทำการฆ่าเชื้อได้ (๓) บริเวณรอยต่อของผนัง พื้นและเพดาน ควรมีการลบมุมเพื่อให้สามารถทำความสะอาดได้ (๔) บริเวณผลิตห้ามใช้วัสดุที่ทำจากไม้ (๕) ผนังอาจทาด้วยปูนฉาบเรียบทา epoxy ทับ หรือผนัง insulated sandwich panel หรืออื่นๆ ที่เหมาะสม (๖) พื้นควรเป็น sealed concrete ทา epoxy หรือ poly urethane ทับ หรือ vinyl composition tile หรือ PVC sheet หรือ self-leveling epoxy หรืออื่นๆ ที่เหมาะสม (๗) เพดานควรเป็นวัสดุพื้นเรียบที่ปราศจากรูพรุน หรืออื่นๆ ที่เหมาะสม	หมวดที่ ๑ ข้อ ๑.๔	หมวด ๓ ข้อ ๓.๒(๓)	หมวด ๓ (ข้อ ๑๒) และ หมวด ๒ (ข้อ ๒)
๑.๙ ท่อหรือทางระบายน้ำมีขนาดเหมาะสม มีความลาดเอียงเหมาะสม ระบายน้ำได้ดี มีที่ดักเพื่อป้องกันการไหลย้อนกลับ สะดวกในการทำความสะอาด และฆ่าเชื้อได้ง่าย ระบบท่อต่างๆที่ติดตั้งไว้ในสถานที่ผลิตเช่น ท่อน้ำ ท่อไอน้ำ ท่อแก๊ซ ท่อส่งวัตถุดิบที่	ท่อหรือทางระบายน้ำต้อง (๑) มีขนาดและความลาดเอียงเหมาะสม ระบายน้ำได้ดี (๒) มีระบบป้องกันอากาศและน้ำไหลย้อนกลับ เช่น air trap, water trap, valve หรือมีฝาปิดเมื่อไม่ใช้งาน ท่อต่างๆเช่นท่อน้ำ ท่อไอน้ำ ท่อแก๊ซ ท่อส่งวัตถุดิบที่เป็นของเหลว ควรติดตั้งภายนอก หากมีการเดินท่อเข้ามาข้างใน	หมวดที่ ๑ ข้อ ๑.๓	หมวด ๕ ข้อ ๕.๒,๕	หมวด ๓ (ข้อ ๑๓ และ ข้อ ๔๕)

ข้อกำหนดสถานที่ผลิต(สกัด) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	คำอธิบายข้อกำหนด	อาหาร	เครื่องสำอาง	สมุนไพร
เป็นของเหลว ต้องปิดรอยต่อระหว่าง ท่อกับพื้น ผนังหรือเพดานให้สนิท ไม่มี รอยแยกและมีการบ่งชี้สิ่งที่อยู่ภายใน	(๑) ต้องมีการปิดรอยต่อระหว่างท่อกับพื้น ผนัง หรือเพดานให้สนิท ไม่มีรอยแยก (๒) มีการบ่งชี้สิ่งที่อยู่ภายใน และแสดงทิศทางการไหล			
๑.๑๐ มีห้องช่วงวัตถุดิบที่แยกต่างหาก โดยมีการออกแบบสำหรับการป้องกันการ การเฉพา และสามารถป้องกันการ ปะปนและปนเปื้อนข้ามระหว่าง ผลิตภัณฑ์หรือส่วนประกอบต่าง ชนิดกัน	(๑) มีห้องช่วงวัตถุดิบที่แยกต่างหาก (๒) ห้องช่วงมีระบบกำจัดฝุ่นที่มีประสิทธิภาพ มีการกรองอากาศที่มีประสิทธิภาพพอที่จะ ป้องกันการปนเปื้อนหรือการปนเปื้อนข้าม (๓) ห้องช่วงมีการควบคุมอากาศ อุณหภูมิ ความชื้น ทิศทางการไหลของอากาศ และความ สะอาด ตามความจำเป็น	หมวดที่ ๑ ข้อ ๑.๗	-หมวด ๓ ข้อ -๓.๔ ,๓.๕	หมวด ๒ (ข้อ ๖)
๑.๑๑ บริเวณที่มีการเกิดฝุ่น เช่น ระหว่างสูมตัวอย่าง ชั่ง ผสม ดำเนินการ ผลิต และบรรจุผลิตภัณฑ์ชนิดแห้ง ควร ออกแบบหรือจัดให้มีมาตรการเพื่อ หลีกเลี่ยงการปนเปื้อนข้ามและสามารถ ทำความสะอาดได้ง่าย	บริเวณผลิตที่มีการเกิดฝุ่น (๑) มีระบบกำจัดฝุ่น หรือมีการกรองอากาศที่มีประสิทธิภาพ พอที่จะป้องกันการปนเปื้อน หรือการปนเปื้อนข้าม (๒) มีการควบคุมอากาศ อุณหภูมิ ความชื้น ทิศทางการไหลของอากาศ และความสะอาด ตามความเหมาะสม (๓) มีมาตรฐานวิธีการปฏิบัติสำหรับการทำความสะอาด การดูแลรักษาบริเวณปฏิบัติงาน (๔) ไม่มีจุดอับ ซอกมุมที่กักเก็บฝุ่น หรือมีมาตรการจัดการที่เหมาะสม	หมวดที่ ๑ ข้อ ๑.๗	-	หมวด ๒ (ข้อ ๒)
๑.๑๒ บริเวณจัดเก็บมีพื้นที่เพียงพอใน การจัดเก็บวัตถุดิบ วัสดุการบรรจุ ผลิตภัณฑ์ระหว่างผลิต ผลิตภัณฑ์รอ บรรจุ ผลิตภัณฑ์พร้อมจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ในสถานะกักกัน ปล่อยผ่าน	(๑) ควรแยกเป็นห้องหรือบริเวณที่เป็นสัดส่วน (๒) ควรจัดให้มีป้ายหรือฉลากซึ่งบ่งชี้ประเภทของวัตถุดิบ วัสดุการบรรจุ ผลิตภัณฑ์ ระหว่างผลิต ผลิตภัณฑ์รอบรรจุ ยาสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์ในสถานะกักกัน ปล่อยผ่าน และไม่ผ่าน ผลิตภัณฑ์ส่งคืน หรือผลิตภัณฑ์เรียกคืน ได้อย่างเป็นระเบียบ ชัดเจน ไม่ คลุมเครือเพียงพอที่จะป้องกันการปะปนและปนเปื้อนข้าม	หมวดที่ ๑ ข้อ ๑.๖ หมวด ๓ ข้อ ๓.๑.๓	หมวด ๓ ข้อ ๓.๒	หมวด ๓ (ข้อ ๒๔)

ข้อกำหนดสถานที่ผลิต(สกัด) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	คำอธิบายข้อกำหนด	อาหาร	เครื่องสำอาง	สมุนไพร
และไม่ผ่าน ผลิตภัณฑ์ส่งคืน หรือ ผลิตภัณฑ์เรียกคืนได้อย่างเป็นระเบียบ ป้องกันการปนและปนเปื้อนข้าม	(๓) ควรมีบันทึกควบคุมการใช้งาน (Log Book) ประจำแต่ละห้อง			
๑.๑๓ ห้องหรือบริเวณจัดเก็บวัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์ (สารสกัดกัญชง) อยู่ใน สถานะที่ดีสำหรับการจัดเก็บโดยเฉพาะ กล่าวคือ ต้องสะอาด แห้ง และรักษา อุณหภูมิและความชื้นให้อยู่ในเกณฑ์ที่ ยอมรับ พร้อมทั้งมีการตรวจสอบและ ตรวจติดตาม เพื่อให้สามารถคงไว้ซึ่ง คุณภาพของวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ (สารสกัดกัญชง)	(๑) มีการกำหนดสถานะในการจัดเก็บ ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ตามความ เหมาะสมของสิ่งที่จะเก็บแต่ละชนิด และกำหนดเกณฑ์ที่ยอมรับ (๒) บริเวณจัดเก็บสะอาด แห้ง มีการรักษาอุณหภูมิ และความชื้นสัมพัทธ์ ให้อยู่ในเกณฑ์ ที่ยอมรับ (๓) มีการบันทึกอุณหภูมิ และความชื้นสัมพัทธ์ เพื่อตรวจสอบและตรวจติดตามให้อยู่ใน สถานะที่กำหนด	หมวดที่ ๓ ข้อ ๓.๑.๒	หมวด ๕ ข้อ ๕.๒.๑	หมวด ๓ (ข้อ ๒๕)
๑.๑๔ มีห้องหรือบริเวณรับและส่ง วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ (สารสกัดกัญ ชง) ซึ่งสามารถป้องกันสินค้าจากสภาพ อากาศภายนอก บริเวณรับสินค้ามีการ ออกแบบ ติดตั้งอุปกรณ์ หรือจัดให้มี มาตรการในการทำความสะอาดภาชนะ บรรจุวัตถุดิบ วัสดุการบรรจุที่ส่งเข้า มา ก่อนนำไปจัดเก็บ	บริเวณรับและส่งสินค้า (๑) เป็นบริเวณที่มีหลังคาปกคลุม สามารถป้องกันฝนและแดดส่องโดยตรงระหว่างรับและ ส่งสินค้า (๒) ต้องมีอุปกรณ์ทำความสะอาดภาชนะบรรจุวัตถุดิบ วัสดุการบรรจุที่ส่งเข้ามา ก่อน นำไปจัดเก็บ เช่น เครื่องเป่าลม (compressed air) เครื่องดูดฝุ่น หรือผ้าขึ้นสำหรับ เช็ดฝุ่น	-	-	หมวด ๓ (ข้อ ๒๘)

ข้อกำหนดสถานที่ผลิต(สกัด) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชา	คำอธิบายข้อกำหนด	อาหาร	เครื่องสำอาง	สมุนไพร
๑.๑๕ มีห้องหรือบริเวณในการจัดเก็บ วัสดุดิบ วัสดุการบรรจุ หรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่ผ่านข้อกำหนดเฉพาะ ผลิตภัณฑ์เรียกคืน หรือผลิตภัณฑ์ส่งคืน	<p>การจัดเก็บวัสดุดิบ วัสดุการบรรจุ หรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่ผ่านข้อกำหนดเฉพาะ ผลิตภัณฑ์เรียกคืน หรือผลิตภัณฑ์ส่งคืน</p> <p>(๑) ต้องมีห้องหรือบริเวณกักกันแยกเฉพาะ ซึ่งบริเวณนี้ต้องบ่งชี้ให้ชัดเจน</p> <p>(๒) มีมาตรการป้องกันการสูญหายหรือนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต</p> <p>(๓) มีบันทึกควบคุมการใช้งาน (log book) ประจำบริเวณที่จัดเก็บ</p>	หมวดที่ ๓ ข้อ ๓.๑๑	-	หมวด ๓ (ข้อ ๒๖)
๑.๑๖ มีห้องหรือบริเวณ สำหรับงาน ซ่อมบำรุง แยกจากบริเวณ การดำเนินการผลิต หากเก็บอะไหล่หรือ อุปกรณ์ การบำรุงรักษาในบริเวณการดำเนินการผลิต ให้เก็บในห้องหรือตู้เก็บของที่จัดไว้เฉพาะ	<p>(๑) ห้องสำหรับงานซ่อมบำรุงแยกจากบริเวณการดำเนินการผลิต</p> <p>(๒) อุปกรณ์การบำรุงรักษาในบริเวณการดำเนินการผลิต ให้เก็บในห้องหรือตู้เก็บของที่จัดไว้เฉพาะ</p>	-	-	หมวด ๓ (ข้อ ๔๐)
<p>หมวดที่ ๒ เครื่องมือการผลิต</p> <p>หมายเหตุ: ปรับปรุงและเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับประกาศกระทรวง สธ ฉบับที่ ๔๒๐ พ.ศ.๒๕๖๓ ตามคำแนะนำของกองอาหาร</p>				
๒.๑ เครื่องมือมีการออกแบบ จัดวาง และบำรุงรักษาให้เป็นไปตาม จุดมุ่งหมายการใช้	<p>(๑) ติดตั้งหรือจัดวางในตำแหน่งที่เหมาะสม เป็นไปตามสายงานการผลิต ตั้งแต่เริ่ม นำวัสดุดิบเข้าโรงงาน กระบวนการผลิต ตรวจสอบ บรรจุ เก็บรักษาเพื่อเตรียม ส่งตามลำดับขั้นตอน ป้องกันการสับสน</p> <p>(๒) ออกแบบไม่ให้มีจุดอับ (Dead leg) รอยต่อเชื่อมและพื้นผิวภายในต้องเรียบ ไม่เป็นที่สะสมของฝุ่นและสิ่งสกปรก สามารถล้างทำความสะอาดได้ง่ายและทั่วถึง</p> <p>(๓) มีการตรวจสอบคุณสมบัติของเครื่องมือการผลิตเพื่อยืนยันว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์</p>	หมวด ๒ ข้อ ๒.๑, ๒.๒, ๒.๓, ๒.๗, ๒.๘	หมวด ๔ ข้อ ๔.๑	หมวด ๓ (ข้อ ๔๒)

ข้อกำหนดสถานที่ผลิต(สกัด) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	คำอธิบายข้อกำหนด	อาหาร	เครื่องสำอาง	สมุนไพร
	<p>(๔) มีมาตรฐานวิธีการปฏิบัติสำหรับการติดตั้งและใช้งาน (operating) การทำความสะอาด (cleaning) การบำรุงรักษาและการสอบเทียบ (maintenance and/or calibration) เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน</p> <p>(๕) มีบันทึกควบคุมการใช้งาน (Log Book) ประจำเครื่อง</p>			
๒.๒ ติดตั้งในลักษณะป้องกันความเสี่ยงต่อความผิดพลาดหรือการปนเปื้อน	<p>พิจารณาตำแหน่งที่ติดตั้งอุปกรณ์ เครื่องมือ ว่ามีความเหมาะสม</p> <p>(๑) ไม่ควรติดตั้งอุปกรณ์ดูดฝุ่นอยู่เหนือเครื่องมือในตำแหน่งที่ตรงกับเครื่องมือ ซึ่งทำให้ฝุ่นผงจากท่อดูดฝุ่นมีโอกาสตกลงมาปนเปื้อนสารสกัดที่อยู่ในเครื่องมือ</p> <p>(๒) เครื่องมือที่มีขนาดใหญ่เคลื่อนย้ายไม่ได้ ควรติดตั้งหรือจัดวางให้มีระยะหรือพื้นที่เพียงพอซึ่งสะดวกต่อการปฏิบัติงาน ง่ายต่อการทำความสะอาดและการบำรุงรักษา</p>	หมวดที่ ๒ ข้อ ๒.๒	หมวด ๔ ข้อ ๔.๓	หมวด ๓ (ข้อ ๔๓)
๒.๓ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ ที่สัมผัสกับสารสกัดกัญชงต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่ทำปฏิกิริยากับสารสกัด ไม่ปล่อยสารหรือ ดูดซับสาร จนเกิดผลต่อคุณภาพสารสกัดกัญชงหรือทำให้เกิดอันตราย	ต้องทำด้วยวัสดุซึ่งไม่ทำปฏิกิริยากับสารสกัดกัญชง ไม่ปล่อยสาร หรือดูดซับสาร ไม่เป็นสนิม ไม่เป็นพิษ ไม่หลุดลอก ทนต่อการกัดกร่อน เช่น stainless steel	หมวดที่ ๒ ข้อ ๒.๑	หมวด ๔ ข้อ ๔.๒	หมวด ๓ (ข้อ ๕๒)
๒.๔ มีวิธีการทำความสะอาด จัดเก็บเครื่องมือและเครื่องใช้ และฆ่าเชื้อ หรือทำให้ปราศจากเชื้อ ตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันการปนเปื้อนหรือตกค้างของวัตถุใด ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสารสกัดเกินกว่าข้อกำหนด	<p>(๑) เครื่องมือต้องมีการทำความสะอาดด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะเครื่องมือการผลิตที่สัมผัสกับสารสกัด และมีการจัดเก็บเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทำความสะอาดแล้วอย่างเป็นสัดส่วน ในสภาพที่ถูกสุญญากาศ และป้องกันการปนเปื้อนได้</p> <p>(๒) ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานวิธีการปฏิบัติสำหรับการทำความสะอาดเครื่องมือการผลิต</p>	หมวดที่ ๒ ข้อ ๒.๖	หมวด ๕ ข้อ ๕.๓.๒	หมวด ๓ (ข้อ ๔๘)

ข้อกำหนดสถานที่ผลิต(สกัด) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	คำอธิบายข้อกำหนด	อาหาร	เครื่องสำอาง	สมุนไพร
๒.๕ มีวิธีการบำรุงรักษาเครื่องมือให้อยู่ ในสภาพดี ใช้งานได้อย่างมี ประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดการ ปนเปื้อน	(๑) ต้องกำหนดตารางเวลาหรือแผนการบำรุงรักษา หรือซ่อมบำรุงเครื่องมือ และ ปฏิบัติตามแผน พร้อมทั้งจัดทำบันทึกการบำรุงรักษา (๒) ปฏิบัติตามมาตรฐานวิธีการปฏิบัติสำหรับการบำรุงรักษา หรือซ่อมบำรุง เครื่องมือ	หมวดที่ ๒ ข้อ ๒.๗	หมวด ๔ ข้อ ๔.๓	หมวด ๓ (ข้อ ๕๑)
๒.๖ มีการสอบเทียบเครื่องมือตาม วิธีการปฏิบัติที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์ อักษร และตามระยะเวลาที่กำหนด	(๑) ต้องจัดทำตารางเวลาหรือแผนการสอบเทียบ (๒) ต้องเก็บรักษาบันทึกการสอบเทียบ (๓) ต้องแสดงสถานะการสอบเทียบที่เป็นปัจจุบันของเครื่องมือวิกฤต (๔) ต้องไม่ใช่เครื่องมือที่ไม่ผ่านเกณฑ์การสอบเทียบ (๕) ต้องมีวิธีการการจัดการกับเครื่องมือที่ไม่ผ่านเกณฑ์การสอบเทียบ	หมวดที่ ๒ ข้อ ๒.๘		หมวด ๓ (ข้อ ๔๗)
หมวดที่ ๓ บุคลากร				
๓.๑ มีผังองค์กร และมีการกำหนด คุณสมบัติของบุคลากรที่มีตำแหน่ง รับผิดชอบเกี่ยวกับการผลิตและการ ควบคุมคุณภาพ และกำหนด ภาระหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษรในใบ แสดงลักษณะงาน (job description(องค์กรต้องจัดให้มีเอกสารดังต่อไปนี้ (๑) แผนผังโครงสร้างและการบริหารงานขององค์กร (organization chart) ที่แสดง สายการบังคับบัญชาชัดเจนและเป็นปัจจุบัน มีการกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรที่มี ตำแหน่งรับผิดชอบการผลิตและการควบคุมคุณภาพ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (๒) มีการกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรที่มีตำแหน่งรับผิดชอบการผลิตและการควบคุม คุณภาพ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (๓) มีใบแสดงลักษณะงาน (job description) ที่ระบุหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรใน (ตำแหน่งที่มีผลต่อระบบการผลิตและควบคุมคุณภาพเป็นลายลักษณ์อักษร	-	หมวด ๑	หมวด ๒ ข้อ ๑

ข้อกำหนดสถานที่ผลิต(สกัด) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	คำอธิบายข้อกำหนด	อาหาร	เครื่องสำอาง	สมุนไพร
<p>๓.๒ ต้องจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับสุขอนามัย ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของบุคลากร หลักปฏิบัติด้านสุขอนามัย และการแต่งกายของบุคลากรที่มีตำแหน่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการผลิตดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) การตรวจสอบสุขภาพบุคลากร</p> <p>(๒) มีข้อกำหนดด้านอนามัยส่วนบุคคลที่ปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่</p> <p>(๒.๑) ห้ามมิให้บุคลากรเกี่ยวข้องกับการดำเนินการผลิตหรือควบคุมคุณภาพซึ่งมีโรคติดต่อร้ายแรง หรือ มีแผลเปิดบนผิวหนังของร่างกาย รวมทั้งโรคติดเชื้อปฏิบัติงานในส่วนที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนการผลิต</p> <p>(๒.๒) การรักษาความสะอาดของร่างกาย</p> <p>(๒.๓) การล้างมือให้สะอาด</p> <p>(๒.๔) การสวมถุงมือ</p> <p>(๒.๕) การแต่งกายของบุคลากร</p>	<p>ต้องจัดให้มีวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัย ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ตรวจสอบสุขภาพบุคลากรก่อนรับเข้าทำงาน กล่าวคือต้องไม่เป็นโรคหรือพาหะของโรคตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ .ศ.๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ .ศ.๒๕๒๒ ตาบอดสี หรืออื่น ๆ ตามความเหมาะสม และควรมีการตรวจซ้ำตามความจำเป็นให้เหมาะสมกับงานที่ทำ</p> <p>(๒) มีข้อกำหนดด้านอนามัยส่วนบุคคลของบุคลากรที่ปฏิบัติงาน เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่</p> <p>(๒.๑) ห้ามมิให้บุคลากรเกี่ยวข้องกับการดำเนินการผลิตหรือควบคุมคุณภาพซึ่งมีโรคติดต่อร้ายแรง หรือ มีแผลเปิดบนผิวหนังของร่างกาย รวมทั้งโรคติดเชื้อปฏิบัติงานในส่วนที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนการผลิต พร้อมทั้งกำหนดมาตรการในการบริหารจัดการ</p> <p>(๒.๒) การรักษาความสะอาดของร่างกาย เช่น เล็บสั้น ไม่ทาสีเล็บ</p> <p>(๒.๓) ล้างมือให้สะอาดทุกครั้งก่อนเริ่มปฏิบัติงาน และภายหลังจากสัมผัสสิ่งสกปรกก่อให้เกิดการปนเปื้อน กรณีสวมถุงมือ ต้องล้างมือให้สะอาดทุกครั้งก่อนสวมถุงมือ</p> <p>(๒.๔) กรณีสวมถุงมือ ถุงมือต้องอยู่ในสภาพสมบูรณ์ สะอาด ถูกสุขลักษณะ ทำด้วยวัสดุที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนกับผลิตภัณฑ์</p> <p>(๒.๕) การแต่งกายของบุคลากรเพื่อป้องกันการปนเปื้อนภายในพื้นที่การผลิต โดยขึ้นอยู่กับความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของแต่ละพื้นที่ และต้องมีการฝึกอบรมบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในบริเวณดำเนินการผลิตและควบคุมคุณภาพให้เข้าใจและปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด เช่น สวมหมวกคลุมผม ชุดกันเปื้อน รองเท้า ที่สะอาดขณะปฏิบัติงาน รวมทั้งสวมผ้าปิดปากตามความจำเป็น</p>	<p>หมวด ๕ ข้อ ๕.๑.๑, ๕.๑.๒, ๕.๑.๓, ๕.๑.๔, ๕.๑.๕, ๕.๑.๖, ๕.๑.๗, ๕.๒</p>	<p>หมวด ๒ ข้อ ๒.๑, ๒.๓</p>	<p>หมวด ๔ (ข้อ ๑, ๒, ๓ ๔ ,๕, ๖, ๗, ๘,)</p>

ข้อกำหนดสถานที่ผลิต(สกัด) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	คำอธิบายข้อกำหนด	อาหาร	เครื่องสำอาง	สมุนไพร
<p>(๒.๖) ข้อห้ามต่างๆ ที่ไม่สามารถกระทำได้ในบริเวณการผลิตและควบคุมคุณภาพ</p> <p>(๒.๗) การฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสัญลักษณ์ส่วนบุคคล</p> <p>(๒.๘) วิธีการหรือข้อปฏิบัติสำหรับผู้ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตที่มีความจำเป็นต้องเข้าไปในบริเวณที่ผลิตเพื่อป้องกันการปนเปื้อน</p>	<p>(๒.๖) ข้อห้ามต่างๆ ที่ไม่สามารถกระทำได้ในบริเวณการผลิตและควบคุมคุณภาพ ที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเข้มงวดในการเข้าไปปฏิบัติงานในบริเวณดำเนินการผลิตและควบคุมคุณภาพ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> ➢ ห้ามผู้ปฏิบัติงานใช้มือสัมผัสโดยตรงกับสารสกัดกัญชง รวมถึงส่วนของวัสดุการบรรจุปฐมภูมิและบริเวณของเครื่องมือที่มีการสัมผัสกับผลิตภัณฑ์ รวมถึงไม่มีพฤติกรรมที่อาจทำให้เกิดการปนเปื้อนต่อผลิตภัณฑ์สารสกัดกัญชง (ขง) ➢ ห้ามไม่ให้บุคลากรนำอาหารและเครื่องดื่มเข้าไปรับประทาน รวมถึงการสูบบุหรี่ในสถานที่ผลิต ➢ ไม่นำของใช้ส่วนตัวเข้าไปในสถานที่ผลิตเช่น เครื่องประดับ นาฬิกา <p>(๒.๗) มีการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานแต่ละระดับอย่างเหมาะสมและมีหลักฐานการฝึกอบรม รวมทั้งการปฏิบัติตามป้ายคำเตือนด้านสัญลักษณ์อย่างเคร่งครัด</p> <p>(๒.๘) มีวิธีการหรือข้อปฏิบัติสำหรับผู้ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตที่มีความจำเป็นต้องเข้าไปในบริเวณที่ผลิตเพื่อป้องกันการปนเปื้อน</p>			
หมวดที่ ๔ การสุขาภิบาล				
<p>๔.๑ น้ำที่ใช้ต้องเป็นน้ำสะอาด มีการปรับคุณภาพน้ำที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ที่ใช้</p> <p>หมายเหตุ กรณีไม่ใช้น้ำใน การผลิต สารสกัด ไม่ประเมินหัวข้อนี้</p>	<p>(๑) น้ำที่ใช้ในการผลิตต้องมีการตรวจคุณภาพน้ำโดยมีเอกสารแสดงผลวิเคราะห์ โดยห้อง ปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานห้องปฏิบัติการ (ISO/IEC ๑๗๐๒๕) อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง โดยผลวิเคราะห์คุณภาพน้ำ ต้องมีลักษณะเป็นไปตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยน้ำบริโภคในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท</p> <p>(๒) น้ำที่ใช้ในการผลิต ต้องเก็บรักษาในสถานที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ ไม่ก่อให้เกิด</p>	หมวด ๔ ข้อ ๔.๑	หมวด ๖ ข้อ ๖.๑.๖	-

ข้อกำหนดสถานที่ผลิต(สกัด) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	คำอธิบายข้อกำหนด	อาหาร	เครื่องสำอาง	สมุนไพร																																										
	การปนเปื้อน																																													
๔.๒ ห้องเปลี่ยน/สวมทับชุดปฏิบัติงาน อ่างล้างมือ และสุขา มีจำนวนเพียงพอสำหรับผู้ใช้ ห้องสุขาไม่อยู่ในบริเวณดำเนินการผลิตและบริเวณจัดเก็บ	<p>(๑) อ่างล้างมือ และสุขา มีจำนวนเพียงพอสำหรับผู้ใช้ โดยเป็นไปตามเกณฑ์ของกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๓(พ.ศ.๒๕๕๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒ กระทรวงมหาดไทย</p> <table border="1" data-bbox="696 491 1462 1054"> <thead> <tr> <th rowspan="2">เกณฑ์การกำหนด</th> <th colspan="2">ห้องส้วม</th> <th rowspan="2">ห้องน้ำ</th> <th rowspan="2">อ่างล้างมือ</th> </tr> <tr> <th>ห้องถ่ายอุจจาระ</th> <th>ที่ถ่ายปัสสาวะ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>(๑) ต่อจำนวนคนงานชาย ไม่เกิน ๑๕ คน</td> <td>๑</td> <td>๑</td> <td>๑</td> <td>๑</td> </tr> <tr> <td>(๒) ต่อจำนวนคนงานหญิง ไม่เกิน ๑๕ คน</td> <td>๒</td> <td>-</td> <td>๑</td> <td>๑</td> </tr> <tr> <td>(๓) ต่อจำนวนคนงานชาย ตั้งแต่ ๑๖ คน แต่ไม่เกิน ๕๐ คน</td> <td>๒</td> <td>๒</td> <td>๒</td> <td>๒</td> </tr> <tr> <td>(๔) ต่อจำนวนคนงานหญิง ตั้งแต่ ๑๖ คน แต่ไม่เกิน ๕๐ คน</td> <td>๔</td> <td>-</td> <td>๒</td> <td>๒</td> </tr> <tr> <td>(๕) ต่อจำนวนคนงานชาย ตั้งแต่ ๕๑ คน แต่ไม่เกิน ๘๐ คน</td> <td>๓</td> <td>๓</td> <td>๓</td> <td>๓</td> </tr> <tr> <td>(๖) ต่อจำนวนคนงานหญิง ตั้งแต่ ๕๑ คน แต่ไม่เกิน ๘๐ คน</td> <td>๖</td> <td>-</td> <td>๓</td> <td>๓</td> </tr> <tr> <td>จำนวนคนงานที่เกินตาม (๕) และ (๖) ให้เพิ่มอย่างละ ๑ ที่ ต่อจำนวนคนงานทุก ๕๐ คน</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>(๒) ห้องน้ำห้องส้วมต้องไม่อยู่ภายในบริเวณผลิตหรือบริเวณเปลี่ยนเสื้อผ้า</p> <p>(๓) ห้องสุขาต้องไม่เปิดเข้าโดยตรงกับบริเวณการดำเนินการผลิตและบริเวณจัดเก็บ และพนักงานต้องไม่สวมชุดปฏิบัติงานเข้าห้องสุขา</p> <p>(๔) ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าอาจแบ่งเป็น</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑ ห้องเสื้อผ้าที่ใส่มาจากบ้าน (๒ ห้องเสื้อผ้าสะอาด หรือแบ่งบริเวณไม่สะอาดกับบริเวณสะอาด (โดยบริเวณไม่ 	เกณฑ์การกำหนด	ห้องส้วม		ห้องน้ำ	อ่างล้างมือ	ห้องถ่ายอุจจาระ	ที่ถ่ายปัสสาวะ	(๑) ต่อจำนวนคนงานชาย ไม่เกิน ๑๕ คน	๑	๑	๑	๑	(๒) ต่อจำนวนคนงานหญิง ไม่เกิน ๑๕ คน	๒	-	๑	๑	(๓) ต่อจำนวนคนงานชาย ตั้งแต่ ๑๖ คน แต่ไม่เกิน ๕๐ คน	๒	๒	๒	๒	(๔) ต่อจำนวนคนงานหญิง ตั้งแต่ ๑๖ คน แต่ไม่เกิน ๕๐ คน	๔	-	๒	๒	(๕) ต่อจำนวนคนงานชาย ตั้งแต่ ๕๑ คน แต่ไม่เกิน ๘๐ คน	๓	๓	๓	๓	(๖) ต่อจำนวนคนงานหญิง ตั้งแต่ ๕๑ คน แต่ไม่เกิน ๘๐ คน	๖	-	๓	๓	จำนวนคนงานที่เกินตาม (๕) และ (๖) ให้เพิ่มอย่างละ ๑ ที่ ต่อจำนวนคนงานทุก ๕๐ คน					หมวด ๔ ข้อ ๔.๒, ๔.๓, ๔.๔	หมวด ๕ ข้อ ๕.๒.๒	หมวด ๓ (ข้อ ๒๒, ๒๓)
เกณฑ์การกำหนด	ห้องส้วม		ห้องน้ำ	อ่างล้างมือ																																										
	ห้องถ่ายอุจจาระ	ที่ถ่ายปัสสาวะ																																												
(๑) ต่อจำนวนคนงานชาย ไม่เกิน ๑๕ คน	๑	๑	๑	๑																																										
(๒) ต่อจำนวนคนงานหญิง ไม่เกิน ๑๕ คน	๒	-	๑	๑																																										
(๓) ต่อจำนวนคนงานชาย ตั้งแต่ ๑๖ คน แต่ไม่เกิน ๕๐ คน	๒	๒	๒	๒																																										
(๔) ต่อจำนวนคนงานหญิง ตั้งแต่ ๑๖ คน แต่ไม่เกิน ๕๐ คน	๔	-	๒	๒																																										
(๕) ต่อจำนวนคนงานชาย ตั้งแต่ ๕๑ คน แต่ไม่เกิน ๘๐ คน	๓	๓	๓	๓																																										
(๖) ต่อจำนวนคนงานหญิง ตั้งแต่ ๕๑ คน แต่ไม่เกิน ๘๐ คน	๖	-	๓	๓																																										
จำนวนคนงานที่เกินตาม (๕) และ (๖) ให้เพิ่มอย่างละ ๑ ที่ ต่อจำนวนคนงานทุก ๕๐ คน																																														

ข้อกำหนดสถานที่ผลิต(สกัด) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	คำอธิบายข้อกำหนด	อาหาร	เครื่องสำอาง	สมุนไพร
	<p>สะอาดเป็นบริเวณที่พนักงานใส่รองเท้ามาจากบ้านสามารถเข้ามาได้สิ้นสุดแค่บริเวณนี้ จากนั้นจึงทำการเปลี่ยนรองเท้าเป็นรองเท้าภายในโรงงานก่อนเข้าสู่บริเวณสะอาด เพื่อเปลี่ยนเสื้อผ้าเป็นชุดเฉพาะภายในบริเวณผลิต</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ระดับความสะอาดของห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า ให้มีความสะอาดระดับเดียวกับสถานที่ที่จะเข้าไปปฏิบัติงาน ➤ ต้องจัดให้มีตู้ล็อกเกอร์เฉพาะส่วนบุคคล สำหรับเก็บชุดเสื้อผ้าที่ใส่มาจากบ้าน และของมีค่าส่วนบุคคลต่างๆ ก่อนเข้าสู่บริเวณผลิต โดยแยกออกจากตู้เก็บชุดเสื้อผ้าสะอาด ➤ ควรจัดให้มีกระจกเงาบานใหญ่ที่สามารถมองเห็นได้ทั้งตัว เพื่อตรวจดูความเรียบร้อยของการแต่งตัว <p>(๕) อ่างล้างมือ ต้องมีน้ำยาทำความสะอาดและน้ำยาฆ่าเชื้อให้พนักงานได้ล้างทำความสะอาด และมีอุปกรณ์ที่ทำให้มือแห้ง</p>			
<p>๔.๓ มีมาตรการควบคุมและกำจัดสัตว์และแมลงอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการกำจัดต้องไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสู่กระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์</p>	<p>ต้องจัดทำมาตรการหรือมาตรฐานวิธีปฏิบัติงานสำหรับการควบคุมสัตว์และแมลง ซึ่งระบุแผนหรือตารางเวลาในการดำเนินการและติดตามประสิทธิภาพ</p>	<p>หมวด ๔ ข้อ ๔.๕</p>		<p>หมวด ๕ ข้อ ๔๓</p>

ข้อกำหนดสถานที่ผลิต(สกัด) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง	คำอธิบายข้อกำหนด	อาหาร	เครื่องสำอาง	สมุนไพร
๔.๔ มีการกำจัดขยะที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน และมีมาตรการกำจัดของเสีย รวมถึงวัตถุบิกัญชงที่เหลือจากกระบวนการผลิต	<ul style="list-style-type: none"> (๑) มีภาชนะสำหรับใส่ขยะจำนวนที่เพียงพอ อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม มีฝาปิด (๒) พื้นที่รวมขยะและของเสียรอกกำจัดต้องแยกบริเวณให้ไกลจากอาคารผลิต (๓) มีวิธีการกำจัดขยะที่เหมาะสมและสม่ำเสมอเพื่อไม่ให้มีการสะสมจนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์และแมลง รวมถึงเชื้อโรคและกลิ่นไม่พึงประสงค์ (๔) การขนย้ายขยะต้องไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสถานที่ผลิต กระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ (๕) มาตรการกำจัดของเสีย รวมถึงวัตถุบิกัญชงที่เหลือจากกระบวนการผลิตต้องมีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม 	หมวด ๔ ข้อ ๔.๖	หมวด ๕ ข้อ ๕.๒,๓, ๕.๒๔	-
๔.๕ มีมาตรการจัดการสารเคมีที่ใช้ในสถานที่ผลิต เช่น สารเคมีกำจัดสัตว์และแมลง สารทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ สารเคมีที่ใช้ในการซ่อมบำรุง	<ul style="list-style-type: none"> (๑) มีข้อมูลชนิดของสารเคมี ความปลอดภัย วิธีใช้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ (๒) มีการนำไปใช้ตามวิธีการที่กำหนด และไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสู่กระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ (๓) มีป้ายบ่งชี้หรือฉลากที่ชัดเจนเพื่อป้องกันการนำไปใช้ผิดพลาด (๔) จัดเก็บแยกเป็นสัดส่วนจากบริเวณผลิต (๕) สารเคมีอันตรายต้องมีมาตรการป้องกันผู้ไม่เกี่ยวข้องนำสารเคมีไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต 	หมวด ๔ ข้อ ๔.๗		-
๔.๖ มีมาตรการจัดการกับอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดสัตว์และแมลง การทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ รวมทั้งการซ่อมบำรุง ในลักษณะไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน	<ul style="list-style-type: none"> (๑) จัดทำมาตรการจัดการกับอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดสัตว์และแมลง (๒) มีขั้นตอนในการซ่อมบำรุงอุปกรณ์ (๓) จัดเก็บแยกอุปกรณ์เป็นสัดส่วน 	หมวด ๔ ข้อ ๔.๘		หมวด ๒ (ข้อ ๒)

๔. แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมพืชกัญชงสู่เชิงพาณิชย์^(๘,๙)

ตามแผนปฏิรูปราชการ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ ของ อย. โดยเป็นแผนพัฒนางานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคตโดยเชื่อมโยงกรอบการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาตินโยบายรัฐบาล แผนปฏิรูปประเทศ นโยบายประเทศไทย ๔.๐ และแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ด้านสาธารณสุข รวมถึงเชื่อมประสานกับแนวทางการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพในส่วนภูมิภาค เพื่อให้การดำเนินงานนำไปสู่เป้าหมายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งตามข้อ ๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ : ศูนย์กลางผลิตภัณฑ์สุขภาพที่เป็นเลิศ กลยุทธ์ที่ ๑. สร้างการมีส่วนร่วม ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายในการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ และผลิตภัณฑ์สุขภาพให้สามารถแข่งขันในระดับสากล มาตรการที่ ๑. เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันผลิตภัณฑ์สุขภาพของประเทศสู่สากล ข้อ ๑.๒ ส่งเสริมผลิตภัณฑ์กัญชา กัญชง และสมุนไพร ซึ่งเป็นไปตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ : ระบบคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพที่เป็นมาตรฐานสากล เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์กลยุทธ์และมาตรการ ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา รายละเอียดตามตารางที่ ๒.๒

ตารางที่ ๒.๒ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และมาตรการ ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เกี่ยวกับกัญชา กัญชง^(๘)

เป้าประสงค์	กลยุทธ์	มาตรการ
M๑ พัฒนารูปแบบการคุ้มครองผู้บริโภคที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล	๓. พัฒนารูปแบบตามปัญหาการคุ้มครองของประเทศและพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ	<p>๓.๒ พัฒนานวัตกรรมหรือรูปแบบการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น</p> <p>๑) จัดการปัญหาเชื้อดื้อยาต้านจุลชีพ</p> <p>๒) จัดการด้านสารเคมีแห่งชาติ</p> <p>๓) จัดการอะมัลกัม</p> <p>๔) พัฒนาและยกระดับกลไกการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล</p> <p>๕) พัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีส่วนผสมของกัญชาหรือกัญชงเป็นพืชเศรษฐกิจ</p> <p>๖) พัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีส่วนผสมของสมุนไพร</p> <p>๗) พัฒนารูปแบบการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพ เพื่อรองรับ สถานการณ์ ฉุกเฉิน/ โรคอุบัติใหม่</p> <p>๘) พัฒนารูปแบบ/ สัญลักษณ์การแสดงฉลาก</p>

		๙) พัฒนาระบบการทบทวนทะเบียน ผลิตภัณธ์สุขภาพ เพื่อการคุ้มครอง ผู้บริโภคด้านผลิตภัณธ์สุขภาพ ๑๐) พัฒนารูปแบบการจัดการปัญหา ผลิตภัณธ์สุขภาพชายแดน
--	--	---

จากแผนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ให้ความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณธ์สุขภาพที่มีส่วนผสมของกัญชาหรือกัญชงเป็นพืชเศรษฐกิจ ได้กำหนดทิศทางและกรอบแนวทางการดำเนินงานไปข้างหน้า ระยะ ๕ ปีที่มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานให้ทันสมัยโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และเน้นการดำเนินงานเชิงรุกมากขึ้น พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

ทั้งนี้ แผนการดำเนินงานดังกล่าว ยังสอดคล้องกับ แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมพืชกัญชงสู่เชิงพาณิชย์ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ของกระทรวงอุตสาหกรรม^(๙) โดยแผนดังกล่าวมีสาระสำคัญคือ การกำหนดเป้าหมายเพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางพืชกัญชงเชิงอุตสาหกรรมแห่งอาเซียนภายใน ๕ ปี มีแนวทางการดำเนินงาน ๔ มาตรการหลัก ได้แก่

มาตรการที่ ๑. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมผลิตภัณธ์ตลอดห่วงโซ่กัญชง โดยยกระดับนวัตกรรมอุตสาหกรรมกัญชงสู่การต่อยอดการผลิตเชิงพาณิชย์อย่างเป็นรูปธรรมผ่านการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณธ์และเทคโนโลยีให้รองรับในระดับอุตสาหกรรม การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงงานวิจัยสู่ภาคอุตสาหกรรม และการส่งเสริมนวัตกรรมและปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา

มาตรการที่ ๒. ส่งเสริมการผลิตและแปรรูปเชิงพาณิชย์ โดยยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมกัญชงให้มีความพร้อมด้านทักษะ องค์ความรู้และเทคโนโลยี เพื่อต่อยอดสู่การเป็นศูนย์กลางการผลิตผลิตภัณธ์กัญชงในระดับสากล เช่น การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ และการส่งเสริมการยกระดับผลิตภัณธ์ให้ได้มาตรฐานสากล

มาตรการที่ ๓. ส่งเสริมด้านการตลาด โดยสร้างโอกาสทางธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศผ่านช่องทางที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมกัญชงไทยได้แสดงศักยภาพและเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณธ์กัญชงที่สำคัญในระดับโลก เช่น การสร้างช่องทางการตลาดผ่านการจัดงานแสดงสินค้า/การจัดประชุมเกี่ยวกับพืชกัญชง การพัฒนาเชื่อมโยงโลจิสติกส์ และการกระตุ้นอุปสงค์ของหน่วยงานภาครัฐจากศักยภาพและอัตราการผลิตของอุตสาหกรรมกัญชง (Hemp) ส่งผลให้นานาประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย สหภาพยุโรป จีน รวมทั้งญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ เริ่มผ่อนคลายนโยบายเพื่อเปิดโอกาสให้มีการพัฒนา ผลิตภัณธ์กัญชงใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์มากขึ้น สำนักงานเศรษฐกิจ

มาตรการที่ ๔. สร้างปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการประกอบการ โดยลดปัญหาอุปสรรคในการประกอบธุรกิจ เช่น การพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบ การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณธ์อุตสาหกรรมสู่สากล การสนับสนุนทางการเงิน/การร่วมลงทุนภาคเอกชน การอำนวยความสะดวกด้านการตรวจรับรองสารสำคัญและมาตรฐานผลิตภัณธ์ และการพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่อุปทาน

โดยสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมพืชกัญชงสู่เชิงพาณิชย์^(๙)
(พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีรายละเอียด ดังนี้

๑) วิสัยทัศน์ คือ “ไทยเป็นศูนย์กลางพืชกัญชงเชิงอุตสาหกรรมแห่งอาเซียน (Industrial Hemp Hub of ASEAN) ภายใน ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๗๐)”

๒) ตัวชี้วัด คือ ไทยเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์กัญชงอันดับ ๑ ของอาเซียน และผลิตภัณฑ์กัญชงสร้างมูลค่าตลาดให้กับระบบเศรษฐกิจไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑ ของ GDP ภาคการผลิต (Manufacturing)

๓) ผลิตภัณฑ์เป้าหมาย ๘ กลุ่มสำคัญ ได้แก่

- กลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม
- กลุ่มอาหารสัตว์
- กลุ่มสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
- กลุ่มวัสดุคอมโพสิทชีวิภาพ (Bio Composite)
- กลุ่มเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ
- กลุ่มยาและผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร
- กลุ่มวัสดุก่อสร้าง
- กลุ่มกระดาษและบรรจุภัณฑ์กระดาษ

โดยเป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรมกัญชง แบ่งเป็น ๓ ระยะ ได้แก่

- ระยะที่ ๑ (ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖) เร่งสร้าง Enabling และความมั่นคงทางวัตถุดิบ
- ระยะที่ ๒ (ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗-๒๕๖๘) ยกระดับการผลิต เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์กัญชง
- ระยะที่ ๓ (ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙-๒๕๗๐) สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม ผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออก

จากแผนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากระทรวงอุตสาหกรรม ให้ความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้กัญชงเป็นพืชเศรษฐกิจ สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ โดยได้กำหนดทิศทางและกรอบแนวทางการดำเนินงานไปข้างหน้าระยะ ๕ ปี

บทที่ ๓ วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้กระบวนการในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเก็บข้อมูลเป็น ๒ ส่วน ส่วนที่ ๑ ตามแบบเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในภาคผนวก ก (หน้า ๘๗ -๙๐) ทาง E-mail ไปยังผู้ที่ได้รับใบอนุญาตผลิต ทั้ง ๔๖ ราย เพื่อประเมินตนเองแล้วนำจำนวนผู้ตอบกลับแบบสอบถามดังกล่าวมาประเมินว่ามีผู้รับอนุญาตตอบกลับมาจำนวนกี่ราย เพื่อประเมินตามเกณฑ์การคัดเข้า โดยดำเนินการช่วงเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๖๖ ส่วนที่ ๒ เป็นส่วนที่ผู้วิจัยเป็นผู้ลงไปเก็บข้อมูลด้วยตัวเองจำนวน ๒๕ แห่ง ด้วยการใช้เกณฑ์ในการคัดเข้า-ออก ตามแบบเก็บข้อมูลเพื่องานวิจัยในภาคผนวก ก (หน้า ๙๑ -๙๙) และ ตามบันทึกการตรวจสอบสถานที่ที่ได้รับอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง เฉพาะกัญชง (Hemp) โดยดำเนินการช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม ๒๕๖๖

โดยให้กลุ่มตัวอย่างโดยให้ผู้รับอนุญาต หรือผู้แทนผู้รับอนุญาตสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชงทุกรายที่ได้รับอนุญาตเป็นผู้ประเมิน ลงพื้นที่ในกลุ่มตัวอย่างสถานที่ผลิตฯ จากกลุ่มตัวอย่างที่ผ่านเกณฑ์การคัดเข้า และสุ่มอย่างง่ายเฉพาะเจาะจงโดยคัดเลือกจากผู้ประกอบการเพิ่มเติมจากข้อมูลจากแบบสอบถามทาง E-mail โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินสถานที่ / แบบบันทึกตรวจสอบสถานที่ฯ ในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง

ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างเดือนเมษายน ถึง กรกฎาคม ๒๕๖๖

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง เพื่อเก็บข้อมูลรายละเอียดตามเครื่องมือการวิจัย โดยใช้วิธีการลงตรวจสอบสถานที่ตามหลักเกณฑ์ฯ ดังกล่าว ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้รับอนุญาตหรือผู้แทนผู้รับอนุญาต

การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาใช้สถิติเชิงพรรณนาสรุปข้อมูลด้วยร้อยละการแจกแจงความถี่ โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel

ขอบเขตการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากกรอบแนวคิดของงานวิจัย ผู้วิจัยจึงใช้การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ ตามข้อกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม (หลักเกณฑ์ฯ ๓๐ ข้อ) ที่ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษ และใบอนุญาตยังคงสถานะในปี ๒๕๖๖ โดยมีรายละเอียดดังนี้

หมวดที่ ๑. สถานที่ที่ตั้งและอาคารสถานที่ผลิต

หมวดที่ ๒. เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต

หมวดที่ ๓ บุคลากร

หมวดที่ ๔ การสุขาภิบาล

๒. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง ผู้ได้รับอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ที่ใบอนุญาตยังคงสถานะอยู่ในปีงบประมาณ ๒๕๖๖ โดยดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนเมษายน ถึง กรกฎาคม ๒๕๖๖

๓. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ได้รับอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง มีจำนวนทั้งสิ้น ๔๖ แห่ง พบว่า ได้รับอนุญาตตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์วิจัย จำนวน ๗ แห่ง และวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม จำนวน ๓๙ แห่ง โดยผู้วิจัย จะทำการศึกษาเฉพาะวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรมเท่านั้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากรเป้าหมาย หมายถึง ผู้รับอนุญาต หรือผู้แทนผู้รับอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ที่ได้รับอนุญาต จำนวน ทั้งหมด ๔๖ แห่ง

๒. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ที่ใบอนุญาตยังคงอยู่ในปีงบประมาณ ๒๕๖๖ จำนวน ๔๖ แห่ง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก และเกณฑ์การคัดออก ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria)

สถานที่ที่ได้รับใบอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ในวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม และผู้รับอนุญาตยินยอมให้เก็บข้อมูล และเผยแพร่ข้อมูล

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

สถานที่ที่ได้รับใบอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ในวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการศึกษา วิเคราะห์และวิจัย และกรณีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และอุตสาหกรรม ที่ผู้รับอนุญาตไม่ยินยอมให้เก็บและเผยแพร่ข้อมูล และใบอนุญาต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชงที่หมดอายุแล้ว

กระบวนการเลือกตัวอย่าง

เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์ศักยภาพแข่งขันอุตสาหกรรมสารสกัดกัญชงของประเทศไทย และการประเมินผล การดำเนินการของสถานที่ได้รับใบอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง โดยในงานวิจัยมุ่งศึกษาปัจจัย ๒ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านสถานการณ์ของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง ในการวิเคราะห์ศักยภาพแข่งขันอุตสาหกรรม ในด้านต่างๆ ได้แก่ งบประมาณ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

๒. ด้านการประเมินผลการดำเนินการ ของผู้รับอนุญาตสถานที่ผลิต ฯ ในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง พ.ศ ๒๕๖๔

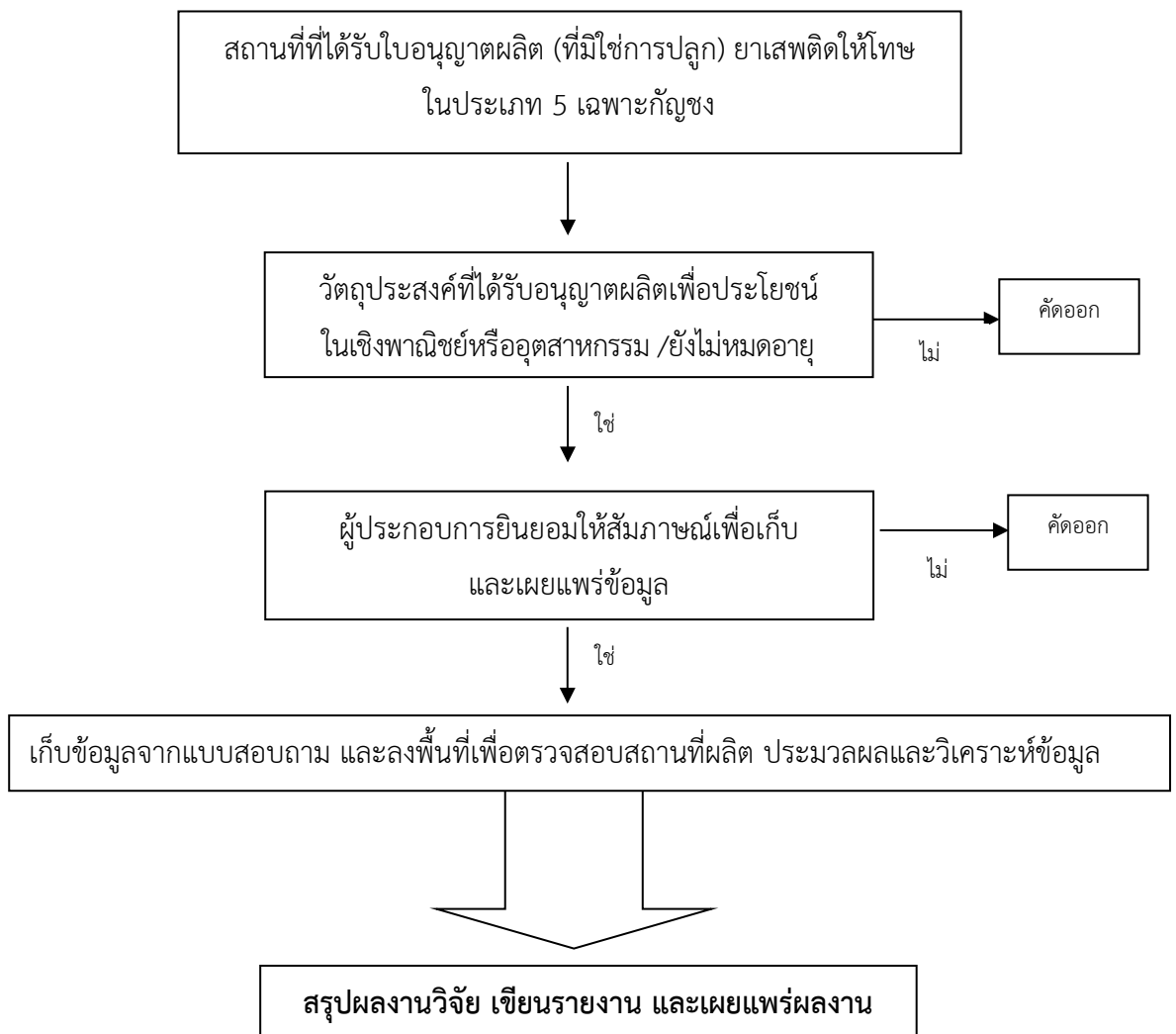
การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง เพื่อเก็บข้อมูลรายละเอียดตามเครื่องมือการวิจัย โดยใช้วิธีการลงตรวจสอบสถานที่ตามหลักเกณฑ์ฯ ดังกล่าว ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้รับอนุญาต หรือผู้แทนผู้รับอนุญาต ในการให้ข้อมูลเรื่องที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาใช้สถิติเชิงพรรณนาสรุปข้อมูลด้วยร้อยละการแจกแจงความถี่โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel

Flow chart แสดงแผนการศึกษาวิจัย

ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย (timetable) ระยะเวลาประมาณ ๖ เดือน

รายละเอียด	เม.ย. ๖๖	พ.ค. ๖๖	มิย. ๖๖	ก.ค. ๖๖	ส.ค. ๖๖	ก.ย. ๖๖
ก.การเตรียมการ						
๑. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	←→					
๒. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	←→	→				
๓. ทดสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย		←→	→			
ข.การเก็บข้อมูล						
๔. ส่งแบบสอบถามทาง E mail		←→	→			
๕. ลงพื้นที่เก็บข้อมูล และตรวจประเมินสถานที่ฯ			←→	→		
ค.การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล						
๖. ประมวลผลข้อมูล				←→	→	
๗. วิเคราะห์					←→	
ง.การเขียนรายงานและการเผยแพร่ผลงาน						
๘. เขียนรายงาน					←→	
๙. จัดพิมพ์รายงาน นำเสนอผลงาน						←→

เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้มทั้งหมด ๒ ชั้น ได้แก่ แบบสอบถามโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการและแบบประเมินของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง โดยเครื่องมือทั้ง ๒ ชั้นนี้จะใช้รหัสแทนสถานที่ผลิตสกัดแต่ละแห่ง โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

๑. แบบสอบถามโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๕ เฉพาะกัญชงมีลักษณะเป็นแบบหลายคำตอบให้เลือก และแบบใส่รายละเอียด ประกอบไปด้วย ๔ ตอน

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของสถานที่ผลิตฯ

ตอนที่ ๒ ข้อมูลผู้ประกอบการ

ตอนที่ ๓ ข้อมูลพื้นฐานของธุรกิจการผลิต

ตอนที่ ๔ ความต้องการความช่วยเหลือ/สนับสนุน ข้อเสนอแนะ

๒. แบบตรวจสอบเฝ้าระวังสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษ ในประเภท ๕ เฉพาะกัญชงในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิต กัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม จำแนกเป็น ๔ หมวด ได้แก่

หมวดที่ ๑ สถานที่ที่ตั้งและอาคารผลิต

หมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต

หมวดที่ ๓ บุคลากร

หมวดที่ ๔ หมวดการสุขาภิบาล

แบบประเมินจะมีตัวเลือกตามหลักเกณฑ์/ข้อปฏิบัติให้เลือกกว่าผู้ประกอบการปฏิบัติได้สอดคล้อง จำนวนกี่ข้อ โดยจำนวนข้อจะมีการพิจารณา ตัดสินใจให้คะแนนด้วยหลักเกณฑ์รายละเอียดที่แตกต่างกัน โดยมีระดับการประเมินเป็น ๓ ระดับ คือ

- ระดับดี หมายถึง เป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิต กัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม **ได้คะแนนเท่ากับ ๒**

- ระดับพอใช้ หมายถึง เป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิต กัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม แต่ยังพบข้อบกพร่องซึ่งยอมรับได้ เนื่องจากข้อบกพร่องดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพ มาตรฐานและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์หรือสารสกัด และผู้ปฏิบัติงาน **ได้คะแนนเท่ากับ ๑**

- ระดับปรับปรุง หมายถึง ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม **ได้คะแนน เท่ากับ ๐**

หลังจากเลือกตัวเลือกได้แล้วคำนวณคะแนนในแต่ละข้อแล้วรวมเป็นคะแนนสุทธิ ใน แต่ละหมวด จากนั้นทำการจัดลำดับหมวดที่ได้คะแนนน้อยไปมากเพื่อเปรียบเทียบมาตรฐาน โดยมาตรฐานที่ได้คะแนนน้อย จะเป็นมาตรฐานที่ควรแก้ไขอันดับแรก ส่วนมาตรฐานที่ได้คะแนน มากกว่าจะเป็นมาตรฐานที่ควรแก้ไขลำดับ ถัดไป ซึ่งในแบบสอบถามชุดที่ ๑ จะมีเนื้อหาในหัวข้องบประมาณในการลงทุน ข้อเสนอแนะ ปัญหาอุปสรรค และคำแนะนำในการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ฯ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทั้ง ๒ ชิ้น จะมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อความถาม และ ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบสอบถามเรื่องของคำถามกับวัตถุประสงค์ความยากง่ายของภาษา ความยาวของคำถามลำดับที่เหมาะสมของคำถาม เพื่อปรับปรุง ให้เครื่องมือ มีความถูกต้องเที่ยงตรงมากขึ้นตรวจสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน ได้แก่

๑) ผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจประเมินสถานที่ตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง และหัวหน้าผู้ตรวจประเมิน ซึ่งมีประสบการณ์มากกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๑ ท่าน

๒) พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการตรวจประเมิน สถานที่มากกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๑ ท่าน

๓) ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสารสกัดจากกัญชา กัญชง ซึ่งมีประสบการณ์มากกว่า ๕ ปี จำนวน ๑ ท่าน

เมื่อผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบสอบถาม พร้อมคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมพร้อมทั้งหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) โดยแต่ละข้อต้องมีค่า ๐.๕ ขึ้นไป จึงจะใช้ได้ ถ้าไม่ถึง ๐.๕ ต้องนำไปปรับปรุงแก้ไข

โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านให้คะแนนแต่ละข้อคำถามตามเกณฑ์ ดังนี้

- +๑ ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ๐ ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ๑ ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากนั้น นำคะแนนแต่ละข้อจากผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตร $IOC = \Sigma R/N$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence)

ΣR แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

เกณฑ์การแปลความหมายมีดังนี้

ค่า $IOC \geq 0.5$ หมายความว่า คำถามนั้นวัดตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถนำคำถาม นั้นมาใช้ได้

ค่า $IOC \leq 0.5$ หมายความว่า คำถามนั้นวัดไม่ตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ไม่ควรนำคำถาม นั้นมาใช้ได้

เมื่อแบบสัมภาษณ์ได้รับความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน เรียบร้อยแล้ว ค่า IOC แต่ละข้อเท่ากับ ๑.๐๐ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

ตาราง ๓.๑ แสดงผลการวิเคราะห์ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในแบบสอบถามชุดที่ ๑

ข้อที่/คนที่	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของ คะแนน	ค่า IOC	ผลการ พิจารณา
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓			
๑	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้

จากตาราง ๓.๑ ผลวิเคราะห์ค่า Index of Objective Congruence (IOC) พบว่าจากแบบสอบถาม ชุดที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสถานที่ผลิต ข้อมูลพื้นฐานทางธุรกิจ ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ แสดงให้เห็นว่าข้อสอบจำนวน ๑๔ ข้อ สามารถนำไปใช้ทั้งหมด นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ ข้อเสนอแนะก่อนการนำแบบทดสอบไปใช้ ดังนี้ ปรับแก้ไขตัวเลือกบางข้อที่อาจไม่ชัดเจน หรือ มีความ คล้ายกัน โดยข้อคำถามทั้งหมด ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ ๑.๐๐ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

ตาราง ๓.๒ แสดงผลการวิเคราะห์ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในแบบสอบถามชุดที่ ๒

ข้อที่/คนที่	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของ คะแนน	ค่า IOC	ผลการ พิจารณา
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓			
๑	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๗	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๓	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๕	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๖	๑	๑	๑	๓	๑.๐๐	ใช้ได้

จากตาราง ๓.๒ ผลวิเคราะห์ค่า Index of Objective Congruence (IOC) พบว่าจากแบบสอบถาม ชุดที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง มีทั้งหมด ๔ หมวด ดังนี้

- หมวด ๑. สถานที่ที่ตั้งและอาคารผลิต
- หมวด ๒. เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต
- หมวด ๓. บุคลากร
- หมวด ๔. การสุขาภิบาล

แสดงให้เห็นว่าข้อสอบจำนวน ๑๖ ข้อ สามารถนำไปใช้ทั้งหมด โดยข้อคำถามทั้งหมด ได้ค่าความสอดคล้อง เท่ากับ ๑.๐๐ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการวิจัยในเชิงสำรวจ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา นำเสนอข้อมูลในรูปค่าสถิติร้อยละ การแจกแจงความถี่ โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูล ทัวไปของกลุ่มตัวอย่าง แสดงลักษณะข้อมูลในรูปแบบตาราง แผนภูมิ สรุปข้อมูล วิเคราะห์ และ นำเสนอข้อมูลโดยอธิบายสถานการณ์ปัญหาจากข้อมูลที่ได้ในการสัมภาษณ์ผู้รับอนุญาตหรือผู้แทนของสถานที่ผลิต

รวมทั้งนำเสนอผลการตรวจประเมินผลการดำเนินการในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ความพร้อมของสถานที่ผลิตฯ ในการเตรียมสถานที่ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตผลิตภัณฑ์ (Good Manufacturing Practice; GMP)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร

$$\mu = \Sigma X/N$$

เมื่อ μ = ค่าเฉลี่ย

ΣX = ผลรวมของคะแนนทุกตัวในกลุ่ม

N = จำนวนสมาชิกในกลุ่ม

บทที่ ๔ ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการสำรวจสถานการณ์ และประเมินผลการดำเนินการของสถานที่สกัดกัญชง ในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง วัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ศักยภาพแข่งขันอุตสาหกรรมสารสกัดกัญชงของ ประเทศไทย และเพื่อ ประเมินความพร้อมของผู้ประกอบการด้านงบประมาณ และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน ๔๖ แห่ง ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้จากการเก็บข้อมูลผ่านทาง e mail ในส่วนที่ ๑ ตามแบบเก็บข้อมูล เพื่อการวิจัย ภาคผนวก ก (หน้า ๘๗ -๙๐) ทาง E-mail ไปยังผู้ที่ได้รับใบอนุญาตผลิต ทั้ง ๔๖ ราย พบว่ามีผู้รับ อนุญาตตอบกลับมาจำนวน ๒๕ ราย ด้วยการใช้เกณฑ์ในการคัดเข้า-ออกตามวิธีวิจัย โดยผู้วิจัยเป็นผู้ลงไป เก็บข้อมูลด้วยตัวเอง จากการประเมินพบว่าผู้รับอนุญาตยินยอมเข้าสู่การศึกษาของผู้ประกอบการตามเกณฑ์ คัดเข้า เหลือจำนวน ๒๕ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๓๓ โดยการวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลจากการ สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานและการนำเสนอผลการวิจัยที่ได้ โดยนำเสนอ ตามลำดับดังต่อไปนี้

๑. ข้อมูลทั่วไปของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง
 - ๑.๑) ประเภทของสถานที่ผลิต
 - ๑.๒) ลักษณะอาคาร
 - ๑.๓) ข้อมูลด้านการผลิตสารสกัดกัญชง
 - ๑.๔) ข้อมูลพื้นฐานด้านธุรกิจ
๒. ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านกระบวนการผลิต)
๓. ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านการขาย)
๔. ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านนโยบายของภาครัฐ)
๕. การตรวจประเมินสถานการณ์และความพร้อมของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง

๑. ข้อมูลทั่วไปของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง

๑.๑) ประเภทของสถานที่ผลิต

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของสถานที่ (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง จำนวน ๒๕ แห่ง (ภาคผนวก ข) พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีประเภทของสถานที่ที่ใช้ในการผลิตเพื่อ วัตถุประสงค์เพื่อขายเองและรับจ้างผลิต จำนวน ๑๒ แห่ง (ร้อยละ ๔๘) และรองลงมาเป็นผลิตเพื่อขายเอง อย่างเดียว จำนวน ๑๐ แห่ง (ร้อยละ ๔๐) ลำดับถัดไปเป็นประเภทรับจ้างผลิต เฉพาะสารสกัดเท่านั้น จำนวน ๒ แห่ง (ร้อยละ ๘) และผลิตเพื่อส่งออกต่างประเทศเท่านั้น จำนวน ๑ แห่ง (ร้อยละ ๔)

๑.๒) ลักษณะอาคาร

สำหรับลักษณะอาคารของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ มีเป็นอาคารพาณิชย์/ โรงงาน (ปรับปรุง Renovate ใหม่ ตามหลักเกณฑ์ฯ) จำนวน ๑๑ แห่ง (ร้อยละ ๔๔) และ รองลงมา เป็นอาคารพาณิชย์ / โรงงาน (สร้างใหม่) จำนวน ๑๐ แห่ง (ร้อยละ ๔๐) ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของสถานที่(ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของสถานที่(ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทของผู้ผลิต (แห่ง)		
ผลิตเพื่อขายเองอย่างเดียว	๑๐	๔๐.๐๐
รับจ้างผลิต เฉพาะสารสกัดเท่านั้น	๒	๘.๐๐
ผลิตเพื่อขายเอง และรับจ้างผลิต	๑๒	๔๘.๐๐
ผลิต เพื่อส่งออกต่างประเทศ	๑	๔.๐๐
รวม	๒๕	
ลักษณะของสถานที่ผลิต		
เป็นอาคารพาณิชย์ / โรงงาน (สร้างใหม่)	๑๐	๔๐.๐๐
เป็นอาคารพาณิชย์/โรงงาน (ปรับปรุงจากสถานที่เดิมที่ผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพอื่นๆ)	๓	๑๒.๐๐
เป็นอาคารพาณิชย์/ โรงงาน (ปรับปรุง Renovate ใหม่ ตามหลักเกณฑ์ฯ)	๑๑	๔๔.๐๐
อื่นๆ โรงงานใช้ในการผลิต เพื่อวิจัยสมุนไพรในมหาวิทยาลัย	๑	๔.๐๐
รวม	๒๕	

๑.๓) ข้อมูลด้านการผลิตสารสกัดกัญชง

สถานที่ที่ได้รับอนุญาต สถานที่ผลิต ที่มีใช้การปลูก เฉพาะกัญชง ทุกแห่งต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ฯ รวมทั้งจัดเตรียมสถานที่ตามคำอธิบายข้อกำหนดสถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ขออนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษประเภท ๕ เฉพาะกัญชง เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม สถานที่ในการผลิตทั้ง ๒๕ แห่ง ในการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ ใช้วิธีการในการสกัดด้วยการหมักแบบเอทานอล (ethanol extraction) จำนวน ๑๒ แห่ง (ร้อยละ ๔๘) และรองลงมาใช้วิธีการสกัดด้วยเครื่อง Super critical CO₂ จำนวน ๑๐ แห่ง (ร้อยละ ๔๐) และวิธีการอื่นๆ เช่น การสกัดด้วยน้ำ หรือสารเคมีอื่นๆ จำนวน ๓ แห่ง (ร้อยละ ๑๒) ตามลำดับ สำหรับข้อมูลด้านการผลิต จากผลสำรวจพบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ ไม่ได้ดำเนินการผลิตมาแล้วมากกว่า ๑ ปี จำนวน ๑๐ ราย (ร้อยละ ๔๐) ไม่ได้ดำเนินการผลิตมาแล้ว ๖ เดือน จำนวน ๖ ราย (ร้อยละ ๒๔) และผู้ประกอบการดำเนินการผลิตต่อเนื่อง ทุกเดือน จำนวน ๕ ราย (ร้อยละ ๒๐)

ทั้งนี้ สารสกัดที่ผู้ประกอบการผลิตส่วนใหญ่ คือ CBD distilled ประเภท Broad Spectrum จำนวน ๒๕ แห่ง (ร้อยละ ๓๙.๖๘) สารสกัด CBD Isolated powder (crystalline solid หรือ powder) จำนวน ๑๘ แห่ง (ร้อยละ ๒๘.๕๗) สารสกัด CBD water soluble (powder หรือ liquid) จำนวน ๑๓ แห่ง (ร้อยละ ๒๐.๖๓) และสารสกัดหยาบ (Crude oil) จะเป็นประเภทที่ผู้ประกอบการผลิตออกมาขายน้อยที่สุด จำนวน ๗ แห่ง (ร้อยละ ๑๑.๑๑) รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๒ ข้อมูลด้านการผลิตของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง สารสกัดทุกประเภทที่ผลิตได้จะมีสาร THC ต่ำกว่า ๐.๒ % ตามที่กฎหมายกำหนด ก่อนจำหน่ายออกไปยังผู้ประกอบการปลายทาง เมื่อมองถึงมูลค่าในการผลิต พบว่าสารสกัด CBD Isolated powder จะมีมูลค่าสูงที่สุดในการผลิต เนื่องจากต้นทุนในการผลิตในรูปแบบ CBD Powder มากกว่าชนิดอื่นๆ ด้วยกระบวนการผลิตที่ซับซ้อน และขั้นตอนในการทำรูปแบบ CBD Isolated powder มีหลายขั้นตอนมากกว่า การผลิตสารสกัดประเภท อื่นๆ

ตารางที่ ๔.๒ ข้อมูลด้านการผลิตของสถานที่(ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ข้อมูลด้านการผลิต		
ไม่ได้ดำเนินการผลิตตั้งแต่ได้รับอนุญาต	๐	๐
ไม่ได้ดำเนินการผลิตมาแล้ว ๓ เดือน	๔	๑๖.๐๐
ไม่ได้ดำเนินการผลิตมาแล้ว ๖ เดือน	๖	๒๔.๐๐
ไม่ได้ดำเนินการผลิตมาแล้วมากกว่า ๑ ปี	๑๐	๔๐.๐๐
ดำเนินการผลิตต่อเนื่อง ทุกเดือน	๕	๒๐.๐๐
รวม	๒๕	
ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ทำการผลิต (สามารถตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)		
Crude oil (สารสกัดหยาบ)	๗	๑๑.๑๑
CBD distillate	๒๕	๓๙.๖๘
CBD isolate (crystalline solid หรือ powder)	๑๘	๒๘.๕๗
CBD water soluble (powder หรือ liquid)	๑๓	๒๐.๖๓
รวม (นับซ้ำ)	๖๓	

๑.๔ ข้อมูลพื้นฐานด้านธุรกิจ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง พบว่าสถานที่ส่วนใหญ่ใช้เงินทุนส่วนตัวในการทำธุรกิจถึงร้อยละ ๖๔ และรองลงมาเป็นการกู้เงินจากแหล่งเงินทุนระยะปานกลาง มีกำหนดชำระภายในระยะเวลา ๑๐ ปี ร้อยละ ๑๖ สำหรับด้านมูลค่าการลงทุน (รวมอาคารสถานที่ และเครื่องจักร อุปกรณ์การผลิต) พบว่าสถานที่ส่วนใหญ่ลงทุนอยู่ระหว่าง ๕ ล้านบาท ถึง ๑๐ ล้านบาท ถึงร้อยละ ๓๒ และรองลงมาเป็นการลงทุนอยู่ระหว่าง ๑๐ ล้านบาท ถึง

๒๐ ล้านบาท ร้อยละ ๒๔ สำหรับค่าใช้จ่ายต่อเดือน พบว่าสถานที่ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายอยู่ระหว่าง ๕๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๔๘ และรองลงมา คือ มีค่าใช้จ่ายต่อเดือน มากกว่า ๑๕๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๓๒ สำหรับยอดมูลค่าการขายต่อเดือน ช่วง ๖ เดือนที่ผ่านมา พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มียอดขายในช่วงอยู่ระหว่าง ๕๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท ถึงร้อยละ ๔๘ และรองลงมาผู้ประกอบการมียอดขายน้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๒๘ สำหรับธุรกิจอื่นๆ นอกเหนือจากการผลิตสารสกัดจากกัญชง นั้นพบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ มีธุรกิจผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพอื่นๆ เช่น ผลิตภัณฑ์สมุนไพร เครื่องสำอาง อาหาร ถึงร้อยละ ๔๘ และรองลงมา คือ อื่นๆ เช่น เหมืองแร่ ขายช่อดอกกัญชา กัญชง ร้อยละ ๒๔ รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๓ ข้อมูลพื้นฐานด้านธุรกิจ แหล่งเงินทุน มูลค่าการลงทุน ยอดขายต่อเดือน และธุรกิจอื่นๆ

ตารางที่ ๔.๓ ข้อมูลพื้นฐานด้านธุรกิจ แหล่งเงินทุน มูลค่าการลงทุน ยอดขายต่อเดือน และธุรกิจอื่นๆ

ข้อมูลพื้นฐานทางธุรกิจในการผลิตสารสกัดจากกัญชง	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งเงินทุนของธุรกิจ		
ทุนส่วนตัว	๑๖	๖๔.๐๐
กู้ยืมจากแหล่งเงินทุนระยะสั้น มีกำหนดชำระภายใน ๑ ปี	๓	๑๒.๐๐
กู้เงินจากแหล่งเงินทุนระยะปานกลาง มีกำหนดชำระภายในระยะเวลา ๑๐ ปี	๔	๑๖.๐๐
กู้เงินจากแหล่งเงินทุนระยะยาว มีกำหนดชำระ ๑๐ ปี ขึ้นไป	๒	๘.๐๐
มูลค่าการลงทุน (รวมอาคารสถานที่ และเครื่องจักร อุปกรณ์การผลิต)		
น้อยกว่า ๒ ล้านบาท	๔	๑๖.๐๐
อยู่ระหว่าง ๒ ล้านบาท ถึง ๕ ล้านบาท	๕	๒๔.๐๐
อยู่ระหว่าง ๕ ล้านบาท ถึง ๑๐ ล้านบาท	๘	๓๒.๐๐
อยู่ระหว่าง ๑๐ ล้านบาท ถึง ๒๐ ล้านบาท	๕	๒๔.๐๐
มากกว่า ๒๐ ล้านบาทขึ้นไป	๓	๑๒.๐๐
ค่าใช้จ่ายต่อเดือน (รวมต้นทุนทุกประเภท)		
น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท	๑	๔.๐๐
อยู่ระหว่าง ๕๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท	๑๒	๔๘.๐๐
อยู่ระหว่าง ๑๐๐,๐๐๐ - ๑๕๐,๐๐๐ บาท	๔	๑๖.๐๐
มากกว่า ๑๕๐,๐๐๐ บาท	๘	๓๒.๐๐
มูลค่าการขายต่อเดือน (รวมยอดขายทั้งหมด ภายในและภายนอกประเทศ) ช่วง ๖ เดือนที่ผ่านมา		
ยังไม่มีกำหนดย่าง	๒	๘.๐๐
น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท	๗	๒๘.๐๐
อยู่ระหว่าง ๕๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท	๙	๓๖.๐๐

ข้อมูลพื้นฐานทางธุรกิจในการผลิตสารสกัดจากกัญชง (ต่อ)	จำนวน	ร้อยละ
อยู่ระหว่าง ๑๐๐,๐๐๐ – ๑๕๐,๐๐๐ บาท	๓	๑๒.๐๐
มากกว่า ๑๕๐,๐๐๐ บาท	๔	๑๖.๐๐
ธุรกิจอื่นๆ นอกเหนือจากการผลิตสารสกัดจากกัญชง		
ผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพอื่นๆ เช่น ผลิตภัณฑ์สมุนไพร เครื่องสำอาง อาหาร	๑๒	๔๘.๐๐
อสังหาริมทรัพย์	๒	๘.๐๐
เกษตรกรรม	๒	๘.๐๐
อื่นๆ เช่น เหมืองแร่ ขายเป็นดอกกัญชา กัญชง	๖	๒๔.๐๐
ไม่มี ธุรกิจอื่นๆ	๓	๑๒.๐๐

๒. ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านกระบวนการผลิต)

จากการสรุปปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านกระบวนการผลิต) ของผู้ประกอบการที่ฝากไปยังหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยช่วงทำแบบสอบถาม คือ วันที่ ๑ พฤษภาคม ถึง ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ โดยการให้ผู้รับอนุญาต หรือผู้แทนผู้รับอนุญาตสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง จำนวน ๒๕ แห่ง (ภาคผนวก ข) ตอบแบบสอบถามโดยใช้แบบประเมินชุดที่ ๑ (ภาคผนวก ก) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. รหัสสถานที่ผลิต A

ตามนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการผลิตสารสกัดจากกัญชง และรวมถึงกฎหมายผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของการผลิตสารสกัดจากกัญชง ตนมองทั้งหมด ๓ ประเด็น

ประเด็นที่ ๑ ทางภาครัฐยัง ไม่มีมาตรฐาน สำหรับการกำหนดคุณสมบัติของช่อดอกกัญชง (วัตถุดิบ) อย่างชัดเจน รวมทั้งมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์สารสกัด (specification) บางประเภทยังไม่ชัดเจน เพราะอยู่นอกเหนือจากที่กำหนดใน มอก. เช่น ผลิตภัณฑ์ Water-soluble CBD ที่ความเข้มข้นของ CBD ต่ำกว่า ร้อยละ ๓๐ w/w เป็นต้น

ประเด็นที่ ๒ กระบวนการหรือเครื่องมือที่ใช้ในการกำจัดหรือลดสาร THC ออกจากสารสกัด มีราคาสูงและต้องใช้ความชำนาญในการใช้เครื่อง จึงส่งผลให้การผลิตผลิตภัณฑ์ CBD Distillate ที่มีความเข้มข้นของ CBD สูงแต่มีค่า THC ต่ำกว่ากฎหมายกำหนด ทำได้ยากและต้องมีการลงทุนเพิ่มขึ้น

ประเด็นที่ ๓ ของเสียที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต (สกัด) กัญชง ยังไม่มีกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการจัดการหรือกำจัดในระดับอุตสาหกรรม

๒. รหัสสถานที่ผลิต B

บริษัทของตนเองมองเรื่องปัญหา อุปสรรค ในด้านกระบวนการผลิต คือ ปัญหาเรื่องการเก็บวัตถุดิบของเกษตรกรบางแห่ง มีความชื้นมากเกินไปทำให้เกิดเชื้อรา ไม่สามารถนำมาผลิตต่อได้ ปริมาณค่าสารสำคัญที่ไม่แน่นอน ทำให้การสกัดต้องมีการปรับวิธีการในการสกัดบางครั้งอาจต้องใช้สารเคมีเพิ่ม หรือวิธีการสกัดที่ต้องใช้เวลาเพิ่มในการสกัด ทำให้เพิ่มต้นทุนในการผลิต

๓. รหัสสถานที่ผลิต C

ตนเองมองเรื่องปัญหา อุปสรรค ในด้านกระบวนการผลิต คือ ยังไม่มีเครื่องมือ/เครื่องจักรที่มีเสถียรภาพที่สามารถดึงสาร THC ออกจาก Cannabinoids ตัวอื่นให้ต่ำกว่าหรือเท่ากับเกณฑ์ได้ ทำให้สารสกัดที่ออกมาค่าไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ทำให้ต้องใช้สารละลายตัวอื่นๆ เพื่อมาเจือจางสารสกัดให้ได้ตามที่กฎหมายกำหนด

๔. รหัสสถานที่ผลิต D

ตนเองต้องการให้การขอรับอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) สามารถทำเป็นแผนการผลิตในภาพรวมได้เลย โดยที่ผู้ประกอบการสามารถเพิ่มแผนผลิต (สกัด) กล้วยชง ไม่ต้องยื่นเอกสารเต็มรูปแบบผ่านเข้าคณะกรรมการเพื่อพิจารณา

๕. รหัสสถานที่ผลิต E

บริษัทของตนเองมองเรื่องปัญหา อุปสรรค ในด้านกระบวนการผลิต คือ ปัญหาเรื่อง เกษตรกรส่งวัตถุดิบ (ช่อดอก) มี Specification ของวัตถุดิบต่ำกว่าเกณฑ์ที่บริษัทกำหนด ทำให้ต้องใช้เครื่องมือ หรือ สารเคมีเพิ่มขึ้นในกระบวนการผลิต ทำให้สารสกัดที่ได้มีต้นทุนสูง ทำให้ต้องกำหนดราคาสูง เมื่อเทียบกับรายอื่นๆ ในท้องตลาด

๖. รหัสสถานที่ผลิต F

ตนเองมองเรื่องปัญหา อุปสรรค ในด้านกระบวนการผลิต คือ เครื่องมือบางเครื่องมีราคาแพง เช่น เครื่องสกัดแบบ Super Critical Fluid Extraction (Extraction CO₂) รวมทั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการแยกสารสำคัญ และทำให้สารสำคัญบริสุทธิ์สูง

๗. รหัสสถานที่ผลิต G

ผู้รับอนุญาตหรือผู้แทน ไม่มีข้อเสนอนะ

๘. รหัสสถานที่ผลิต H

ผู้รับอนุญาตหรือผู้แทน ไม่มีข้อเสนอนะ

๙. รหัสสถานที่ผลิต I

ตนเองมองเรื่องปัญหา อุปสรรค ในด้านกระบวนการผลิต คือ ปัญหาเรื่อง วัตถุดิบ (ช่อดอก) มี Specification ของวัตถุดิบที่ต่างกัน เนื่องจากทางบริษัท ต้องใช้วัตถุดิบต้องใช้ในปริมาณที่สูงในแต่ละรุ่นของการผลิตสารสกัด ทำให้เสียเวลาในการจัดการรับเข้าวัตถุดิบและอาจไม่ได้มาตรฐานตามที่ต้องการ ทำให้ใช้ระยะเวลาในการผลิตที่นานขึ้น ใช้สารเคมีมากขึ้น ทั้งนี้ภาครัฐควรดำเนินการควบคุมมาตรฐานตั้งแต่ต้นน้ำ (วัตถุดิบ) กลางน้ำ (สารสกัด) และปลายน้ำ(ผลิตภัณฑ์) ให้มีมาตรฐานเพื่อให้ผู้ประกอบการนำไปใช้ประโยชน์

๑๐. รหัสสถานที่ผลิต J

ผู้รับอนุญาตหรือผู้แทน ไม่มีข้อเสนอนะ

๑๑. รหัสสถานที่ผลิต K

เรื่องปัญหา อุปสรรค ในด้านกระบวนการผลิต ตนเองมองว่า เรื่องของราคาวัตถุดิบมีราคาที่สูงเกินไป ผู้ผลิต (ผู้ปลูก) วัตถุดิบสำหรับใช้ในกระบวนการสกัด ยังไม่เข้าใจเกณฑ์คุณภาพวัตถุดิบที่เหมาะสมกับการนำมาสกัด รวมทั้งยังไม่มีราคากลางของวัตถุดิบ เช่น เกรดทั่วไป หรือ Medical grade

๑๒. รหัสสถานที่ผลิต L

ผู้รับอนุญาตหรือผู้แทน ไม่มีข้อเสนอแนะ

๑๓. รหัสสถานที่ผลิต M

ตนเองมองว่าหลักเกณฑ์ ๓๐ ข้อ ที่ทางสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ประกาศออกมาทางผู้ประกอบการสามารถดำเนินการได้ มีความยืดหยุ่นในการตรวจสอบ สำหรับเรื่องปัญหา อุปสรรค ในด้านกระบวนการผลิต ตนเองมองว่า ราคาของเครื่องมือที่ใช้ในการสกัดมีราคาสูง เพราะในกระบวนการสกัดต้องใช้เครื่องมือหลายชนิด เช่น เครื่องสกัด เครื่องกลั่นลำดับส่วน เครื่องแยกสารบริสุทธิ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ วิจัย ทั้งนี้หากภาครัฐ สามารถให้ทางผู้ประกอบการสามารถรองครองสารมาตรฐาน ที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้ จะทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายในการส่งตรวจวิเคราะห์ตามห้องปฏิบัติการที่ผ่านการรับรองได้

๑๔. รหัสสถานที่ผลิต N

ตามนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการผลิตสารสกัดจากกัญชงในส่วนของประเด็นเรื่องของการผลิต ตนมองทั้งหมด ๒ ประเด็น

ประเด็นที่ ๑ ภาครัฐยังไม่มีหน่วยงาน หรือห้องปฏิบัติการที่ผ่านมาตรฐานตามเกณฑ์การตรวจการวิเคราะห์สารสำคัญเกี่ยวกับกัญชา กัญชง มากพอ ทำให้ใช้ระยะเวลาในการส่งตรวจนานและค่าใช้จ่ายในการส่งตรวจมีราคาสูง

ประเด็นที่ ๒ ตนเองไม่ทราบข้อมูลเรื่องการประเมินสถานที่เพื่อรองรับการตรวจรับรองมาตรฐานสถานที่ตามหลักเกณฑ์ GMP PICs ทางบริษัทอยากได้รับการตรวจประเมิน เพื่อจุดมุ่งหมายในการส่งออกสารสกัดกัญชง ไปยังตลาดต่างประเทศ

๑๕. รหัสสถานที่ผลิต O

ผู้รับอนุญาตหรือผู้แทน ไม่มีข้อเสนอแนะ

๑๖. รหัสสถานที่ผลิต P

ตนเองมองเรื่องปัญหา อุปสรรค ในด้านกระบวนการผลิต คือ ปัญหาเรื่อง วัตถุดิบ (ช่อดอก) เกษตรกรไม่สามารถปลูกวัตถุดิบ ได้มาตรฐานตามข้อกำหนดของบริษัทที่ตั้งข้อกำหนดไว้ ทำให้ทางบริษัทต้องปฏิเสธการรับซื้อ หรือ รับซื้อมาในราคาถูก ทำให้ต้นทุนในการผลิตสารสกัดสูงขึ้น เนื่องจากต้องใช้เครื่องมือ ระยะเวลา และสารเคมี เพิ่มมากขึ้น

๑๗. รหัสสถานที่ผลิต Q

ตนเองมองว่าหลักเกณฑ์ ๓๐ ข้อ ที่ทางสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ประกาศออกมาทางผู้ประกอบการสามารถดำเนินการได้ มีข้อมูลคำอธิบายให้ผู้ประกอบการดำเนินการ ใกล้เคียงกับผลิตภัณฑ์สุขภาพอื่นๆ เช่น อาหาร และเครื่องสำอาง ทั้งนี้หากมีการผลักดันให้ใช้สถานที่ร่วมกันในการผลิตสารสกัดจาก گیัญชา กล้วยง กระท่อม ได้ จะเป็นการตอบโจทย์เรื่องของการผลักดันนโยบายด้านเศรษฐกิจได้

๑๘. รหัสสถานที่ผลิต R

ตนเองมองเรื่องปัญหา อุปสรรค ในด้านกระบวนการผลิต คือ ปัญหาเรื่อง วัตถุดิบ (ช่อดอก) ไม่ได้คุณภาพ ไม่ผ่านตามข้อกำหนดที่ทางบริษัท ตั้งไว้

๑๙. รหัสสถานที่ผลิต S

เรื่องปัญหา อุปสรรค ในด้านกระบวนการผลิต คือ เครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการสกัดมีราคาแพง และประเด็นต่อมา คือ เรื่องขั้นตอนในการพิจารณาอนุญาต เช่น ในการการเปลี่ยนแปลงแผนการผลิต ต้องได้รับอนุญาตก่อนดำเนินการ ทำให้ผู้ประกอบการเสียเวลาในการดำเนินการ เสนอแนะให้มีการพิจารณาในส่วนในพื้นที่จังหวัดได้เลย

๒๐. รหัสสถานที่ผลิต T

วัตถุดิบที่รับมาไม่เป็นไปตามที่ต้องการ ไม่ผ่านตามข้อกำหนดที่ทางบริษัท ตั้งไว้

๒๑. รหัสสถานที่ผลิต U

ตนเองมองว่าหลักเกณฑ์ ๓๐ ข้อ ที่ทางสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ประกาศออกมาทางผู้ประกอบการสามารถดำเนินการได้ แต่รายละเอียดบางอย่าง ควรปรับลดลงเพื่อให้ผู้ประกอบการรายเล็กสามารถดำเนินการได้ เช่น เรื่องของจำนวนห้องในสถานที่ผลิตสกัด เช่น ห้องเก็บวัตถุดิบ ห้องชั่ง ห้องติดฉลาก ห้องบรรจุ ห้องเก็บผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ควรอนุโลมให้สามารถแบ่งพื้นที่เป็นบริเวณได้ เพื่อลดการสร้างห้องใหม่ และประหยัดเงินที่ใช้ในการลงทุน

๒๒. รหัสสถานที่ผลิต W

การจัดทำข้อกำหนด (specification) ของช่อดอกหรือวัตถุดิบที่นำมาสกัดมีความคลุมเครือ ไม่ชัดเจนเนื่องด้วยกฎหมายหรือข้อกำหนดในการควบคุมวัตถุดิบ (ช่อดอก) ยังไม่ชัดเจน เช่น สถานที่ปลูกต้องผ่าน GAP หรือไม่ รวมทั้งรูปแบบในการปลูก เช่น Indoor outdoor หรือในโรงเรือน ทั้งนี้ ส่งผลให้แต่ผลิตภัณฑ์สารสกัดที่ได้หรือผลิตภัณฑ์ปลายน้ำมีข้อกำหนดแตกต่างออกไป ทำให้การกำหนดวิธีควบคุมคุณภาพในกระบวนการผลิตทำได้ยาก

๒๓. รหัสสถานที่ผลิต X

ภาครัฐยังไม่มีหน่วยงาน หรือห้องปฏิบัติการที่ผ่านมาตรฐานตามเกณฑ์การตรวจการวิเคราะห์สารสำคัญมากพอ รวมทั้งค่าใช้จ่ายสูงในการส่งตรวจวิเคราะห์สูง อยากผลักดันให้ภาครัฐ ออกนโยบายให้ผู้ประกอบการสามารถมีห้องปฏิบัติการในการตรวจวิเคราะห์ของตัวเอง และสามารถครอบครองสารมาตรฐานที่ใช้ในการตรวจวิเคราะห์ได้

๒๔. รหัสสถานที่ผลิต Y

ปัญหา อุปสรรค ในด้านกระบวนการผลิต คือ เรื่องหลักเกณฑ์ ๓๐ ข้อ มีความละเอียดมากเกินไป บางหัวข้อกำหนดรายละเอียดมากเกินไป เช่น การจัดทำคู่มือ SOP หลายๆฉบับ การเตรียมสถานที่พื้น ผนัง วัสดุ และอุปกรณ์ต่างๆ เกือบเทียบเท่ามาตรฐาน GMP PICs เลยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการจัดทุนสูง ทั้งนี้ อีกประเด็นที่สำคัญ คือ ปัญหาเรื่อง วัตถุดิบ (ช็อคโกแลต) ไม่ได้มาตรฐานตามข้อกำหนด

๒๕. รหัสสถานที่ผลิต Z

บริษัทของตนเองมองเรื่องปัญหา อุปสรรค ในด้านกระบวนการผลิต คือ ต้นทุนการผลิตสูง ทั้งในส่วนของวัตถุดิบที่รับเข้ามา เครื่องมือที่ใช้ สารเคมีที่ใช้ ทำให้สารสกัดที่ได้มีต้นทุนสูง ทำให้ต้องกำหนดราคาสูง

๓. ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านการขาย)

จากการสรุปปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านกระบวนการขาย) ของผู้ประกอบการที่ฝากไปยังหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยช่วงทำแบบสอบถาม คือ วันที่ ๑ พฤษภาคม ถึง ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ โดยการให้ผู้รับอนุญาต หรือผู้แทนผู้รับอนุญาตสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชา จำนวน ๒๕ แห่ง (ภาคผนวก ข) ตอบแบบสอบถามโดยใช้แบบประเมินชุดที่ ๑ (ภาคผนวก ก) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. รหัสสถานที่ผลิต A

ตามนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการผลิตสารสกัดจากกัญชา และรวมถึงกฎหมายผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของการผลิตสารสกัดจากกัญชา ตนมองทั้งหมด ๓ ประเด็น

ประเด็นที่ ๑ บริษัทยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับสารสกัด CBD ที่มาจากช็อคโกแลตกัญชา ว่ามีความแตกต่างจากการใช้ ช็อคโกแลต กัญชาอย่างไร (CBD vs. THC) รวมถึงคุณสมบัติของสารสกัด CBD ว่าสามารถนำไปใช้ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อื่นเพื่อดูแลสุขภาพได้อย่างไร

ประเด็นที่ ๒ ปริมาณที่ให้ใช้ในแต่ละประเภทผลิตภัณฑ์อยู่ในปริมาณที่ต่ำ เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ที่จัดจำหน่ายและวางขายอยู่ในต่างประเทศ ส่งผลให้ไม่สามารถใช้งานได้เต็มที่ประสิทธิภาพ และถูกมองว่าเป็นเพียงแค่ gimmick

ประเด็นที่ ๓ ตลาดต่างประเทศค่อนข้างจำกัด เพราะ CBD ยังถูกมองว่าเป็นสารต้องห้ามและมีกฎหมายในการนำเข้าส่งออกที่ไม่ชัดเจน จึงยังไม่มีตลาดเพื่อการส่งออกอย่างแท้จริง ยกเว้นทำเป็น Finished Product เพื่อส่งออก

๒. รหัสสถานที่ผลิต B

ตนเองมองว่าการต่อยอดของผลิตภัณฑ์เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายมีข้อจำกัดมากเกินไป การต่อยอดจึงเป็นเรื่องยาก โดยมองเป็น ๒ ประเด็น

ประเด็นที่ ๑ รายการปริมาณที่เติมหรือส่วนผสมที่ใช้ได้ไม่ชัดเจน เช่น ความเข้มข้นในการใส่สารสกัดกัญชาในผลิตภัณฑ์ปลายทางที่ระบุเป็นร้อยละ ซึ่งตนเองมองว่าควรระบุเป็นความเข้มข้นของจำนวนมิลลิกรัมที่จะสามารถระบุและปริมาณที่ใช้ได้ปลอดภัยกว่า

ประเด็นที่ ๒ การตลาดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของกัญชา กัญชาในประเทศไทยยังไม่ชัดเจน รวมทั้งการขึ้นทะเบียนเป็นผลิตภัณฑ์ข้อมูลไม่ชัดเจน มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก

๓. รหัสสถานที่ผลิต C

ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านกระบวนการขาย) ของผู้ประกอบการ บริษัทมองว่า ปัญหาเรื่องการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ มีข้อจำกัดกับผู้ประกอบการที่ทำถูกกฎหมาย มากจนเสียความสามารถในการแข่งขัน ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ผิดกฎหมายสามารถออกจำหน่ายได้ สะดวก ทำให้ผู้บริโภครู้สึกหันไปใช้สินค้าที่ผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นสินค้าที่ไม่ขึ้นทะเบียนหรือลักลอบนำเข้าตลาดและการขยายตลาด ไม่ได้เป็นปัญหาจากกำลังซื้อความต้องการหรือกำลังซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลิตภัณฑ์จากสารสกัดกัญชง เต็บโตขึ้นตลอดทั้งในและต่างประเทศ

๔. รหัสสถานที่ผลิต D

ผู้รับอนุญาตหรือผู้แทน ไม่มีข้อเสนอแนะ

๕. รหัสสถานที่ผลิต E

ประเด็นเรื่องการส่งออกสารสกัด และผลิตภัณฑ์ไปขายยังต่างประเทศดำเนินการยาก รวมทั้งประเทศปลายทางมีข้อกำหนดเยอะ ถึงแม้ว่ากฎหมายในประเทศไทยจะเปิดไว้ก็ตาม เสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กำหนดนโยบายผลักดันให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันในอุตสาหกรรมระดับโลกได้ เช่น การจับคู่การค้าทางธุรกิจ (Business matching)

๖. รหัสสถานที่ผลิต F

ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านกระบวนการขาย) ของผู้ประกอบการ ตนเองมองว่า ปัญหาเรื่องการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์กฎหมายปลายทางควรเปิดกว้างมากกว่านี้ เช่น ของผลิตภัณฑ์อาหาร ควรเปิดให้ใส่สารสกัดกัญชงมากกว่าตามที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ประกาศหลักเกณฑ์ออกมา

๗. รหัสสถานที่ผลิต G

ผู้รับอนุญาตหรือผู้แทน ไม่มีข้อเสนอแนะ

๘. รหัสสถานที่ผลิต H

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับด้านการขาย ตนมองว่า ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ (ปลายน้ำ) มีการนำสารสกัดไปใส่ในผลิตภัณฑ์ได้ในปริมาณน้อย ปลายทางผลิตภัณฑ์ผู้ใช้มียอดการซื้อผลิตภัณฑ์ลดต่ำลง ทำให้ส่งผลถึงผู้ประกอบการกลางน้ำ ที่ผลิตสารสกัดมาแล้วไม่มีปลายทางรับซื้อ ทำให้สินค้าค้างค้างใน stock เยอะ อยากให้หน่วยงานภาครัฐทบทวน และส่งเสริมการผลักดันอุตสาหกรรมกัญชาและกัญชง

๙. รหัสสถานที่ผลิต I

ตนมองว่า ภาครัฐ เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา หรือ กระทรวงอุตสาหกรรม ควรมีนโยบายการขยายตลาดให้กว้างมากขึ้น และเพิ่มการรับรองผลิตภัณฑ์ปลายน้ำ ควรจัดทำประกาศหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สารสกัดในประเทศให้ชัดเจน เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ หรือ ข้อกำหนดของสารสกัด โดยที่ผู้ประกอบการสามารถนำไปทำการตลาดกับปลายทาง ทั้งภายนอก และภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๐. รหัสสถานที่ผลิต J

ตนมองว่าปัญหาเรื่องการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์กฎหมายปลายทาง ขึ้นทะเบียนยาก มีขั้นตอนซับซ้อน และเอกสารที่ยุ่งยากซับซ้อน อยากให้ภาครัฐลดขั้นตอนหรือข้อกำหนดลง เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ได้ง่ายขึ้น

๑๑. รหัสสถานที่ผลิต K

ตามนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการผลิตสารสกัดจากกัญชง และรวมถึงกฎหมายผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของการผลิตสารสกัดจากกัญชง ตนมองทั้งหมด ๓ ประเด็น

ประเด็นที่ ๑ มีปริมาณของลักลอบนำเข้าจากต่างประเทศจำนวนมาก ผลิตภัณฑ์ในประเทศมีต้นทุนสูงกว่า หากต่อไปเปิดให้มีการนำเข้าถูกกฎหมายแล้ว ควรหากลยุทธ์ในการกีดกันทางการค้าทางอ้อมมากขึ้น เช่น การเพิ่มอากรนำเข้าให้สินค้าทุกประเภทที่มีกัญชา/กัญชงเป็นส่วนประกอบ สร้างพิกัดสินค้าเฉพาะให้กับผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้ เพราะเท่าที่ดูของกรมศุลกากรพิกัดสินค้าไม่ชัดเจนเท่าไร

ประเด็นที่ ๒ แนวทางการขออนุญาตผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของกัญชาและกัญชง และการอนุมัติคำขอ มีความล่าช้า ไม่มีมาตรฐานระหว่างสำนักงานสาธารณสุขบางจังหวัด บางที่ผ่านง่าย บางที่ผ่านยาก ทั้งที่เป็นผลิตภัณฑ์ในกลุ่มเดียวกัน เช่น เครื่องสำอาง อยากให้มีระบบการติดตาม การขออนุญาตต่าง ๆ แบบที่เป็น online status tracking system after submission และกำหนดเวลาให้ชัดเจนขึ้น

ประเด็นที่ ๓ กฎหมายมีการควบคุมสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ทุกชนิด ตั้งแต่ช่อดอก จนถึงผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของกัญชากัญชง ควรมีการกำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์เฉพาะมากขึ้น เหมือนกับกฎหมายของการจำหน่ายบุหรี่ยาสูบ หรือ สุรา

ประเด็นที่ ๔ เป็นเรื่องของข้อเสนอนะ อยากให้ร้านขายยา เป็นส่วนหนึ่งของสถานที่จำหน่าย เนื่องจากถ้ามองในมุมทางการแพทย์ เกสัชกร จะช่วยแนะนำได้ดีกว่าร้านขายของทั่วไป เช่น ในเยอรมันมีการกำหนดให้ร้านยาเป็นคนจ่ายดอกกัญชา รวมถึงยา กัญชา ในความดูแลร่วมกับสหวิชาชีพ เช่น หมอ เป็นต้น เกสัชกรเข้าใจและคุ้นชินเรื่องการควบคุมยาเฉพาะประเภทต่าง ๆ อยู่แล้ว ไม่ใช่เรื่องยากที่จะควบคุมและติดตามการจำหน่ายยาประเภทนี้ จะทำให้ทาง อย. ก็กำกับการใช้ได้ง่ายขึ้นด้วย

๑๒. รหัสสถานที่ผลิต L

บริษัทมองว่าประเทศไทยมีข้อกำหนดกฎหมายผลิตภัณฑ์ปลายทางเข้มงวด ทำให้ขึ้นทะเบียนได้ล่าช้า ทั้งนี้การส่งออกสารสกัดกัญชง รวมถึงผลิตภัณฑ์ปลายทางไปยังต่างประเทศ ยังติดเรื่องยังติดข้อกำหนดในประเทศปลายทาง รวมทั้งราคากัญชงทั้งสารสกัด และผลิตภัณฑ์ในตลาดโลกลดลงทำให้ส่งสินค้าออกไปขายไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้ อยากให้ภาคเข้าเข้ามาช่วยเรื่องการส่งออก เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถไปแข่งขันกับตลาดโลกได้

๑๓. รหัสสถานที่ผลิต M

เปิดกฎหมายผลิตภัณฑ์ปลายทางเพิ่มเติม เช่น อนุญาตให้ใส่สารสกัดปริมาณมากขึ้นในผลิตภัณฑ์ปลายทาง หรืออนุญาตให้ขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น แบบผง เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริโภคมีทางเลือกในการบริโภค รวมทั้งผู้ประกอบการด้วย

๑๔. รหัสสถานที่ผลิต N

ตนมองว่าสารสกัดกัญชง ที่ผลิตออกมา ปัญหาที่สำคัญ คือ ไม่มีตลาดรองรับในการซื้อขาย รวมทั้งกรณีหากส่งออกไปยังต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น มีกฎหมายที่เข้มงวดมาก การดำเนินการทำได้ยาก ใช้เงินลงทุนสูง จึงอยากให้ภาครัฐเข้ามาส่งเสริมข้อมูลในเรื่องดังกล่าว

๑๕. รหัสสถานที่ผลิต O

ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านกระบวนการขาย) ที่สำคัญ มองว่าต้องมีการควบคุมราคาสินค้าในการส่งออกไปยังต่างประเทศ เพราะมีราคาสูงกว่าประเทศอื่นๆ เช่น ประเทศจีน มีการส่งสารสกัดกัญชงรูปแบบ Isolated ในราคาที่ต่ำกว่าประเทศไทยถึงสามเท่า ทำให้ผู้บริโภคเลือกที่จะซื้อสินค้าที่ราคาต่ำกว่า และคุณภาพใกล้เคียงกัน ทั้งนี้รวมทั้งกฎหมายของประเทศปลายทางที่แตกต่างกัน ทำให้ปัญหาอุตสาหกรรมด้านการส่งออกสารสกัดกัญชง เป็นไปได้ยาก ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

๑๖. รหัสสถานที่ผลิต P

กฎหมายผลิตภัณฑ์ปลายทางเข้มงวด มีข้อกำหนดเยอะ อยากเสนอแนะให้เปิดให้ขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ง่ายขึ้น รวมทั้งเพิ่มกฎหมายให้ผลิตภัณฑ์ใส่สารสกัดกัญชงเพิ่มขึ้น

๑๗. รหัสสถานที่ผลิต Q

ราคาสารสกัดกัญชงทั้งในประเทศและต่างประเทศลดลง ในช่วง ๖ เดือนที่ผ่านมา ทำให้บริษัทที่มีต้นทุนสูงในการผลิต ขายได้กำไรลดลง ประกอบกับราคาสารสกัดกัญชงจากต่างประเทศมีราคาต่ำกว่าของประเทศไทย อย่างมาก

๑๘. รหัสสถานที่ผลิต R

ตนเองมองว่าผู้ประกอบการกลางน้ำ ขายสารสกัดไปยังผู้ประกอบการปลายทางได้ไม่เป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากกฎหมายผลิตภัณฑ์ปลายทางยังอนุญาตให้ใส่สารสกัดในจำนวนที่จำกัด ดังนั้น ภาครัฐ หรือสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ผู้ประกอบการ สามารถดำเนินการต่อในธุรกิจนี้ต่อไปได้

๑๙. รหัสสถานที่ผลิต S

ประเด็นที่ ๑ เรื่องของราคาสารสกัดกัญชงทั้งในประเทศและต่างประเทศลดลงในช่วง ๑ ปีที่ผ่านมา ทำให้ราคาสินค้าตกลงอย่างมาก

ประเด็นที่ ๒ ขั้นตอนในการส่งออกไปยังประเทศปลายทาง มีข้อกำหนดของประเทศปลายทางรวมทั้งข้อกำหนดที่รัดกุม ทั้งนี้

๒๐. รหัสสถานที่ผลิต T

ตลาดผลิตภัณฑ์ปลายน้ำซื้อวัตถุดิบ (สารสกัด) กัญชงลดลง เนื่องจากผู้บริโภคซื้อสินค้าลดลง ทั้งนี้ เสนอแนะให้ภาครัฐควรมีแนวทางในการควบคุมคุณภาพของสารสกัด และกำหนดราคามาตรฐานในการซื้อขายสารสกัดให้ชัดเจน

๒๑. รหัสสถานที่ผลิต U

ตนเองมองว่า ปัญหาเรื่องการขาย อยู่ตรงผลิตภัณฑ์ปลายทางมีผู้บริโภคใช้ลดลง เนื่องจากมีการจำกัดด้านการโฆษณาและการจดทะเบียนผลิตภัณฑ์ ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูลได้น้อย ทางบริษัทผลิตภัณฑ์ปลายทางทำการตลาดได้ยาก

๒๒. รหัสสถานที่ผลิต W

ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านกระบวนการขาย) ที่สำคัญ ตนเองมองทั้งหมด ๕ ประเด็น รายละเอียดดังนี้

ประเด็นที่ ๑ นโยบายรัฐบาลรวมถึงข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ทำให้ผู้ประกอบการไม่มั่นใจว่าควรจะทำธุรกิจตรงนี้ต่อหรือไม่ จึงเกิดการชะลอการออกสินค้าใหม่

ประเด็นที่ ๒ การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกัญชา กัญชง สารสำคัญ โทษหรือประโยชน์ของกัญชา กัญชงให้กับประชาชนยังพบว่าสื่อสารออกไปน้อย ทำให้ผู้บริโภคมี mindset หรือมุมมองที่ไม่ดีเป็นส่วนใหญ่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้

ประเด็นที่ ๓ ผลิตภัณฑ์ปลายทางที่มีหลากหลายรูปแบบ ทำให้การกำหนด specification ของสารสกัดและการควบคุมผลิตภัณฑ์เพื่อออกไปรับรองทำได้ยาก และมีหลากหลายแนวทางมากเกินไป (การมีข้อกำหนดหรือประกาศกฎหมายที่ชัดเจนจะช่วยเป็นหลักฐานยืนยันให้กับผู้บริโภคหรือผู้ประกอบการด้วยกันเองได้)

ประเด็นที่ ๔ กฎหมายที่ประกาศออกมาค่อนข้างให้ใช้ปริมาณน้อยมาก (ปริมาณที่แทบไม่ออกฤทธิ์หรือเกิดผล) ทำให้การขายค่อนข้างได้กำไรน้อย

ประเด็นที่ ๕ การส่งออกค่อนข้างมีการประชาสัมพันธ์หรือให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการ หรือกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกัญชากัญชาน้อย ควรมีหน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชนที่มีประสบการณ์ช่วยสนับสนุนให้มากขึ้น

๒๓. รหัสสถานที่ผลิต X

ตนเองมองว่าปัญหาในด้านการขายสารสกัด คือ ไม่มีตลาดปลายทางรองรับ รวมทั้งไม่มีการกำหนดมาตรฐานของสารสกัด และราคาจากภาครัฐ

๒๔. รหัสสถานที่ผลิต Y

ตนเองมองว่าปัญหาที่พบในปัจจุบัน คือ เรื่องการตลาดส่งออก สามารถดำเนินการได้ยาก กฎหมายต่างประเทศเข้มงวด รวมทั้งผู้ประกอบการปลายทาง มีการทำการตลาดลดลง ผู้บริโภคลดลง

๒๕. รหัสสถานที่ผลิต Z

ปัญหาเรื่องการขายผลิตภัณฑ์ ตนเองมองว่า ปัจจุบันผู้บริโภคใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของกัญชากัญชง ลดลง ทำให้ส่งผลกระทบต่อสารสกัดด้วย ผลิตออกมาแล้วไม่มีตลาดปลายทางรองรับ อยากให้ภาครัฐเข้ามาช่วยในการสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น กำหนดราคามาตรฐานสารสกัด

๔. ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านนโยบายของภาครัฐ)

จากการสรุปปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านกระบวนการนโยบายของภาครัฐ) ของผู้ประกอบการที่ฝากไปยังหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยช่วงทำแบบสอบถาม คือ วันที่ ๑ พฤษภาคม ถึง ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ โดยการให้ผู้รับอนุญาต หรือผู้แทนผู้รับอนุญาตสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง จำนวน ๒๕ แห่ง (ภาคผนวก ข) ตอบแบบสอบถามโดยใช้แบบประเมินชุดที่ ๑ (ภาคผนวก ก) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. รหัสสถานที่ผลิต A

อยากให้ภาครัฐช่วยให้ความรู้กับผู้บริโภค ถึงความแตกต่างของสารสำคัญ THC และ CBD คุณประโยชน์และความปลอดภัยของ CBD เมื่อนำมาใช้เป็นผลิตภัณฑ์ รวมถึงการปรับใช้ปริมาณสารให้เพิ่มขึ้น ประกอบกับความชัดเจนในการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ตามแต่ละประเภทผลิตภัณฑ์

๒. รหัสสถานที่ผลิต B

ข้อกำหนดของการนำสารสกัดไปผสมผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปมีข้อจำกัดหลายชนิด ซึ่งทำให้การแปรรูปและการนำไปขึ้นทะเบียนขออนุญาตทำได้ยาก (ซึ่งส่วนใหญ่จะเห็นร้านค้าที่ไม่ได้มีใบอนุญาตทำจำหน่ายมากกว่าบริษัทหรือโรงสกัดที่ได้ใบอนุญาตทำ) รัฐควรเพิ่มนโยบายข้อเสนอแนะการใช้งานและข้อควรระวังข้อบังคับการจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายควรได้รับใบอนุญาตและการตรวจสอบตั้งแต่ต้นน้ำ

๓. รหัสสถานที่ผลิต C

ควรมีการหารือเกี่ยวกับข้อกำหนดต่างๆ ร่วมกับผู้ประกอบการ เพื่อปรับเปลี่ยนข้อกำหนดต่างๆ ที่เป็นข้อจำกัดให้เกิดความสามารถในการแข่งขันได้ เช่น ปริมาณการใช้ต่อหน่วยผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ที่อนุญาตให้ใส่สารสกัดกัญชงร่วมด้วย รวมทั้งข้อจำกัดในการโฆษณา

๔. รหัสสถานที่ผลิต D

ควรมีการจัดอบรมเพื่อให้ทราบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หลักเกณฑ์ที่สำคัญที่เปลี่ยนแปลงเป็นระยะ เพื่อให้ผู้ประกอบการทราบ และเตรียมพร้อมเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง

๕. รหัสสถานที่ผลิต E

ภาครัฐ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ ควรมีนโยบายในการช่วยผลักดันธุรกิจกัญชง ให้สามารถดำเนินการต่อในภาคอุตสาหกรรมในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศได้

๖. รหัสสถานที่ผลิต F

อยากให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการฝึกอบรมเพื่อศึกษาบริษัทที่เป็นต้นแบบในการผลิตสารสกัดที่ดี มีระบบควบคุมที่ดี หรือได้รับมาตรฐานสถานที่ผลิต GMP /PICs แล้ว เพื่อให้ผู้ประกอบการรายย่อย อื่นๆ สามารถดำเนินการตามต้นแบบได้

๗. รหัสสถานที่ผลิต G

ตนเองขอให้ภาครัฐสนับสนุนการกำหนดราคาสารสกัดที่ชัดเจน รวมทั้งสนับสนุนผู้ประกอบการในการให้ความรู้ วิธีการ หรือจับคู่ทางธุรกิจกับบริษัทต่างประเทศ เพื่อจะได้เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้ประเทศ

๘. รหัสสถานที่ผลิต H

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ควรมีการจัดประชุมผู้ประกอบการร่วมกัน ทั้งต้นน้ำ (วัตถุดิบ) กลางน้ำ (ผู้สกัด) ปลายน้ำ (ผลิตภัณฑ์) โดยให้มีการอบรมผู้ประกอบการ ถึงข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลง ให้ผู้ประกอบการทราบ และเป็นการอาจมีการจับคู่ทางธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการต่างๆ

๙. รหัสสถานที่ผลิต I

ภาครัฐควรมีสนับสนุนการส่งออกสินค้า (ผลิตภัณฑ์ สารสกัด) ไปยังตลาดต่างประเทศ เพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ปลายทาง สามารถใส่สารสกัดเพิ่มขึ้นจากเดิม รวมถึงการกระตุ้นนโยบายในการผลักดันให้ปลูกพืชกัญชงในเป็นพืชเศรษฐกิจมากขึ้น

๑๐. รหัสสถานที่ผลิต J

ภาครัฐควรกำหนดราคามาตรฐานของวัตถุดิบ และสารสกัดให้ชัดเจน ทั้งนี้ตนเองมองว่าการกำหนดเกรดของสารสกัดเป็น medical grade หรือ food grade จะทำให้ผู้ประกอบการทราบถึงศักยภาพของตนเองว่าจะสามารถผลิตสารสกัด หรือผลิตภัณฑ์ปลายทางในรูปแบบใด และกำหนดราคาได้ง่ายขึ้น

๑๑. รหัสสถานที่ผลิต K

ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านกระบวนการขาย) ที่สำคัญ ตนเองมองทั้งหมด ๒ ประเด็น รายละเอียดดังนี้

ประเด็นที่ ๑ อยากให้ภาครัฐพิจารณาในการอนุญาตผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงต่ำอย่างรวดเร็ว มีเกณฑ์อนุญาตที่ง่ายขึ้น และขยายเพิ่มการใส่สารสกัดในผลิตภัณฑ์ปลายทางสูงขึ้น เช่น ผลิตภัณฑ์สารสกัด CBD full spectrum ที่ความเข้มข้น ๕% และมีสาร THC <๐.๒% ควรให้จัดแจ้งเป็นอาหารเสริมได้ โดยทางอ้อม กำหนดข้อความบนฉลากเลย เป็นมาตรฐานของทุกบริษัท โดยไม่ต้องตีความหรือแบ่งประเภทเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพร เนื่องจากมีขั้นตอนในการขึ้นทะเบียนยาก

ประเด็นที่ ๒ นโยบายการใช้กัญชาทางการแพทย์ ส่งเสริมให้เกิดผลิตภัณฑ์ยาพัฒนาจากสมุนไพรที่มีส่วนผสมของกัญชา THC >๐.๒% เพื่อการขอทะเบียนที่ชัดเจนในเรื่องเอกสาร ไม่จำเป็นต้องตีความรายการณี รวมทั้งส่งเสริมให้มีสื่อสร้างความเข้าใจถึงประโยชน์และผลข้างเคียงในการใช้ยาให้มากขึ้น เพื่อให้ใช้ได้ อย่างถูกต้อง ปรับ perception ให้กัญชาเป็น "ยารักษาโรค" ไม่ใช่ "ยาเสพติด" เหมือนกับที่คนใช้ มอร์ฟีน (มอร์ฟีน ยิ่งน่ากลัวกว่า)

๑๒. รหัสสถานที่ผลิต L

ภาครัฐควรมีการกำหนดราคาสารสกัด และควรออกเกณฑ์มาตรฐานในการแบ่งประเภทของวัตถุดิบ เช่น pharmaceutical grade / Food grade เพื่อให้มีการควบคุมคุณภาพตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกวัตถุดิบ การผลิตสารสกัด และผลิตภัณฑ์ปลายทาง

๑๓. รหัสสถานที่ผลิต M

อยากให้ภาครัฐ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับด้านการส่งออกมีการสนับสนุนเรื่องการส่งออกสารสกัดกัญชงไปแข่งขันในตลาดต่างประเทศ และอีกประเด็น คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดราคาสารสกัดให้ชัดเจน

๑๔. รหัสสถานที่ผลิต N

ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันยังพบว่ากฎหมาย ประกาศกระทรวง หรือข้อกำหนดยังความไม่ชัดเจน ทำให้ผู้ประกอบการไม่กล้าที่จะลงทุน หรือขยายตลาดเพิ่มเติม

๑๕. รหัสสถานที่ผลิต O

นโยบายของรัฐที่ไม่ชัดเจนและมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกฎหมายบ่อย รวมทั้งความล่าช้าของระบบราชการในการพิจารณาอนุญาตในขั้นตอนต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่มีความแตกต่างกัน

๑๖. รหัสสถานที่ผลิต P

กฎหมายยังมีความไม่แน่นอนและเปลี่ยนแปลงบ่อย ภาครัฐควรมีการจัดประชุมผู้ประกอบการอบรมเรื่องกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงเป็นระยะเพื่อให้ผู้ประกอบการเตรียมตัว ในการดำเนินการธุรกิจของตนเอง

๑๗. รหัสสถานที่ผลิต Q

ภาครัฐควรเปิดกฎหมายปลายทาง ให้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ สามารถใส่สารสกัดกัญชง หรือ สารสกัด CBD เพิ่มมากขึ้นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้บริโภคมีทางเลือกในการบริโภคเพิ่มมากขึ้น

๑๘. รหัสสถานที่ผลิต R

ปัญหาที่เกิดขึ้นตนเองอยากให้ภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนการตลาดของผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของกัญชา กัญชง เนื่องจากปัจจุบันผู้บริโภคสนใจในผลิตภัณฑ์ดังกล่าวลดลง และแนวโน้มการตลาดไปต่อยาก จึงอยากให้ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกระตุ้นเศรษฐกิจและธุรกิจกัญชา กัญชง เพิ่มเติม

๑๙. รหัสสถานที่ผลิต S

อยากให้ภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนผู้ประกอบการเพิ่มขึ้นในธุรกิจกัญชา กัญชง รวมทั้งเปิดกฎหมายปลายทางเพิ่มเติม เช่น สามารถใส่ CBD ในผลิตภัณฑ์อาหารเพิ่มเติม

๒๐. รหัสสถานที่ผลิต T

มีการเปลี่ยนแปลงด้านกฎหมาย และนโยบายบ่อย ทำให้ผู้ประกอบการตามข้อมูลไม่ทัน จึงอยากเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐมีการจัดอบรมเรื่องกฎหมายใหม่ๆ หรือ แนวทางการพัฒนาและดำเนินเพิ่มยอดขายธุรกิจดังกล่าว

๒๑. รหัสสถานที่ผลิต U

อยากให้มีการเพิ่มปริมาณของสาร CBD ที่สามารถใส่ในผลิตภัณฑ์ปลายทาง (ผลิตภัณฑ์อาหาร) ให้ใกล้เคียงกับต่างประเทศ เพื่อให้ผู้ประกอบการขยายฐานการผลิต และสามารถส่งออกไปยังต่างประเทศได้

๒๒. รหัสสถานที่ผลิต W

ปัญหา และข้อเสนอแนะที่อยากให้ภาครัฐดำเนินการตนเองมอง ๓ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ อยากให้มีการอบรมผู้ประกอบการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความเข้าใจ และวางแผนธุรกิจได้

ประเด็นที่ ๒ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจ ให้คำแนะนำความช่วยเหลือเกี่ยวกับการผลิต จำหน่ายทั้งสารสกัด และผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ รวมถึงควรมีหน่วยงานที่เชี่ยวชาญด้านการส่งออกผลักดันผู้ประกอบการให้สามารถส่งสินค้าไปขายยังตลาดต่างประเทศได้

ประเด็นที่ ๓ นโยบายภาครัฐควรชัดเจนมากขึ้นทั้งการผลิต การจำหน่าย การควบคุมกำกับ หลังการจำหน่าย เพื่อเพิ่มความมั่นใจให้กับทั้งผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ผู้บริโภค และผลักดันให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

๒๓. รหัสสถานที่ผลิต X

ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากความผิดพลาดทางการสื่อสาร ข้อมูลอันเป็นเท็จ การเชิญชวนกระตุ้นเศรษฐกิจที่คิดไม่จบ และกฎหมายข้อบังคับที่ไม่ได้ส่งผลต่อผู้ประกอบการที่ทำด้วยความถูกต้อง เห็นคุณประโยชน์ของพืชกัญชง กัญชา และลงทุนในภาคธุรกิจกัญชง กัญชา เอื้ออำนวยให้เกิดการใช้ที่ผิดในกลุ่มคนทั่วไป โดยที่ผู้ประกอบการไม่สามารถขับเคลื่อน หรือมีแผนการตลาดใดๆที่จะสนับสนุน หรือสอดคล้อง กับข้อกฎหมายได้เลย ต่างจากผู้ที่ไม่ได้อยู่ในภาคการลงทุน ผู้ประกอบกิจการโดยใช้ช่องว่างของกฎหมาย กอบโกยผลประโยชน์ ผู้ประกอบการ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ที่ดำเนินการถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์ ถูกเพิกเฉย ตนเองได้รับใบอนุญาตในปี ๒๕๖๔ จนถึงปัจจุบันยังไม่มีกฎหมาย/แนวทางปฏิบัติ ที่ชัดเจนในการดำเนินการ

๒๔. รหัสสถานที่ผลิต Y

กฎหมายและนโยบายเปลี่ยนแปลงบ่อย / ภาครัฐควรสนับสนุนผู้ประกอบการ และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ควรมีโครงการจัดอบรมเรื่องกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไป ในทุกผลิตภัณฑ์ (อาหาร เครื่องสำอาง) รวมถึงกฎหมายต้นน้ำ (การปลูก) กฎหมายกลางน้ำ (การสกัด)

๒๕. รหัสสถานที่ผลิต Z

ต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐในเรื่องของการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์สารสกัดที่ชัดเจน รวมทั้งกำหนดราคาวัตถุดิบ และสารสกัด เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการวางแผนภาคธุรกิจได้

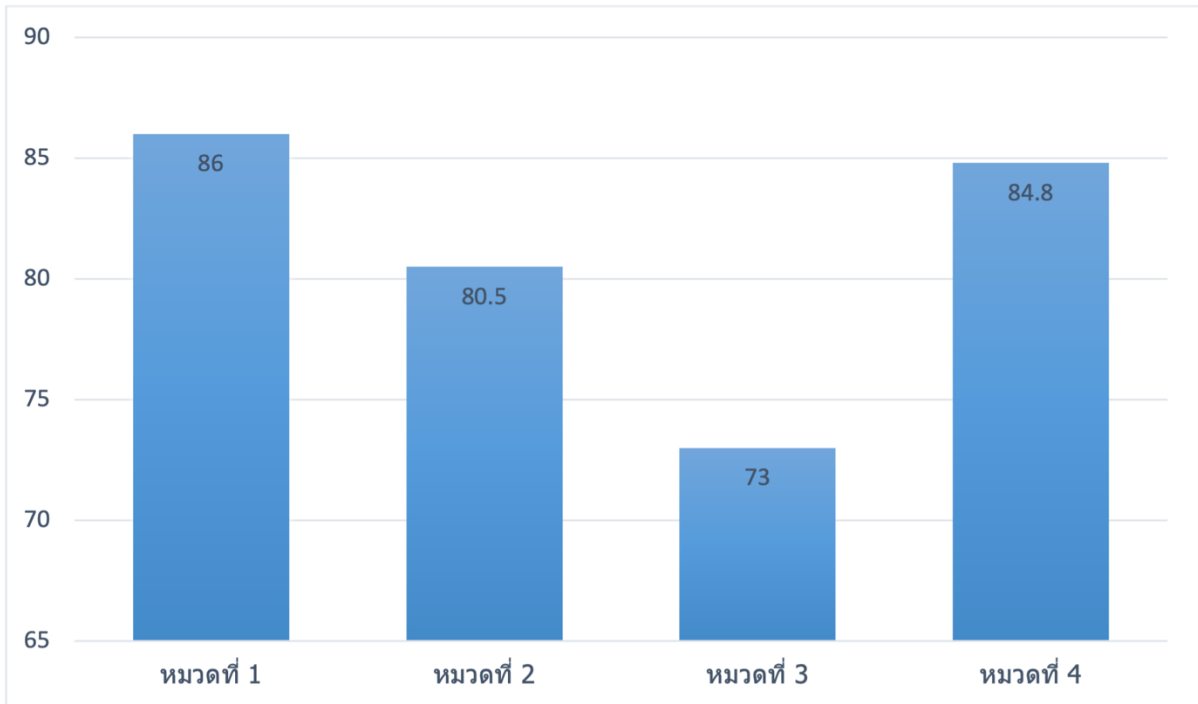
๕. การตรวจประเมินสถานการณ์และความพร้อมของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง

๕.๑ การวิเคราะห์สถานการณ์สถานที่ผลิต ตามแบบการประเมินสถานการณ์และผลการตรวจประเมินสถานที่ในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๖๔

จากการศึกษาการตรวจประเมินสถานที่ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม แล้วนำมาวิเคราะห์สถานการณ์และความพร้อมในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ๓๐ ข้อ ซึ่งช่วงในการตรวจประเมิน คือ ระหว่างวันที่ ๑ กรกฎาคม ถึงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๖ จำนวน ๔ หมวด ๑๖ ข้อคำถาม ได้แก่ หมวดที่ ๑ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต หมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต หมวดที่ ๓ หมวดบุคลากร หมวดที่ ๔ การสุขาภิบาล โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับดี ระดับพอใช้ และระดับปรับปรุง ซึ่งการประเมินระดับคะแนนจะขึ้นกับจำนวนข้อที่ผู้ประกอบการสามารถปฏิบัติได้สอดคล้องตามรายละเอียดการตรวจประเมินที่กำหนด จากการตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ปรากฏผล ดังนี้

๕.๑.๑ สรุปภาพรวมคะแนนประเมินสถานการณ์และความพร้อมของสถานที่ผลิตตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม

จากการประเมินสถานที่ผลิตสกัดกัญชง ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๖๔ (หลักเกณฑ์ ๓๐ ข้อ) ซึ่งใช้การสัมภาษณ์ร่วมกับการประเมินสถานที่ผลิต (สกัด) กัญชง จำนวน ๒๕ แห่ง ผลการสำรวจในภาพรวมพบว่าหมวดที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ หมวดที่ ๑ คือ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๘๖ เนื่องจากผู้ประกอบการมีการจัดเตรียมสถานที่ที่ตั้ง อาคารผลิต อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่กำหนด อาคารผลิตมีแสงสว่าง การควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น และมีการระบายอากาศอย่างเหมาะสม พื้น ผนัง เพดาน ทำด้วยวัสดุตามที่กำหนด ไม่มีรอยแตกร้าวหรือเชื่อมต่อที่ไม่สนิท มีการแยกห้องเก็บวัตถุดิบ มีการแยกบริเวณชั่งตวงหาก คะแนนเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ หมวดที่ ๔ หมวดสุขาภิบาล โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๘๔.๘ เนื่องจากผู้ประกอบการมีการจัดเตรียมห้องสำหรับการเปลี่ยนเสื้อผ้า มีอ่างล้างมือ และห้องสุขา ห้องสุขาไม่อยู่ในบริเวณการผลิต ทั้งนี้มีมาตรการในการควบคุมการกำจัดสัตว์และแมลง มีมาตรการการกำจัดขยะที่เหมาะสม และมีมาตรการจัดการสารเคมีที่ใช้ในการผลิต คะแนนเฉลี่ยลำดับถัดไป คือ หมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ในการผลิต โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๘๐.๕ เนื่องจากผู้ประกอบการบางรายมีการวางเครื่องมือการผลิต ไม่เป็นไปตามทิศทางการไหลของงาน (work flow) ยังขาดแผนการบำรุงรักษาเครื่องมือ ไม่มีการจัดเก็บเครื่องมือและเครื่องใช้ เพื่อป้องกันการปนเปื้อน ไม่เป็นสัดส่วน ถูกสุขลักษณะ สำหรับคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ หมวดที่ ๓ บุคลากร โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๗๓ เนื่องจากผู้ประกอบการบางรายยังไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของบุคลากรที่ชัดเจน ยังขาดการตรวจสุขภาพบุคลากร และไม่ได้จัดทำข้อกำหนดด้านอนามัยส่วนบุคคล รายละเอียดข้อมูลแสดงในภาพที่ ๕.๑

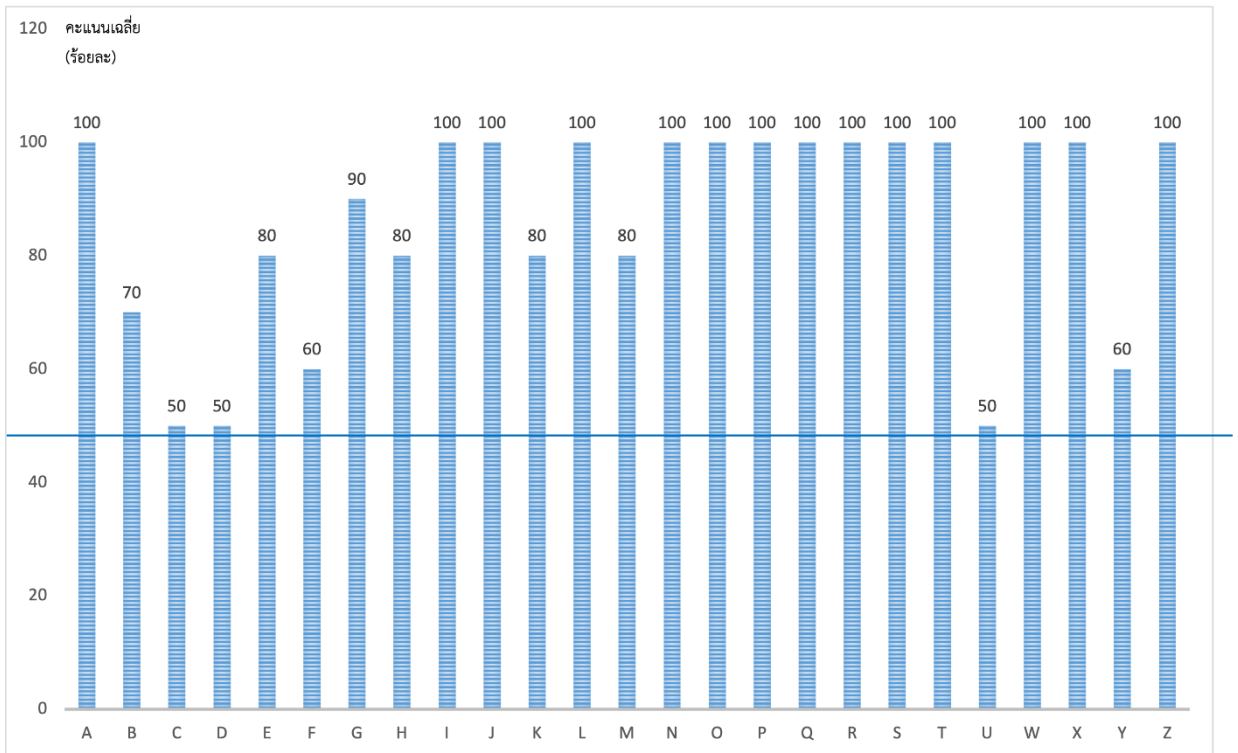
ภาพที่ ๔.๑ สรุปภาพรวมการประเมินสถานที่สถานการณ์และความพร้อมของสถานที่ผลิต

๕.๑.๒ สรุปคะแนนในแต่ละหมวดจากการประเมินสถานที่สถานการณ์และความพร้อมของสถานที่ผลิตตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม

จากการตรวจประเมินสถานที่ผลิต (สกัด) กัญชง จำนวน ๒๕ แห่ง ในหมวดที่ ๑ เรื่อง สถานที่ตั้งและอาคารผลิต ถูกประเมินโดยใช้แบบประเมิน ภาคผนวก ข รายละเอียด ดังนี้

๑) หมวดที่ ๑ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต

จากการตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง พบว่าทุกแห่งมีคะแนนประเมินมากกว่าร้อยละ ๕๐ โดยคะแนนประเมินสูงสุดเท่ากับร้อยละ ๑๐๐ ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส A,I,J,L,N,O,P,Q,R,S,T,W,X,Z จำนวน ๑๔ แห่ง และรองลงมาคะแนนประเมินเท่ากับร้อยละ ๙๐ จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส G คะแนนประเมินเท่ากับร้อยละ ๘๐ จำนวน ๔ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส E,H,K,M คะแนนประเมินเท่ากับร้อยละ ๗๐ จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส B คะแนนประเมินเท่ากับร้อยละ ๖๐ จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส F,Y สถานที่ที่มีคะแนนประเมินต่ำสุดเท่ากับร้อยละ ๕๐ จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส C,D,U รายละเอียดตามภาพที่ ๕.๒ คะแนนร้อยละเฉลี่ยของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หมวดที่ ๑ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต

ภาพที่ ๔.๒ คะแนนร้อยละเฉลี่ยของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลุก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หมวดที่ ๑ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต

- การตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลุก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หมวดที่ ๑ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต

จากการตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลุก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ในหมวดที่ ๑ เรื่องสถานที่ตั้งและอาคารผลิต พบว่าผู้ประกอบการส่วนมากปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในหมวดนี้อยู่ในระดับดีมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๑ สถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ผลิตอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อวัตถุอันตรายบรรจุ หรือผลิตภัณฑ์ สารสกัด จำนวน ๒๐ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๘๐

ระดับการประเมินในการให้คะแนนมี ๓ ระดับ จะตัดสินจากการปฏิบัติสอดคล้องกับหัวข้อย่อยในหัวข้อการประเมินนั้นๆ โดยแต่ละหัวข้อการประเมินจะมีจำนวนข้อย่อยที่แตกต่างกัน และมีระดับการประเมินมีคะแนนประเมินเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

- ระดับดี หมายถึง เป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลุก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม ได้คะแนนเท่ากับ ๒

- ระดับพอใช้ หมายถึง เป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลุก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม แต่ยังพบข้อบกพร่องซึ่งยอมรับได้ เนื่องจากข้อบกพร่องดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพ มาตรฐานและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์หรือสารสกัด และผู้ปฏิบัติงาน ได้คะแนนเท่ากับ ๑

- ระดับปรับปรุง หมายถึง ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลุก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม ได้คะแนน เท่ากับ ๐ รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๔ จำนวนร้อยละของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลุก) กัญชง ต่อผลการตรวจประเมินในหมวดที่ ๑ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต

ตารางที่ ๔.๕ จำนวนร้อยละของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กล้วยง ต่อผลการตรวจประเมินใน
หมวดที่ ๑ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต

ข้อกำหนด	ระดับการประเมิน		
	ดี (๒)	พอใช้ (๑)	ปรับปรุง (๐)
หมวด ๑. สถานที่ที่ตั้งและอาคารผลิต			
๑. สถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ผลิตอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อวัตถุดิบ วัสดุการบรรจุ หรือผลิตภัณฑ์ สารสกัด	๒๐	๕	๐
๒. อาคารสถานที่ผลิตมีแสงสว่าง อุณหภูมิ ความชื้น และการระบายอากาศอย่างเหมาะสม	๑๗	๘	๐
๓. พื้นผิวของผนัง พื้น และเพดานภายในบริเวณที่วัตถุดิบ ต้องเรียบ ปราศจากรอยแตกกร้าว หรือรอยต่อที่เชื่อมไม่สนิท	๑๖	๙	๐
๔. มีบริเวณซึ่งวัตถุดิบที่แยกต่างหาก โดยมีการออกแบบสำหรับการซังเป็นการเฉพาะ	๑๙	๖	๐
๕. ห้องหรือบริเวณจัดเก็บวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ (สารสกัดกล้วยง) อยู่ในสภาวะที่รักษาอุณหภูมิและความชื้นให้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับ	๑๘	๗	๐

● การตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะ กล้วยง ตามรายละเอียดการตรวจประเมินในแต่ละหัวข้อ หมวดที่ ๑ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต

การตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกล้วยง แต่ละข้อในหมวดที่ ๑ ตามหลักเกณฑ์ ข้อ ๑ เรื่อง สถานที่ตั้งและอาคารผลิต พบว่า ผู้ประกอบการปฏิบัติตาม ข้อ (๑.๑) และ (๑.๒) สถานที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบและไม่มีการสะสมสิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว รวมทั้งไม่มีการสะสมสิ่งปฏิกูล ไม่มีฝุ่นควันมากผิดปกติ ไม่มีวัตถุอันตรายไม่มีคอกปศุสัตว์หรือสถานเลี้ยงสัตว์ ได้อย่าง สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๕ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ สำหรับหลักเกณฑ์ข้อ ๒ เรื่อง อาคารสถานที่ผลิตมี แสงสว่าง อุณหภูมิ ความชื้น และการระบายอากาศอย่างเหมาะสม พบว่าข้อ (๒.๑) เป็นข้อย่อยที่ ผู้ประกอบการปฏิบัติได้สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๓ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๐๐ สำหรับหลักเกณฑ์ใน ข้อ ๓ เรื่อง พื้นผิวของผนัง พื้น และเพดานภายในบริเวณที่วัตถุดิบ ต้องเรียบ ปราศจากรอยแตกกร้าว หรือ รอยต่อที่เชื่อมไม่สนิท พบว่าข้อ (๓.๑) เป็นข้อย่อยที่ผู้ประกอบการปฏิบัติได้สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๒ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐๐ สำหรับหลักเกณฑ์ข้อ ๔ เรื่อง มีบริเวณซึ่งวัตถุดิบที่แยกต่างหาก โดยมีการ ออกแบบสำหรับการซังเป็นการเฉพาะ

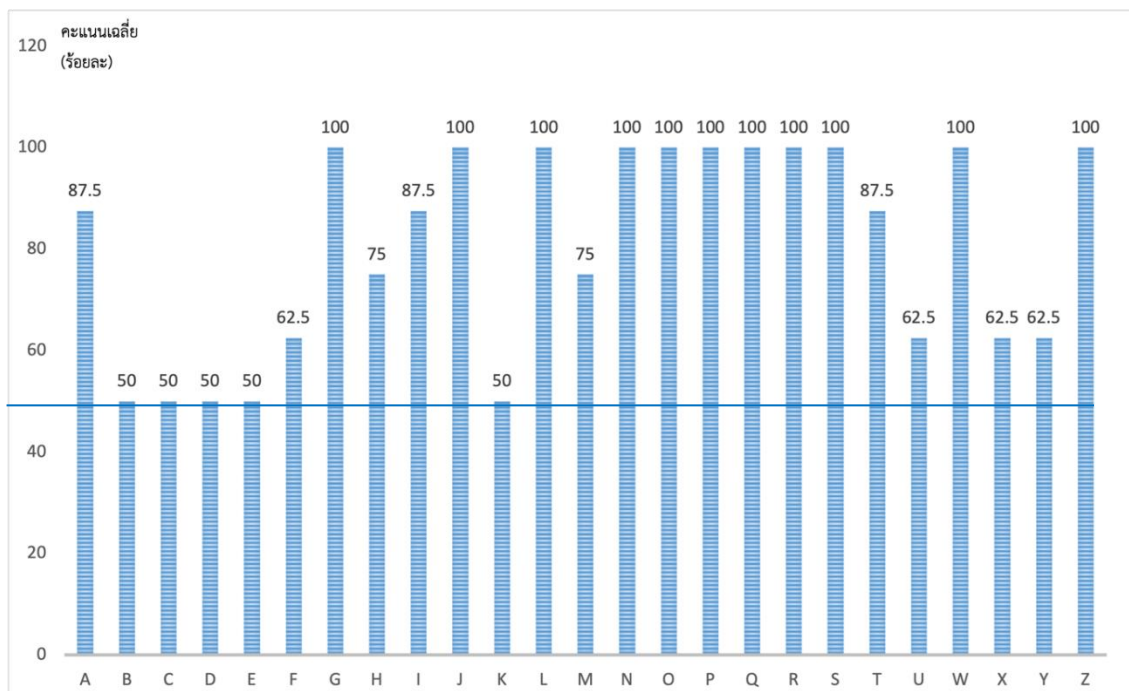
ทั้งนี้ พบว่าข้อ (๔.๑) เป็นข้อย่อยที่ผู้ประกอบการปฏิบัติได้สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๕ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ และสำหรับหลักเกณฑ์ข้อที่ ๕ ห้องหรือบริเวณจัดเก็บวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ (สารสกัดกล้วยง) อยู่ในสภาวะที่รักษาอุณหภูมิและความชื้นให้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับ พบว่าข้อ (๕.๑) เป็นข้อ ย่อยที่ผู้ประกอบการปฏิบัติได้สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๓ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๐๐ รายละเอียดตาม ตารางที่ ๔.๕ ผลการประเมินความสอดคล้อง/ไม่สอดคล้องของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในหมวดที่ ๑ สถานที่ ที่ตั้งและอาคารผลิต

ตารางที่ ๔.๕ ผลการประเมินความสอดคล้อง/ไม่สอดคล้องของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ใน
หมวดที่ ๑ สถานที่ที่ตั้งและอาคารผลิต

ข้อ	การประเมิน	ผลการประเมิน (จำนวน)	
		สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง
๑	สถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ผลิตอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อวัตถุอันตรายหรือผลิตภัณฑ์สารสกัด		
	(๑.๑) สะอาด ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบและไม่มีการสะสมสิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว หรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตที่อาจเป็นแหล่งสะสมฝุ่นละอองหรือเป็นแหล่งหลบซ่อนหรือเพาะพันธุ์สัตว์แมลงและเชื้อโรค	๒๕	๐
	(๑.๒) ไม่มีการสะสมสิ่งปฏิกูล ไม่มีฝุ่นควันมากผิดปกติ ไม่มีวัตถุอันตรายไม่มีคอกปศุสัตว์หรือสถานเลี้ยงสัตว์	๒๕	๐
๒	อาคารสถานที่ผลิตมีแสงสว่าง อุณหภูมิ ความชื้น และการระบายอากาศอย่างเหมาะสม		
	(๒.๑) อาคารสถานที่ผลิตควรติดตั้งหลอดไฟให้มีแสงสว่างเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีผลต่อความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน และมีผลต่อการควบคุมคุณภาพของสารสกัด	๒๓	๒
	(๒.๒) บริเวณที่ผลิตและจัดเก็บควรควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ ตามข้อกำหนดเฉพาะของวัตถุอันตรายและผลิตภัณฑ์	๒๑	๔
๓	พื้นผิวของผนัง พื้น และเพดานภายในบริเวณที่วัตถุอันตรายต้องเรียบ ปราศจากรอยแตกร้าว หรือรอยต่อที่เชื่อมไม่สนิท		
	(๓.๑) มีพื้นที่สำหรับจัดวางเครื่องมือและวัตถุต่างๆ อย่างเป็นระเบียบ และผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสะดวก	๒๒	๓
	(๓.๒) ไม่มีสิ่งของที่ไม่ใช้แล้วหรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตอยู่ในบริเวณที่ใช้ในการผลิต	๒๐	๕
๔	มีบริเวณซึ่งวัตถุอันตรายที่แยกต่างหาก โดยมีการออกแบบสำหรับการซึ่งเป็นการเฉพาะ		
	(๑) มีบริเวณซึ่งวัตถุอันตรายที่แยกต่างหาก	๒๕	๐
	(๒) บริเวณซึ่งมีการควบคุมอากาศ อุณหภูมิ ความชื้นทิศทาง การไหลของอากาศ และความสะอาดตามความจำเป็น	๒๐	๕
๕	ห้องหรือบริเวณจัดเก็บวัตถุอันตรายและผลิตภัณฑ์ (สารสกัดกัญชง) อยู่ในสภาวะที่ดีรักษาอุณหภูมิและความชื้นให้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับ		
	(๑) มีแยกเป็นห้องหรือบริเวณที่เป็นสัดส่วน	๒๓	๒
	(๒) จัดให้มี ป้ายหรือฉลากซึ่งบ่งชี้ ประเภทของวัตถุอันตราย วัสดุการบรรจุ ผลิตภัณฑ์ ระหว่างผลิต ผลิตภัณฑ์ รอบรรจุ ยาสำเร็จรูป เพียงพอที่จะป้องกันการปะปนและปนเปื้อนข้าม	๒๐	๕

๒) หมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต

จากการตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง พบว่าทุกแห่งมีคะแนนประเมินมากกว่าร้อยละ ๕๐ โดยคะแนนประเมินสูงสุดเท่ากับร้อยละ ๑๐๐ ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส G,J,L,N,O,P,Q,R,S,W,Z จำนวน ๑๑ แห่ง และรองลงมาคะแนนประเมินเท่ากับร้อยละ ๘๗.๕ จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส A,I,T คะแนนประเมินเท่ากับร้อยละ ๗๕ จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส H,M คะแนนประเมินเท่ากับร้อยละ ๖๒.๕ จำนวน ๔ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส F,U,X,Y สถานที่ที่มีคะแนนประเมินต่ำสุดเท่ากับร้อยละ ๕๐ จำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส B,C,D,E,K รายละเอียดตามภาพที่ ๔.๓ คะแนนร้อยละเฉลี่ยของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต

ภาพที่ ๔.๓ คะแนนร้อยละเฉลี่ยของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต

- การตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต

จากการตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต พบว่าผู้ประกอบการส่วนมากปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในหมวดนี้อยู่ในระดับดีมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๘ มีวิธีการทำความสะอาด จัดเก็บเครื่องมือและเครื่องใช้

และฆ่าเชื้อ หรือทำให้ปราศจากเชื้อตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันการปนเปื้อน จำนวน ๑๙ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๗๖ รองลงมา ได้แก่ ข้อ ๗ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ ที่สัมผัสกับสารสกัด กัญชงต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่ทำปฏิกิริยากับสารสกัด ไม่ปล่อยสารหรือดูดซับสาร และ ข้อ ๙ มีวิธีการบำรุงรักษาเครื่องมือให้อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน จำนวน ๑๕ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๖๐

ระดับการประเมินในการให้คะแนนมี ๓ ระดับ จะตัดสินจากการปฏิบัติตามข้อกำหนดกับหัวข้อย่อยในหัวข้อการประเมินนั้นๆ โดยแต่ละหัวข้อการประเมินจะมีจำนวนข้อย่อยที่แตกต่างกัน และมีระดับการประเมินมีคะแนนประเมินเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

- ระดับดี หมายถึง เป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิต กัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม **ได้คะแนนเท่ากับ ๒**

- ระดับพอใช้ หมายถึง เป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม แต่ยังพบข้อบกพร่องซึ่งยอมรับได้ เนื่องจากข้อบกพร่องดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพ มาตรฐานและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์หรือสารสกัด และผู้ปฏิบัติงาน **ได้คะแนนเท่ากับ ๑**

- ระดับปรับปรุง หมายถึง ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม **ได้คะแนน เท่ากับ ๐** รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๔ จำนวนร้อยละของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง ต่อผลการตรวจประเมินในหมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต

ตารางที่ ๔.๖ จำนวนร้อยละของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง ต่อผลการตรวจประเมินในหมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต

ข้อกำหนด	ระดับการประเมิน		
	ดี (๒)	พอใช้ (๑)	ปรับปรุง (๐)
หมวด ๒. เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต	ดี (๒)	พอใช้ (๑)	ปรับปรุง (๐)
๖. เครื่องมือ เครื่องจักร ออกแบบ จัดวาง และบำรุงรักษา ป้องกันความเสี่ยงต่อความผิดพลาดหรือการปนเปื้อน	๒๒	๓	๐
๗. เครื่องมือหรืออุปกรณ์ ที่สัมผัสกับสารสกัด กัญชงต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่ทำปฏิกิริยากับสารสกัด ไม่ปล่อยสารหรือดูดซับสาร	๑๕	๑๐	๐
๘. มีวิธีการทำความสะอาด จัดเก็บเครื่องมือและเครื่องใช้ และฆ่าเชื้อหรือทำให้ปราศจากเชื้อตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันการปนเปื้อน	๑๙	๖	๐
๙. มีวิธีการบำรุงรักษาเครื่องมือให้อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน	๑๕	๑๐	๐

● การตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ตามรายละเอียดการตรวจประเมินในแต่ละหัวข้อ หมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต

การตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง แต่ละข้อในหมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต พบว่า ผู้ประกอบการปฏิบัติตามข้อ ๖ เครื่องมือ เครื่องจักร ออกแบบ จัดวาง และบำรุงรักษา ป้องกันความเสี่ยงต่อความผิดพลาด หรือการปนเปื้อน

พบว่าข้อ (๖.๒) เป็นข้อย่อยที่ผู้ประกอบการปฏิบัติได้สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๔ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๐๐ สำหรับการปฏิบัติตามในข้อ ๗ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ ที่สัมผัสกับสารสกัดกัญชงต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่ทำปฏิกิริยากับสารสกัด ไม่ปล่อยสารหรือดูดซับสาร พบว่าข้อ (๗.๒) เป็นข้อย่อยที่ผู้ประกอบการปฏิบัติได้สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๕ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ สำหรับการปฏิบัติตามข้อ ๘ มีวิธีการทำความสะอาด จัดเก็บเครื่องมือและเครื่องใช้ และฆ่าเชื้อ หรือทำให้ปราศจากเชื้อตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันการปนเปื้อน พบว่าข้อ (๘.๑) และ (๘.๒) เป็นข้อย่อยที่ผู้ประกอบการปฏิบัติได้สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๕ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ สำหรับการปฏิบัติตามข้อ ๙ มีวิธีการบำรุงรักษาเครื่องมือให้อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้ อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน พบว่าข้อ (๙.๑) เป็นข้อย่อยที่ผู้ประกอบการปฏิบัติได้สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๕ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๗ ผลการประเมินความสอดคล้อง/ไม่สอดคล้องของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในหมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต

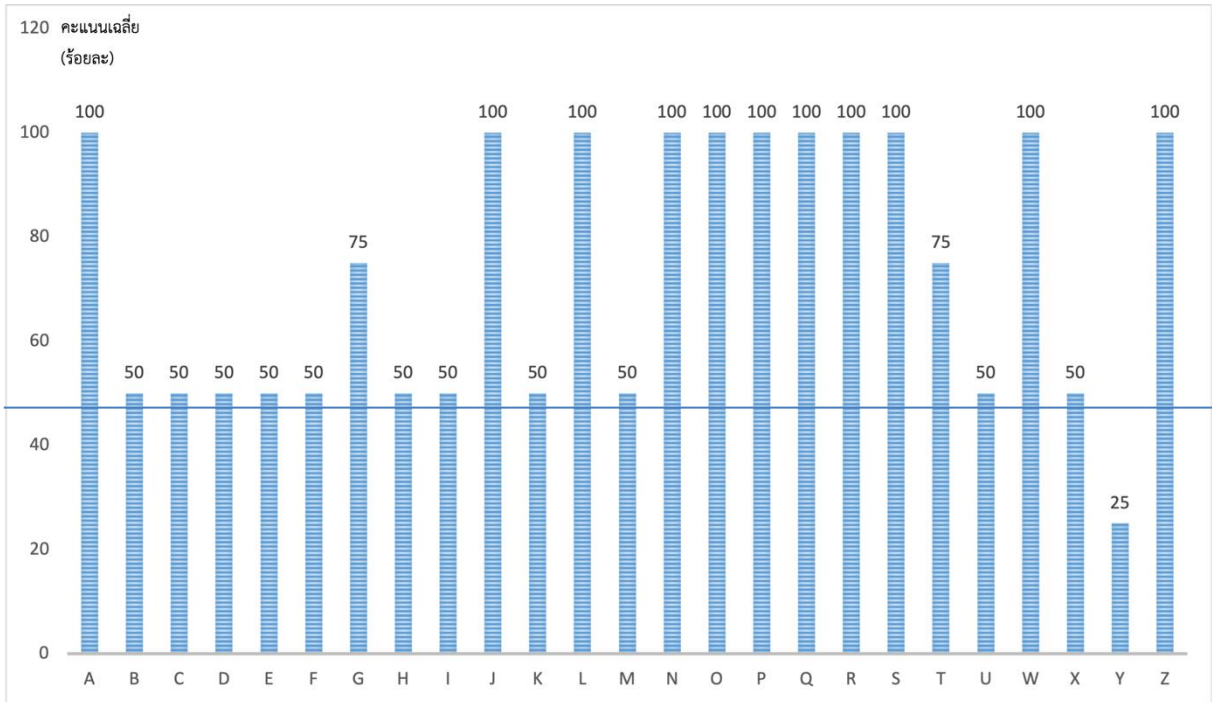
ตารางที่ ๔.๗ ผลการประเมินความสอดคล้อง/ไม่สอดคล้องของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในหมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต

ข้อ	การประเมิน	ผลการประเมิน (จำนวน)	
		สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง
๖	เครื่องมือ เครื่องจักร ออกแบบ จัดวาง และบำรุงรักษา ป้องกันความเสี่ยงต่อความผิดพลาดหรือการปนเปื้อน		
	(๖.๑) ติดตั้งหรือจัดวางในตำแหน่งที่เหมาะสม เป็นไปตามสายงานการผลิต ตั้งแต่เริ่มนำวัตถุดิบเข้าโรงงาน กระบวนการผลิต ตรวจสอบ บรรจุ เก็บรักษาเพื่อเตรียมส่งตามลำดับขั้นตอน ป้องกันการสับสน	๒๒	๓
	(๖.๒) ออกแบบไม่ให้มีจุดอับ (Dead leg) รอยต่อเชื่อมและพื้นผิวภายในต้องเรียบ ไม่เป็นที่สะสมของฝุ่นและสิ่งสกปรก สามารถล้างทำความสะอาดได้ง่ายและทั่วถึง	๒๔	๑
๗	เครื่องมือหรืออุปกรณ์ ที่สัมผัสกับสารสกัด กัญชงต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่ทำปฏิกิริยากับสารสกัด ไม่ปล่อยสารหรือดูดซับสาร		
	(๗.๑) เครื่องมือหรืออุปกรณ์ต้องทำด้วยวัสดุซึ่งไม่ทำปฏิกิริยากับสารสกัดกัญชง ไม่ปล่อยสารหรือดูดซับสาร	๒๕	๐
	(๗.๒) เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ไม่เป็นสนิม ไม่เป็นพิษ ไม่หลุดลอก ทนต่อการกัดกร่อน เช่น stainless steel	๒๒	๓
๘	มีวิธีการทำความสะอาด จัดเก็บเครื่องมือและเครื่องใช้ และฆ่าเชื้อ หรือทำให้ปราศจากเชื้อตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันการปนเปื้อน		

	(๘.๑) เครื่องมือต้องมีการทำความสะอาดด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะเครื่องมือการผลิตที่สัมผัสกับสารสกัด และมีการจัดเก็บเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทำความสะอาดแล้วอย่างเป็นสัดส่วน ในสภาพที่ถูกต้องลักษณะ และป้องกันการปนเปื้อนได้	๒๕	๐
	(๘.๒) ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานวิธีการปฏิบัติสำหรับการทำความสะอาดเครื่องมือการผลิต	๒๕	๐
๙	มีวิธีการบำรุงรักษาเครื่องมือให้อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน		
	(๙.๑) ต้องกำหนดตารางเวลาหรือแผนการบำรุงรักษา หรือซ่อมบำรุงเครื่องมือ และปฏิบัติตามแผน พร้อมทั้งจัดทำบันทึกการบำรุงรักษา	๒๕	๐
	(๙.๒) ปฏิบัติตามมาตรฐานวิธีการปฏิบัติสำหรับการบำรุงรักษา หรือซ่อมบำรุงเครื่องมือ	๒๔	๑

๓) หมวดที่ ๓ บุคลากร

จากการตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง พบว่าทุกแห่งมีคะแนนประเมินมากกว่าร้อยละ ๕๐ โดยคะแนนประเมินสูงสุดเท่ากับร้อยละ ๑๐๐ ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส A,J,L,M,N,O,P,Q,R,S,W,Z จำนวน ๑๑ แห่ง และรองลงมาคะแนนประเมินเท่ากับร้อยละ ๗๕.๐๐ จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส G,T คะแนนประเมินเท่ากับร้อยละ ๕๐ จำนวน ๑๑ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส B,C,D,E,F,H,I,K,M,U,X สถานที่ที่มีคะแนนประเมินต่ำสุดเท่ากับร้อยละ ๒๕ จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส Y รายละเอียดตามภาพที่ ๔.๔ คะแนนร้อยละเฉลี่ยของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หมวดที่ ๓ บุคลากร

ภาพที่ ๔.๔ คะแนนร้อยละของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชา หมวดที่ ๓ บุคลากร

● การตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชา หมวดที่ ๓ บุคลากร

จากการตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชา หมวดที่ ๓ บุคลากร พบว่าผู้ประกอบการส่วนมากปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในหมวดนี้อยู่ในระดับดีมากที่สุด ได้แก่ ข้อ ๑๑ จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับสุขอนามัย ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของบุคลากร หลักปฏิบัติด้านสุขอนามัย และการแต่งกายของบุคลากรที่มีตำแหน่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการผลิตจำนวน ๑๔ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๕๖ และผู้ประกอบการส่วนมากปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในหมวดนี้อยู่ในระดับพอใช้สูงสุด ได้แก่ ข้อ ๑๐ ฝัองค์กร และมีการกำหนดคุณสมบัติของกำหนดภาระหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษรในใบแสดงลักษณะงาน (job description) จำนวน ๑๔ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๕๖

ระดับการประเมินในการให้คะแนนมี ๓ ระดับ จะตัดสินจากการปฏิบัติสอดคล้องกับหัวข้อย่อยในหัวข้อการประเมินนั้นๆ โดยแต่ละหัวข้อการประเมินจะมีจำนวนข้อย่อยที่แตกต่างกัน และมีระดับการประเมินมีคะแนนประเมินเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

- ระดับดี หมายถึง เป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชา (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม ได้คะแนนเท่ากับ ๒

- ระดับพอใช้ หมายถึง เป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชา (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม แต่ยังมีข้อบกพร่องซึ่งยอมรับได้ เนื่องจากข้อบกพร่องดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพ มาตรฐานและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์หรือสารสกัด และผู้ปฏิบัติงาน ได้คะแนนเท่ากับ ๑

- ระดับปรับปรุง หมายถึง ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม **ได้คะแนน เท่ากับ ๐** รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๘ จำนวนร้อยละของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง ต่อผลการตรวจประเมินในหมวดที่ ๓ บุคลากร

ตารางที่ ๔.๘ จำนวนร้อยละของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง ต่อผลการตรวจประเมินในหมวดที่ ๓ บุคลากร

ข้อกำหนด	ระดับการประเมิน		
	ดี (๒)	พอใช้ (๑)	ปรับปรุง (๐)
หมวด ๓. บุคลากร			
๑๐. มีผังองค์กร และมีการกำหนดคุณสมบัติของกำหนดภาระหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษรในใบแสดงลักษณะงาน (job description)	๑๑	๑๔	๐
๑๑. จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับสุขอนามัย ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของบุคลากร หลักปฏิบัติด้านสุขอนามัย และการแต่งกายของบุคลากรที่มีตำแหน่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการผลิต	๑๔	๑๑	๑

● การตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ตามรายละเอียดการตรวจประเมินในแต่ละหัวข้อ หมวดที่ ๓ บุคลากร

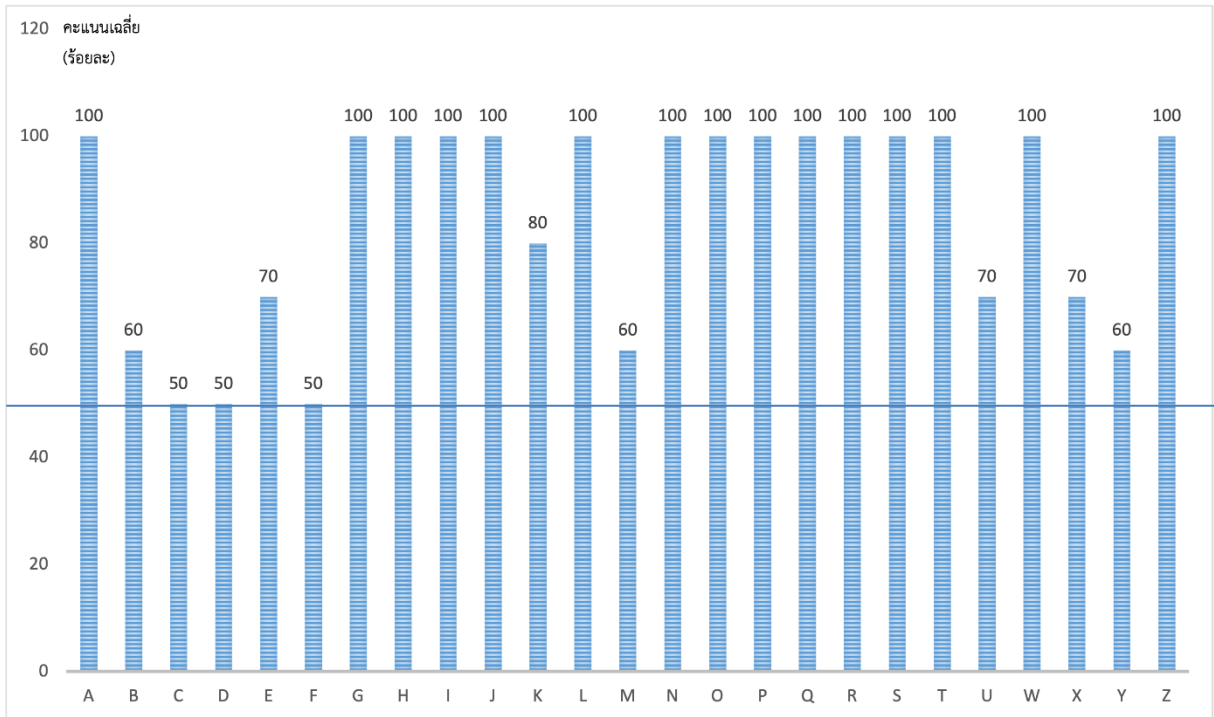
การตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง แต่ละข้อในหมวดที่ ๓ บุคลากร พบว่าผู้ประกอบการปฏิบัติตามข้อ ๑๐ มีผังองค์กร และมีการกำหนดคุณสมบัติของกำหนดภาระหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษรในใบแสดงลักษณะงาน (job description) พบว่าข้อ (๑๐.๑) เป็นข้อย่อยที่ผู้ประกอบการปฏิบัติได้สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๕ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ สำหรับการปฏิบัติตามในข้อ ๑๑ การจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับสุขอนามัย ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของบุคลากร หลักปฏิบัติด้านสุขอนามัย และการแต่งกายของบุคลากรที่มีตำแหน่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการผลิต พบว่าข้อ (๑๑.๒) เป็นข้อย่อยที่ผู้ประกอบการปฏิบัติได้สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๔ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๐๐ รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๘ ผลการประเมินความสอดคล้อง/ไม่สอดคล้องของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในหมวดที่ ๓ บุคลากร

ตารางที่ ๔.๙ ผลการประเมินความสอดคล้อง/ไม่สอดคล้องของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ใน
หมวดที่ ๓ บุคลากร

ข้อ	การประเมิน	ผลการประเมิน (จำนวน)	
		สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง
๑๐	มีผังองค์กร และมีการกำหนดคุณสมบัติของกำหนดภาระหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษรในใบแสดงลักษณะงาน (job description)		
	(๑๐.๑) แผนผังโครงสร้างและการบริหารงานขององค์กร (organization chart) ที่แสดงสายการบังคับบัญชาชัดเจนและเป็นปัจจุบัน	๒๕	๐
	(๑๐.๒) มีการกำหนดคุณสมบัติของบุคลากรที่มีตำแหน่งรับผิดชอบการผลิตและการควบคุมคุณภาพ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร	๒๔	๑
๑๑	จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับสุขอนามัย ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีการปฏิบัติที่ เกี่ยวข้องกับสุขภาพของบุคลากร หลักปฏิบัติด้านสุขอนามัย และการแต่งกายของบุคลากรที่มีตำแหน่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการผลิต		
	(๑๑.๑) ตรวจสอบสุขภาพบุคลากรก่อนรับเข้าทำงาน กล่าวคือต้องไม่เป็นโรคหรือพาหะของโรค และควรมีการตรวจซ้ำตามความจำเป็นให้เหมาะสมกับงานที่ทำ	๒๑	๔
	(๑๑.๒) มีข้อกำหนดด้านอนามัยส่วนบุคคลของบุคลากรที่ปฏิบัติงาน เป็นลายลักษณ์อักษร	๒๔	๑

๔) หมวด ๔. การสุขาภิบาล

จากการตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง พบว่าทุกแห่งมีคะแนนประเมินมากกว่าร้อยละ ๕๐ โดยคะแนนประเมินสูงสุดเท่ากับร้อยละ ๑๐๐ ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส A,G,H,I,J,L,N,O,,PQ,R,S,T,W,Z จำนวน ๑๘ แห่ง และรองลงมาคะแนนประเมินเท่ากับร้อยละ ๘๐ จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส K คะแนนประเมินเท่ากับร้อยละ ๗๐ จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส E,U,X คะแนนประเมินเท่ากับร้อยละ ๖๐ จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส B,M,Y และสถานที่ที่มีคะแนนประเมินต่ำสุดเท่ากับร้อยละ ๕๐ จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส C,D,F รายละเอียดตามภาพที่ ๔.๕ คะแนนร้อยละเฉลี่ยของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หมวดที่ ๔ การสุขาภิบาล

ภาพที่ ๔.๕ คะแนนร้อยละเฉลี่ยของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะ กัญชง หมวดที่ ๔ การสุขาภิบาล

● การตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หมวด ๔. การสุขาภิบาล

จากการตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะ กัญชง หมวด ๔. การสุขาภิบาล พบว่าผู้ประกอบการส่วนมากปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในหมวดนี้อยู่ในระดับดีมาก ที่สุด ได้แก่ ข้อ ๑๖ มีมาตรการจัดการกับอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดสัตว์และแมลง การทำความสะอาด และฆ่าเชื้อ รวมทั้งการซ่อมบำรุง ในลักษณะไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน จำนวน ๒๑ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๘๔ และ รองลงมาเป็น ข้อ ๑๔ มีการกำจัดขยะที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน และมีมาตรการกำจัดของเสีย รวมถึง วัตถุประสงค์กัญชงที่เหลือจากกระบวนการผลิต จำนวน ๑๙ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๗๖

ระดับการประเมินในการให้คะแนนมี ๓ ระดับ จะตัดสินจากการปฏิบัติสอดคล้องกับหัวข้อ ย่อยในหัวข้อการประเมินนั้นๆ โดยแต่ละหัวข้อการประเมินจะมีจำนวนข้อย่อยที่แตกต่างกัน และมีระดับการ ประเมินมีคะแนนประเมินเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

- ระดับดี หมายถึง เป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิต กัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม ได้คะแนนเท่ากับ ๒

- ระดับพอใช้ หมายถึง เป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม แต่ยังพบข้อบกพร่องซึ่งยอมรับได้ เนื่องจาก ข้อบกพร่องดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพ มาตรฐานและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์หรือสารสกัด และผู้ปฏิบัติงาน ได้คะแนนเท่ากับ ๑

- ระดับปรับปรุง หมายถึง ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่ไม่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม ได้คะแนน เท่ากับ ๐ รายละเอียดตาม ตารางที่ ๔.๑๐ จำนวนร้อยละของสถานที่ผลิต (ที่ไม่มีใช้การปลูก) กัญชง ต่อผลการตรวจประเมินในหมวดที่ ๔ การสุขาภิบาล

ตารางที่ ๔.๑๐ จำนวนร้อยละของสถานที่ผลิต (ที่ไม่มีใช้การปลูก) กัญชง ต่อผลการตรวจประเมินใน หมวด ๔. การสุขาภิบาล

ข้อกำหนด	ระดับการประเมิน		
	ดี (๒)	พอใช้ (๑)	ปรับปรุง (๐)
หมวด ๔. การสุขาภิบาล	ดี (๒)	พอใช้ (๑)	ปรับปรุง (๐)
๑๒. ห้องเปลี่ยน/สวมทับชุดปฏิบัติงาน อ่างล้างมือ และสุขา มีจำนวนเพียงพอสำหรับผู้ใช้งาน ห้องสุขาไม่อยู่ในบริเวณดำเนินการผลิต และบริเวณจัดเก็บ	๑๕	๑๐	๐
๑๓. มีมาตรการควบคุมและกำจัดสัตว์และแมลงอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการ กำจัดต้องไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสู่กระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์	๑๕	๑๐	๐
๑๔. มีการกำจัดขยะที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน และมี มาตรการกำจัดของเสีย รวมถึงวัตถุตกค้างกัญชงที่เหลือจากกระบวนการ ผลิต	๑๙	๖	๐
๑๕. มีมาตรการจัดการสารเคมีที่ใช้ในสถานที่ผลิต เช่น สารเคมีกำจัด สัตว์และแมลง สารทำความสะอาดและ ฆ่าเชื้อ สารเคมีที่ใช้ในการ ซ่อมบำรุง	๑๗	๘	๐
๑๖. มีมาตรการจัดการกับอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดสัตว์และ แมลง การทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ รวมทั้งการซ่อมบำรุง ใน ลักษณะไม่ ก่อให้เกิดการปนเปื้อน	๒๑	๔	๐

● การตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่ไม่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะ กัญชง ตามรายละเอียดการตรวจประเมินในแต่ละหัวข้อ หมวดที่ ๔ การสุขาภิบาล

การตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่ไม่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง แต่ละข้อในหมวดที่ ๔ การสุขาภิบาล พบว่าผู้ประกอบการปฏิบัติตามข้อ ๑๒ ห้องเปลี่ยน/สวมทับชุดปฏิบัติงาน อ่างล้างมือ และสุขา มีจำนวนเพียงพอสำหรับผู้ใช้งาน ห้องสุขาไม่อยู่ในบริเวณดำเนินการผลิตและบริเวณจัดเก็บ พบว่าข้อ (๑๒.๒) เป็นข้อย่อยที่ผู้ประกอบการปฏิบัติได้สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๕ แห่ง คิดเป็น ร้อยละ ๑๐๐ สำหรับการปฏิบัติตามในข้อ ๑๓ มีมาตรการควบคุมและกำจัดสัตว์และแมลงอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการ กำจัดต้องไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสู่กระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ พบว่าข้อ (๑๓.๒) เป็นข้อย่อยที่ ผู้ประกอบการปฏิบัติได้สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๔ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๙๖ สำหรับการปฏิบัติตามใน ข้อ ๑๔ มีการกำจัดขยะที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน และมีมาตรการกำจัดของเสีย รวมถึงวัตถุตก ค้างกัญชงที่เหลือจากกระบวนการผลิต พบว่าข้อ (๑๔.๑) และ ข้อ (๑๔.๒) เป็นข้อย่อยที่ผู้ประกอบการปฏิบัติได้

สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๕ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ สำหรับการปฏิบัติตามใน ข้อ ๑๕ มีมาตรการจัดการสารเคมีที่ใช้ในสถานที่ผลิต เช่น สารเคมีกำจัดสัตว์และแมลง สารทำความสะอาดและ ฆ่าเชื้อ สารเคมีที่ใช้ในการซ่อมบำรุง พบว่าข้อ (๑๕.๑) เป็นข้อย่อยที่ผู้ประกอบการปฏิบัติได้สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๕ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ และการปฏิบัติตามข้อ ๑๖ มีมาตรการจัดการกับอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดสัตว์และแมลง การทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ รวมทั้งการซ่อมบำรุง ในลักษณะไม่ ก่อให้เกิดการปนเปื้อน พบว่าข้อ (๑๖.๒) เป็นข้อย่อยที่ผู้ประกอบการปฏิบัติได้สอดคล้องมากที่สุด จำนวน ๒๕ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๑๑ ผลการประเมินความสอดคล้อง/ไม่สอดคล้องของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในหมวดที่ ๔ การสุขาภิบาล

**ตารางที่ ๔.๑๑ ผลการประเมินความสอดคล้อง/ไม่สอดคล้องของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ใน
หมวดที่ ๔ การสุขาภิบาล**

ข้อ	การประเมิน	ผลการประเมิน (จำนวน)	
		สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง
๑๒	ห้องเปลี่ยน/สวมทับชุดปฏิบัติงาน อ่างล้างมือ และสุขา มีจำนวนเพียงพอสำหรับผู้ใช้ ห้องสุขาไม่อยู่ในบริเวณดำเนินการผลิตและบริเวณจัดเก็บ		
	(๑๒.๑) อ่างล้างมือ และสุขา มีจำนวนเพียงพอสำหรับผู้ใช้ โดยเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด	๒๔	๑
	(๑๒.๒) ห้องสุขาต้องไม่เปิดเข้าโดยตรงกับบริเวณการดำเนินการผลิตและบริเวณจัดเก็บ และพนักงานต้องไม่สวมชุดปฏิบัติงานเข้าห้องสุขา	๒๕	๐
๑๓	มีมาตรการควบคุมและกำจัดสัตว์และแมลงอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการ กำจัดต้องไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสู่กระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์		
	(๑๓.๑) ต้องจัดทำมาตรการหรือมาตรฐานวิธีปฏิบัติงานสำหรับการควบคุมสัตว์และแมลง	๒๓	๒
	(๑๓.๒) ระบุแผนหรือตารางเวลาในการดำเนินการและติดตามประสิทธิภาพ	๒๔	๑
๑๔	มีการกำจัดขยะที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน และมีมาตรการกำจัดของเสีย รวมถึงวัตถุบิกัญชงที่เหลือจากกระบวนการผลิต		
	(๑๔.๑) มีวิธีการกำจัดขยะที่เหมาะสมและสม่ำเสมอเพื่อไม่ให้เกิดการสะสมจนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์และแมลง รวมถึงเชื้อโรคและกลิ่นไม่พึงประสงค์	๒๕	๐
	(๑๔.๒) มาตรการกำจัดของเสีย รวมถึงวัตถุบิกัญชงที่เหลือจากกระบวนการผลิตต้องมีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม	๒๕	๐

๑๕	มีมาตรการจัดการสารเคมีที่ใช้ในสถานที่ผลิต เช่น สารเคมีกำจัดสัตว์และแมลง สารทำความสะอาด และ ฆ่าเชื้อ สารเคมีที่ใช้ในการซ่อมบำรุง		
	(๑๕.๑) มีข้อมูลชนิดของสารเคมี ความปลอดภัย วิธีใช้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ	๒๕	๐
	(๑๕.๒) มีป้ายบ่งชี้หรือฉลากที่ชัดเจนเพื่อป้องกันการนำไปใช้ผิดพลาด และ จัดเก็บแยกเป็นสัดส่วนจากบริเวณผลิต	๒๓	๒
๑๖	มีมาตรการจัดการกับอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดสัตว์และแมลง การทำความสะอาดและฆ่าเชื้อ รวมทั้งการซ่อมบำรุง ในลักษณะไม่ ก่อให้เกิดการปนเปื้อน		
	(๑๖.๑) จัดทำมาตรการจัดการกับอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดสัตว์และแมลง	๒๔	๑
	(๑๖.๒) มีขั้นตอนในการซ่อมบำรุงอุปกรณ์ และ จัดเก็บแยกอุปกรณ์เป็นสัดส่วน	๒๕	๐

๕.๒ การจัดกลุ่มสถานที่ผลิตในความพร้อมในการพัฒนาสถานที่ผลิตให้เป็นไปตามแนวทางตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตผลิตภัณฑ์ (Good Manufacturing Practice; GMP)

จากการตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะ กัญชง พบว่าในหมวดที่ ๑ เรื่อง สถานที่ตั้งและอาคารผลิต พบว่าผู้ประกอบการส่วนมากใช้ระยะเวลาประมาณ ๒ ถึง ๓ ปี จำนวน ๙ แห่ง (ร้อยละ ๓๖) มีความพร้อมในการพัฒนาสถานที่ผลิตให้เป็นไปตามแนวทางตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตผลิตภัณฑ์ (Good Manufacturing Practice; GMP) และใช้ระยะเวลาน้อยกว่า หรือเท่ากับ ๑ ปี จำนวน ๘ แห่ง (ร้อยละ ๓๒) ในการพัฒนาสถานที่ให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด สำหรับในหมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ในการผลิต พบว่าผู้ประกอบการส่วนมากใช้ระยะเวลาประมาณใช้ระยะเวลาน้อยกว่า หรือเท่ากับ ๑ ปี จำนวน ๑๒ แห่ง (ร้อยละ ๔๘.๐๐) ในการพัฒนาสถานที่ให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด สำหรับในหมวดที่ ๓ บุคลากร พบว่าผู้ประกอบการส่วนมากใช้ระยะเวลาประมาณใช้ระยะเวลาน้อยกว่า หรือเท่ากับ ๑ ปี จำนวน ๑๒ แห่ง (ร้อยละ ๘๔.๐๐) และในหมวดที่ ๔ การสุขาภิบาล พบว่าผู้ประกอบการส่วนมากใช้ระยะเวลาประมาณใช้ระยะเวลาน้อยกว่า หรือเท่ากับ ๑ ปี จำนวน ๒๐ แห่ง (ร้อยละ ๘๐.๐๐) รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๑๒ การจัดกลุ่มสถานที่ผลิตในความพร้อมในการพัฒนาสถานที่ผลิตให้เป็นไปตามแนวทาง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร (Good Manufacturing Practice; GMP)

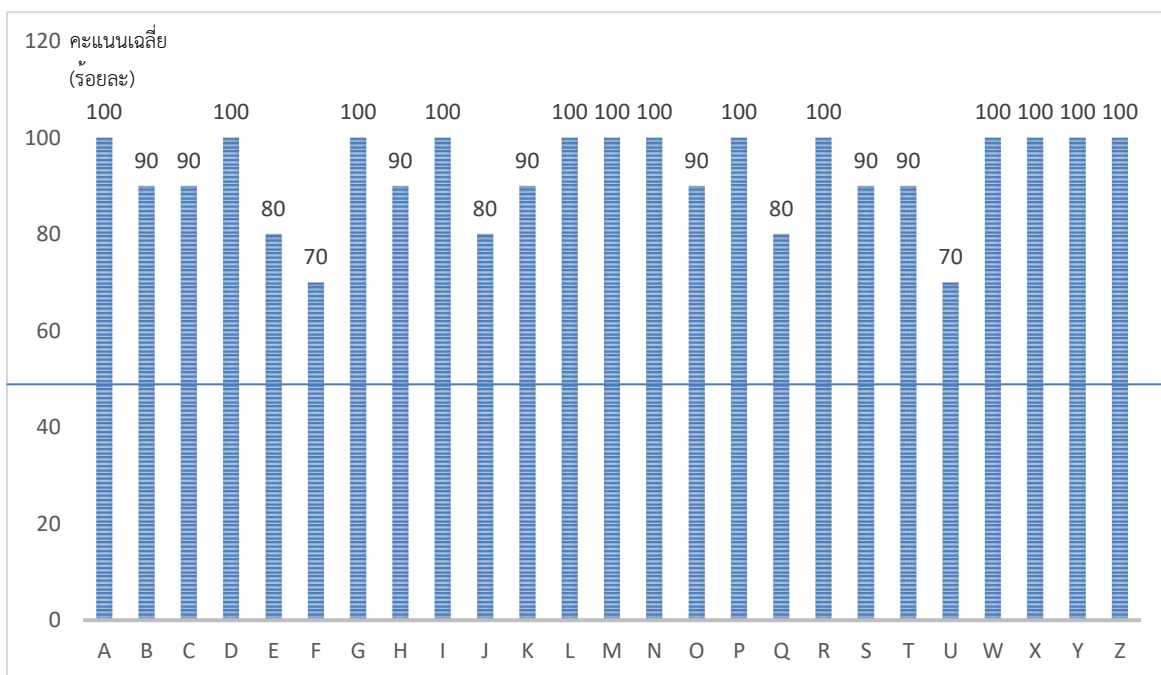
ตารางที่ ๔.๑๒ การจัดกลุ่มสถานที่ผลิตในความพร้อมในการพัฒนาสถานที่ผลิตให้เป็นไปตามแนวทาง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร (Good Manufacturing Practice; GMP)

ข้อกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน	ระยะเวลาในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ GMP			
	น้อยกว่า หรือ เท่ากับ ๑ ปี	๒-๓ ปี	๔-๕ ปี	มากกว่า ๕ ปี
หมวดที่ ๑ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต	๓๒.๐๐ (๘)	๓๖.๐๐ (๙)	๑๖.๐๐ (๔)	๑๖.๐๐ (๔)
หมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักร และ อุปกรณ์ในการผลิต	๔๘.๐๐ (๑๒)	๒๐.๐๐ (๕)	๒๒.๐๐ (๓)	๓๒.๐๐ (๕)
หมวดที่ ๓ บุคลากร	๘๔.๐๐ (๒๑)	๑๒.๐๐ (๓)	๔.๐๐ (๑)	๐
หมวด ๔. การสุขาภิบาล	๘๐.๐๐ (๒๐)	๑๖.๐๐ (๔)	๔.๐๐ (๑)	๐

๕.๓ การตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หลังจากได้รับอนุญาต (Post marketing surveillance)

ผลการวิจัยในการตรวจสอบเพื่อเฝ้าระวังตามหลักเกณฑ์ฯ ที่กำหนดเพื่อประเมินว่าผู้รับอนุญาตสามารถดำเนินการได้ตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชงหรือไม่ โดยประเมินหลังจากได้รับการอนุญาต โดยใช้ข้อมูลในการวิจัยตามแบบบันทึกการตรวจสอบสถานที่ที่ได้รับอนุญาตผลิตนำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง เฉพาะกัญชง (Hemp) เอกสาร F-N๓-๑๖๒ ทั้งนี้ การประเมินจะเลือกประเมินตามหัวข้อการดำเนินการตามกฎกระทรวงกัญชง เช่น ป้ายแสดง การสุ่มหาปริมาณสารสำคัญ การดำเนินการตามแผนการผลิต การจัดทำบัญชีรับจ่ายกัญชง และการจัดทำฉลาก เอกสารกำกับกัญชง หรือคำเตือนข้อควรระวัง โดยตามแบบบันทึกการตรวจสอบสถานที่ฯ ที่ใช้ในการตรวจสอบจะเป็นแบบบันทึกที่ใช้สำหรับในการตรวจสอบเฝ้าระวังทั้งในสถานที่ผลิต (ปลูก) และการผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ผู้วิจัยจึงนำหัวข้อเฉพาะที่เกี่ยวข้องในการผลิต (ที่มีใช้การปลูก) มาเพื่อศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้

จากการตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หลังจากได้รับใบอนุญาต (Post marketing surveillance) พบว่าทุกแห่งมีคะแนนประเมินมากกว่าร้อยละ ๕๐ โดยคะแนนประเมินสูงสุดเท่ากับร้อยละ ๑๐๐ ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส A,D,G,I,L,M,N,P,R,W,X,Y,Z จำนวน ๑๒ แห่ง และรองลงมาคะแนนประเมินเท่ากับร้อยละ ๙๐ จำนวน ๘ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส B,C,D,H,K,O,S,T คะแนนประเมินเท่ากับร้อยละ ๘๐ จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส E,J,Q และสถานที่ที่มีคะแนนประเมินต่ำสุดเท่ากับร้อยละ ๗๐ จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง รหัส F,U รายละเอียดตามภาพที่ ๔.๖ คะแนนร้อยละเฉลี่ยของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชงหลังจากได้รับอนุญาต (Post marketing surveillance)

ภาพที่ ๔.๖ คะแนนร้อยละเฉลี่ยของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชงหลังจากได้รับอนุญาต (Post marketing surveillance)

● การตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หลังจากได้รับใบอนุญาตตามหมวดต่างๆ

จากการตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หลังจากได้รับใบอนุญาตตามหมวดต่างๆ พบว่าผู้รับอนุญาตส่วนมากปฏิบัติตามข้อกำหนดอยู่ในระดับดีมากที่สุด ได้แก่ ข้อ (๑) ป้ายแสดงไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ โดยระบุว่า “สถานที่ผลิต/จำหน่าย/นำเข้า/ส่งออก กัญชง หรือ สถานที่ปรุงยา หรือ สถานที่ผลิตยา โดยแสดงเลขที่ใบอนุญาต ชื่อผู้รับอนุญาต และเวลาสิ้นสุดการอนุญาตตามใบอนุญาต” จำนวน ๒๕ แห่ง (คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐) และผู้รับอนุญาตสามารถปฏิบัติตาม ข้อ (๔) มีการจัดทำบัญชีรับจ่ายกัญชงตามที่ได้รับอนุญาต และเสนอรายงานต่อเลขาธิการทราบเป็นรายเดือนและรายปี เป็นลำดับรองลงมา จำนวน ๒๒ แห่ง (คิดเป็นร้อยละ ๘๘) จากผลการตรวจประเมิน พบว่าผู้รับอนุญาตสามารถปฏิบัติตาม ข้อ (๓) มีการดำเนินการตามแผนการผลิต หรือแผนการใช้ประโยชน์ ตามที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้น้อยที่สุด จำนวน ๑๙ แห่ง (คิดเป็นร้อยละ ๗๖)

ระดับการประเมินในการให้คะแนนมี ๓ ระดับ จะตัดสินจากการปฏิบัติตามสอดคล้องกับหัวข้อย่อยในหัวข้อการประเมินนั้นๆ ผู้รับอนุญาตมีการดำเนินการเป็นไปตามกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง (Hemp) พ.ศ ๒๕๖๓ ในหมวด ๓ การดำเนินการ โดยแต่ละหัวข้อการประเมินจะมีจำนวนข้อย่อยที่แตกต่างกัน และมีระดับการประเมินมีคะแนนประเมินเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

- มี หมายถึง มีการดำเนินการเป็นไปตามกฎกระทรวงกัญชง โดยไม่พบข้อบกพร่องในหน้าที่ของผู้รับอนุญาต **ได้คะแนนเท่ากับ ๒**

- ไม่มี หมายถึง มีการดำเนินการเป็นไปตามกฎกระทรวงกัญชง ในหน้าที่ของผู้รับอนุญาต แต่ยังพบข้อบกพร่องซึ่งยอมรับได้ เนื่องจากข้อบกพร่องดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพ มาตรฐานและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์หรือสารสกัดและผู้ปฏิบัติงาน **ได้คะแนนเท่ากับ ๑**

- บกพร่อง หมายถึง ไม่มีการดำเนินการเป็นไปตามกฎกระทรวงกัญชง ในหน้าที่ของผู้รับอนุญาต **ได้คะแนน เท่ากับ ๐** รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๑๓ คะแนนการประเมินผลการดำเนินการสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ตามกฎกระทรวงกัญชง

ตารางที่ ๔.๑๓ คะแนนการประเมินผลการดำเนินการสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ตามกฎกระทรวงกัญชง

ข้อกำหนด	ระดับการประเมิน		
	มี (๒)	ไม่มี (๑)	บกพร่อง (๐)
หมวด ๓. การดำเนินการตามกฎกระทรวงกัญชง			
(๑) ป้ายแสดงไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ โดยระบุว่า “สถานที่ผลิต/จำหน่าย/นำเข้า/ส่งออก กัญชง หรือ สถานที่ปรุงยา หรือ สถานที่ผลิตยา โดยแสดงเลขที่ใบอนุญาต ชื่อผู้รับอนุญาต และ เวลาสิ้นสุดการอนุญาตตามใบอนุญาต”	๒๕	๐	๐
(๒) สุ่มหาปริมาณสารเตตราไฮโดรแคนนาบินอล (THC) สารแคนนาบิไดออล (Cannabidiol, CBD) หรือสารประกอบอื่นในกัญชง และเก็บหลักฐานแสดงรายละเอียดการวิเคราะห์ เก็บรักษาไว้ไม่น้อยกว่า ๓ ปี ณ สถานที่ผลิตที่ได้รับอนุญาต	๒๐	๕	๐
(๓) มีการดำเนินการตามแผนการผลิต หรือแผนการใช้ประโยชน์ ตามที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	๑๙	๖	๐
(๔) มีการจัดทำบัญชีรับจ่ายกัญชงตามที่ได้รับอนุญาต และเสนอรายงานต่อเลขาธิการทราบเป็นรายเดือน และรายปี	๒๒	๓	๐
(๕) ฉลากและเอกสารกำกับกัญชง หรือคำเตือน หรือข้อควรระวังการใช้ที่ภาษาหรือหีบห่อบรรจุกัญชงที่ผลิตขึ้น (ฉลากอย่างง่าย)	๒๑	๔	๐

บทที่ ๕

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การสำรวจสถานการณ์และประเมินผลการดำเนินการของสถานที่สกัดกัญชงในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต(ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง การวิจัยนี้ได้ รวบรวมเอกสาร หลักฐาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นศึกษาประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของสถานที่ผลิตฯ

สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีประเภทของสถานที่ที่ใช้ในการผลิตเพื่อขายเองและรับจ้างผลิต จำนวน ๑๒ แห่ง (ร้อยละ ๔๘) และรองลงมาเป็นผลิตเพื่อขายเองอย่างเดียว จำนวน ๑๐ แห่ง (ร้อยละ ๔๐) แสดงให้เห็นถึงว่าผู้ประกอบการในประเทศไทย มีธุรกิจการผลิตสารสกัดจากกัญชงโดยเน้นตลาดในประเทศมากกว่าต่างประเทศ โดยเน้นในการผลิตขายเองและรับจ้างผลิต เพื่อขายสารสกัดต่อไปยังปลายน้ำ (ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องสำอาง)

สำหรับลักษณะอาคารของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์/ โรงงาน (ปรับปรุง Renovate ใหม่ ตามหลักเกณฑ์ฯ ๓๐ ข้อ) จำนวน ๑๑ แห่ง (ร้อยละ ๔๔) และรองลงมาเป็นอาคารพาณิชย์ /โรงงาน (สร้างใหม่) จำนวน ๑๐ แห่ง (ร้อยละ ๔๐) แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการเลือกที่จะปรับปรุงอาคารพาณิชย์ที่มีอยู่เดิม เพื่อลดต้นทุน หรือเลือกเช่าอาคารในระยะยาว เพื่อลดต้นทุนมากกว่าการที่จะสร้างโรงงาน หรืออาคารผลิตขึ้นมาใหม่ ซึ่งต้องใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูง สำหรับข้อมูลในการผลิตในช่วง ๖ เดือนที่ผ่านมา (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๖) พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการผลิตมาแล้วมากกว่า ๑ ปี จำนวน ๑๐ ราย (ร้อยละ ๔๐) แสดงให้เห็นว่าตลาดสารสกัดจากกัญชงในประเทศและต่างประเทศมีแนวโน้มการตลาดที่ลดลง ไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์

ผู้รับอนุญาตส่วนใหญ่ ใช้วิธีการในการสกัดด้วยการหมักแบบเอทานอล (ethanol extraction) จำนวน ๑๒ แห่ง (ร้อยละ ๔๘) และรองลงมาใช้วิธีการสกัดด้วยเครื่อง Super critical CO₂ โดยสารสกัดที่ผู้ประกอบการผลิตส่วนใหญ่ คือ CBD distilled ประเภท Broad Spectrum จำนวน ๒๕ แห่ง (ร้อยละ ๓๙.๖๘) สารสกัด CBD Isolated powder (crystalline solid หรือ powder) จำนวน ๑๘ แห่ง (ร้อยละ ๒๘.๕๗) แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ เลือกวิธีการสกัดด้วยการหมักแบบเอทานอล เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่าย ไม่ซับซ้อน ราคาเครื่องมือที่ใช้ในการสกัดไม่สูงมาก และผลผลิตที่ได้ใกล้เคียงกับการใช้วิธีการสกัดที่เครื่องมือมีราคาสูงกว่า ทั้งนี้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ผลิตสารสกัดจากกัญชง ในรูปแบบ CBD distilled เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการนำไปใส่ในผลิตภัณฑ์ปลายทางได้ และใช้เวลาการผลิตไม่นาน ต้นทุนในการดำเนินการไม่สูงมาก ทั้งนี้ผู้ประกอบการบางรายเน้นการผลิตสารสกัดในรูปแบบ CBD Isolated powder (crystalline solid หรือ powder) เนื่องจากราคาของผลิตภัณฑ์ประเภทดังกล่าวขายได้ราคาสูงเมื่อเทียบกับสารสกัดรูปแบบอื่นๆ และสามารถส่งไปขายยังตลาดโลกได้ แต่ต้องใช้เครื่องมือ สารเคมี และระยะเวลาที่มากขึ้น จึงส่งผลถึงต้นทุนที่เพิ่มขึ้นไปด้วย

สำหรับข้อมูลพื้นฐานด้านธุรกิจ พบว่าสถานที่ส่วนใหญ่ใช้เงินทุนส่วนตัวในการทำธุรกิจถึงร้อยละ ๖๔ และใช้งบประมาณในการลงทุน (รวมอาคารสถานที่ เครื่องจักร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต) อยู่ในช่วง ๕ ล้านบาท ถึง ๑๐ ล้านบาท แสดงให้เห็นถึงธุรกิจการผลิตสารสกัดจากกัญชง ต้องใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูง เนื่องจากต้องมีการปรับปรุงสถานที่ รวมทั้งการซื้อเครื่องมือการสกัดจากต่างประเทศเท่านั้น เนื่องจากเครื่องมือการสกัดในประเทศยังไม่มีประสิทธิภาพพอ ทำให้ต้องใช้เงินลงทุนสูงในการดำเนินการธุรกิจดังกล่าว จากข้อมูลค่าใช้จ่ายต่อเดือน (รวมต้นทุนทุกประเภท) พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายอยู่ระหว่าง อยู่ระหว่าง ๕๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท ถึงร้อยละ ๔๘ และมูลค่าการขายต่อเดือน (รวมยอดขายทั้งหมด ภายในและภายนอกประเทศ) ช่วง ๖ เดือนที่ผ่านมา พบว่าอยู่ระหว่าง ๕๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท แสดงให้เห็นถึงค่าใช้จ่ายกับผลกำไรที่ได้ใกล้เคียงกัน ซึ่งยอดการขายลดลงจากปีที่ผ่านมา

๕.๑.๒ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านกระบวนการผลิต)

ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในด้านกระบวนการผลิตของผู้ประกอบการ ที่ให้ความเห็นมาทั้ง ๒๕ ราย ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นประเด็นหลักๆ ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ คุณภาพของวัตถุดิบยังไม่มีมาตรฐานสำหรับการกำหนด Specification ของช่อดอกกัญชง (วัตถุดิบ) รวมทั้งวัตถุดิบที่ได้มาไม่มีคุณภาพ พบความชื้น และประเด็นที่สำคัญคือ วัตถุดิบ (ช่อดอก) มี Specification ของวัตถุดิบต่ำกว่าเกณฑ์ที่บริษัทกำหนด ทำให้ต้องใช้เครื่องมือ หรือสารเคมีเพิ่มขึ้นในกระบวนการผลิต ทำให้สารสกัดที่ได้มีต้นทุนสูง ทำให้ต้องกำหนดราคาสูง เมื่อเทียบกับรายอื่นๆ ในท้องตลาด รวมถึงราคาวัตถุดิบมีราคาที่สูงเกินไป ผู้ผลิต (ผู้ปลูก) วัตถุดิบสำหรับใช้ในกระบวนการสกัด ยังไม่เข้าใจเกณฑ์คุณภาพวัตถุดิบที่เหมาะสมกับการนำมาสกัด รวมทั้งยังไม่มีราคากลางของวัตถุดิบ เช่น เกรดทั่วไป หรือ Medical grade เป็นต้น

ประเด็นที่ ๒ กระบวนการหรือเครื่องมือที่ใช้ในการกำจัดหรือลดสาร THC ออกจากสารสกัดมีราคาสูงและต้องใช้ความชำนาญในการใช้เครื่อง จึงส่งผลให้การผลิตผลิตภัณฑ์ CBD Distillate ที่มีความเข้มข้นของ CBD สูงแต่มีค่า THC ต่ำกว่ากฎหมายกำหนด ทำได้ยากและต้องมีการลงทุนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ราคาของเครื่องมือที่ใช้ในการสกัดมีราคาแพง ต้องใช้เงินลงทุนสูง

ทั้งนี้ผู้ประกอบการมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ยกตัวอย่างเช่น

“ภาครัฐควรดำเนินการควบคุมมาตรฐานตั้งแต่ต้นน้ำ (วัตถุดิบ) กลางน้ำ (สารสกัด) และปลายน้ำ (ผลิตภัณฑ์) ให้มีมาตรฐานเพื่อให้ผู้ประกอบการนำไปใช้ประโยชน์”

“หากภาครัฐ สามารถให้ทางผู้ประกอบการสามารถรองครองสารมาตรฐาน ที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้ จะทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายในการส่งตรวจวิเคราะห์ตามห้องปฏิบัติการที่ผ่านการรับรองได้”

“หากมีการผลักดันให้ใช้สถานที่ร่วมกันกับผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น อาหาร เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ในการผลิตสารสกัดจากกัญชา กัญชง กระท่อม ได้ จะเป็นการตอบโจทย์เรื่องของการผลักดันนโยบายด้านเศรษฐกิจได้”

“ทางภาครัฐยัง ไม่มีมาตรฐาน สำหรับการกำหนดคุณสมบัติของช่อดอกกัญชง (วัตถุดิบ) อย่างชัดเจน รวมทั้งมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์สารสกัด (specification) บางประเภทยังไม่ชัดเจน เพราะอยู่นอกเหนือจากที่กำหนดใน มอก. เช่น ผลิตภัณฑ์ Water-soluble CBD”

๕.๑.๒ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านการขาย)

ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในด้านกระบวนการขายของผู้ประกอบการ ที่ให้ความเห็นมาทั้ง ๒๕ ราย ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นประเด็นหลักๆ ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ การขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ปลายทาง ปริมาณที่ใช้ในแต่ละประเภทผลิตภัณฑ์อยู่ในปริมาณที่ต่ำ เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ที่จัดจำหน่ายและวางขายอยู่ในต่างประเทศ ส่งผลให้ไม่สามารถใช้งานได้ อย่างเต็มประสิทธิภาพ และถูกมองว่าเป็นเพียงแค่ gimmick ซึ่งการที่กฎหมายมีข้อจำกัดกับผู้ประกอบการที่ ทำถูกกฎหมายหลายอย่างจนเสียความสามารถในการแข่งขัน ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ผิดกฎหมายสามารถ ออกจำหน่ายได้ สะดวก ทำให้ผู้บริโภคหันไปใช้สินค้าที่ผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็สินค้าที่ไม่ขึ้นทะเบียนหรือ ลักลอบนำเข้า

ประเด็นที่ ๒ ปัญหาด้านการส่งออกผลิตภัณฑ์ในตลาดต่างประเทศค่อนข้างจำกัด เพราะ CBD ยังถูกมองว่าเป็นสารต้องห้ามและมีกฎเกณฑ์ในการนำเข้าส่งออกที่ไม่ชัดเจน จึงยังไม่มีตลาดเพื่อการส่งออก อย่างแท้จริง รวมทั้งการส่งออกสารสกัดและผลิตภัณฑ์ไปขายยังต่างประเทศดำเนินการยาก ประเทศปลายทาง มีข้อกำหนดเยอะ ทั้งนี้ข้อกำหนดหรือขั้นตอนในการส่งออกมีการประชาสัมพันธ์หรือให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการหรือกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกัญชงกัญชาน้อย ควรมีหน่วยงานภาครัฐ หรือ ภาคเอกชนที่มีประสบการณ์ช่วยสนับสนุนให้มากขึ้น

ประเด็นที่ ๓ ความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภค ซึ่งยังไม่มี ความเข้าใจเกี่ยวกับสารสกัด CBD ที่มาจาก ช่อดอกกัญชง ว่ามีความแตกต่างจากการใช้ ช่อดอกกัญชาอย่างไร (CBD vs. THC) รวมถึงคุณสมบัติของ สารสกัด CBD ว่าสามารถนำไปใช้ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อื่นเพื่อดูแลสุขภาพได้อย่างไร

ทั้งนี้ผู้ประกอบการมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ยกตัวอย่างเช่น

“ปัญหาเรื่องการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์กฎหมายปลายทางควรเปิดกว้างมากกว่านี้ เช่น ของผลิตภัณฑ์อาหาร ควรเปิดให้ใส่สารสกัดกัญชงมากกว่าตามที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ประกาศหลักเกณฑ์ออกมา”

“ภาครัฐ เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา หรือ กระทรวงอุตสาหกรรม ควรมีนโยบาย การขยายตลาดกัญชา กัญชงให้กว้างมากขึ้น”

“อยากให้ร้านขายยา เป็นส่วนหนึ่งของสถานที่จำหน่าย เนื่องจากถ้ามองในมุมทางการแพทย์ เกสัชกร จะช่วยแนะนำได้ดีกว่าร้านขายของทั่วไป เช่น ในเยอรมันมีการกำหนดให้ร้านยาเป็นคนจ่าย ช่อดอกกัญชา รวมถึงยากัญชา ในความดูแลร่วมกับสหวิชาชีพ เช่น หมอ เป็นต้น”

“เสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กำหนดนโยบายผลักดันใน ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันในอุตสาหกรรมระดับโลกได้ เช่น การจับคู่การค้าทางธุรกิจ (Business matching)”

๕.๑.๒ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านนโยบายภาครัฐ)

ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในด้านนโยบายภาครัฐของผู้ประกอบการที่ให้ความเห็นมาทั้ง ๒๕ รายซึ่งสามารถสรุปได้เป็นประเด็น ดังนี้ มีการเปลี่ยนแปลงด้านกฎหมาย และนโยบายบ่อย ทำให้ผู้ประกอบการไม่ทราบการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งผู้บริโภคมองไม่ทราบถึงความแตกต่างของสารสำคัญ THC และ CBD คุณประโยชน์และความปลอดภัยของ CBD เมื่อนำมาใช้เป็นผลิตภัณฑ์ การพิจารณาในการอนุญาตผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงต่ำอย่างรวดเร็วให้มีเกณฑ์อนุญาตที่ง่ายขึ้น และขยายเพิ่มการใส่สารสกัดในผลิตภัณฑ์ปลายทางสูงขึ้น ทั้งนี้รวมถึงควรมีการกำหนดราคาสารสกัด และควรรอกเกณฑ์มาตรฐานในการแบ่งประเภทของวัตถุดิบ เช่น Pharmaceutical grade / Food grade เพื่อให้มีการควบคุมคุณภาพตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกวัตถุดิบการผลิตสารสกัด และผลิตภัณฑ์ปลายทาง

ทั้งนี้ผู้ประกอบการมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ยกตัวอย่างเช่น

“ภาครัฐ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ ควรมีนโยบายในการช่วยผลักดันธุรกิจ กัญชง ให้สามารถดำเนินการต่อในภาคอุตสาหกรรมในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศได้”

“สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ควรมีการจัดประชุมผู้ประกอบการร่วมกันทั้งต้นน้ำ (วัตถุดิบ) กลางน้ำ (ผู้สกัด) ปลายน้ำ (ผลิตภัณฑ์) โดยให้มีการอบรมผู้ประกอบการ ถึงข้อกำหนดที่เปลี่ยนแปลง ให้ผู้ประกอบการทราบ และเป็นการอาจมีการจับคู่ทางธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการต่างๆ”

“อยากให้มีการอบรมผู้ประกอบการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความเข้าใจ และวางแผนธุรกิจได้”

“อยากให้ภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนการตลาดของผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของกัญชา กัญชง เนื่องจากปัจจุบันผู้บริโภคสนใจในผลิตภัณฑ์ดังกล่าวลดลง และแนวโน้มการตลาดไปต่อยาก จึงอยากให้ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกระตุ้นเศรษฐกิจและธุรกิจกัญชา กัญชง เพิ่มเติม”

๕.๑.๓ การตรวจประเมินสถานการณ์และความพร้อมของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง

ผลการตรวจสถานที่ตามหลักเกณฑ์ ๓๐ ข้อ พบว่าในภาพรวมข้อกำหนดที่ผู้ประกอบการสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดฯ ได้มากที่สุด คือ หมวด ๑ สถานที่ที่ตั้งและอาคารผลิต (ร้อยละ ๘๖) โดยการจัดเตรียมสถานที่เป็นไปตามข้อกำหนดฯ รองลงมาเป็นหมวด ๔ สุขาภิบาล (ร้อยละ ๘๔.๘) ส่วนที่ปฏิบัติตามได้น้อยที่สุด คือ หมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักรและอุปกรณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการสามารถดำเนินการในการเตรียมสถานที่และอาคารผลิตได้เป็นอย่างดี เป็นไปตามข้อกำหนดที่กำหนดไว้

สำหรับหมวดที่ได้คะแนนต่ำสุด คือ หมวดที่ ๓ บุคลากร โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๗๓ เนื่องจากผู้ประกอบการบางรายยังไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของบุคลากรที่ชัดเจน ยังขาดการตรวจสอบคุณภาพบุคลากร และไม่ได้จัดทำข้อกำหนดด้านอนามัยส่วนบุคคล แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการให้ความสำคัญในหมวดดังกล่าวน้อย เนื่องจากผู้รับอนุญาตบางแห่งยังไม่ได้ดำเนินการผลิตหลังจากที่ได้รับอนุญาต หรือไม่ได้ดำเนินการผลิตมากกว่า ๖ เดือน

การจัดกลุ่มสถานที่ผลิตในความพร้อมในการพัฒนาสถานที่ผลิตให้เป็นไปตามแนวทางตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต (Good Manufacturing Practice; GMP) จากผลการประเมินทั้ง ๔ หมวด ได้แก่ หมวด ๑ สถานที่ที่ตั้งและอาคารผลิต หมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักรและอุปกรณ์ หมวดที่ ๓ บุคลากร และหมวดที่ ๔ การสุขาภิบาล พบว่าในหมวด ๑ สถานที่ที่ตั้งและอาคารผลิต ผู้ประกอบการส่วนมากใช้ระยะเวลาประมาณ ๒ ถึง ๓ ปี จำนวน ๙ แห่ง (ร้อยละ ๓๖) มีความพร้อมในการพัฒนาสถานที่ผลิตให้เป็นไปตามแนวทาง และใช้เวลาน้อยกว่า หรือเท่ากับ ๑ ปี จำนวน ๘ แห่ง (ร้อยละ ๓๒) ในการพัฒนาสถานที่ให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความพร้อมและมีศักยภาพในการพัฒนาสถานที่ และสามารถผลิตสารสกัดกัญชงให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด เมื่อดูข้อมูลจากผลการประเมินในหมวดที่ ๒ เครื่องมือ เครื่องจักรและอุปกรณ์ หมวดที่ ๓ บุคลากร และหมวดที่ ๔ การสุขาภิบาล พบว่าผู้ประกอบการส่วนมากใช้เวลาน้อยกว่า หรือเท่ากับ ๑ ปี ในการปรับปรุงหมวดต่างๆ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

สำหรับการตรวจประเมินสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง หลังจากได้รับใบอนุญาตตามหมวดต่างๆ พบว่า ข้อกำหนดหลังจากที่ได้รับอนุญาตแล้ว ผู้ประกอบการสามารถปฏิบัติตามได้มากที่สุด คือ การจัดทำป้ายแสดงไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่จำนวน ๒๕ แห่ง (ร้อยละ ๑๐๐) การจัดทำบัญชีรับ-จ่าย กัญชง และรองลงมา คือ การจัดทำรายงานประจำเดือนผ่านระบบ e-submission จำนวน ๒๒ แห่ง (ร้อยละ ๘๘.๐๐) ส่วนที่สามารถปฏิบัติตามได้น้อยที่สุด คือ การดำเนินการตามแผนการผลิต หรือแผนการใช้ประโยชน์ ตามที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้น้อยที่สุด จำนวน ๑๙ แห่ง (ร้อยละ ๗๖) ซึ่งบางแห่งอาจมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องของการแจ้งแผนการผลิต แผนการใช้ประโยชน์ ว่าต้องดำเนินการแจ้งต่อสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ก่อนดำเนินการ แต่ยังไม่พบข้อบกพร่องที่สำคัญ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการเตรียมสถานที่แยกเก็บกัญชงเป็นสัดส่วนแยกจาก วัตถุอื่น และดำเนินการสุ่มตรวจสอบเพื่อหาปริมาณสาร THC ในสารสกัดกัญชง ตามที่กฎหมายกำหนดเป็นอย่างดี มีการการจัดทำฉลากอย่างง่ายติดที่ภาชนะหรือหีบห่อบรรจุกัญชงที่ผลิตขึ้น จากข้อมูลแสดงว่าผู้ประกอบการสามารถดำเนินการเป็นไปตามกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง (Hemp) พ.ศ. ๒๕๖๓ ในหมวด ๓ การดำเนินการ ที่กำหนดหน้าที่ของผู้รับอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ส่วนใหญ่พบว่าในการแบ่งประเภทของสถานที่ที่ใช้ในการผลิต พบว่าส่วนใหญ่ผลิตเพื่อขายเองและรับจ้างผลิต จำนวน ๑๒ แห่ง และรองลงมาเป็นผลิตเพื่อขายเองอย่างเดียว จำนวน ๑๐ แห่ง (ร้อยละ ๔๐) แสดงให้เห็นถึงว่าผู้ประกอบการในประเทศไทย มีธุรกิจการผลิตสารสกัดจากกัญชงโดยเน้นตลาดในประเทศมากกว่าต่างประเทศ และดำเนินการผลิตขายเองและรับจ้างผลิตเพื่อขายสารสกัดต่อไปยังปลายทาง (ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องสำอาง) ซึ่งสอดคล้องกับตามแผนปฏิบัติการระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา^(๘) **เป้าประสงค์ M๑** พัฒนารูปแบบการคุ้มครองผู้บริโภคที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลประเด็นยุทธศาสตร์ **กลยุทธ์ ๓**. พัฒนารูปแบบตามปัญหาการคุ้มครองของประเทศและพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ **มาตรการที่ ๓.๒** พัฒนानวัตกรรมหรือรูปแบบการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น **พัฒนาผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีส่วนผสมของกัญชาหรือกัญชงเป็นพืชเศรษฐกิจ** ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการสนใจในการดำเนินการธุรกิจเกี่ยวกับกัญชง ทั้งในส่วนองกลางน้ำสถานที่ผลิต(สกัด) และปลายทาง การผลิตผลิตภัณฑ์ปลายทาง เป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมพืชกัญชงสู่เชิงพาณิชย์ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ของกระทรวงอุตสาหกรรม^(๙) โดยแผนดังกล่าวมีสาระสำคัญ คือ การกำหนดเป้าหมายเพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางพืชกัญชงเชิงอุตสาหกรรมแห่งอาเซียนภายใน ๕ ปี ตรงตาม **มาตรการที่ ๑** สนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ตลอดห่วงโซ่กัญชง โดยยกระดับนวัตกรรมอุตสาหกรรมกัญชงสู่การต่อยอดการผลิตเชิงพาณิชย์อย่างเป็นรูปธรรมผ่านการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีให้รองรับในระดับอุตสาหกรรม โดยเป็นการผลักดันให้ผู้ประกอบการพัฒนาพืชกัญชงสู่เชิงพาณิชย์

ข้อมูลด้านการผลิตสารสกัดกัญชง ของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง พบว่าส่วนใหญ่ ใช้วิธีการในการสกัดด้วยการหมักแบบเอทานอล (ethanol extraction) จำนวน ๑๒ แห่ง และรองลงมาใช้วิธีการสกัดด้วยเครื่อง Super critical CO₂ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคณะกรรมการแพทย์บูรณาการ^(๑๐) ในงานวิจัยการผลิตสารสกัดกัญชงมาตรฐานอุตสาหกรรมเพื่อใช้ประยุกต์ใช้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและผลิตภัณฑ์อาหารที่กล่าวว่า การสกัดกัญชงมี ๒ วิธีหลักๆ ที่ให้ผลผลิตที่ดี วิธีแรกคือการสกัดด้วยตัวทำละลาย (maceration in solvent) เช่น Ethanol เพื่อที่จะสกัดสาร CBD โดยที่ปนเปื้อน THC น้อยที่สุด วิธีที่สอง คือ การสกัดด้วยเครื่อง supercritical CO₂ extraction ที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นสำหรับการสกัดสมุนไพร ด้วยวิธี CO₂ extraction

ข้อมูลด้านธุรกิจ ของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง พบว่าสารสกัดที่ผู้ประกอบการผลิตส่วนใหญ่ คือ CBD distilled ประเภท Broad Spectrum และสารสกัด CBD Isolated powder (crystalline solid หรือ powder) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานดัชนีราคา กัญชง เดือนกรกฎาคม ๒๐๒๓ (HEMP BENCHMARKS) ของประเทศสหรัฐอเมริกา^(๑๑) ที่มีการซื้อขายสารสกัดกัญชง ในรูปแบบ CBD distilled, CBD Isolated powder และ THC distilled ซึ่งส่งผลถึงผู้ประกอบการในประเทศจะสามารถขยายช่องทางในการขายสารสกัดจากกัญชงไปยังต่างประเทศได้ ทั้งนี้ในช่วง ๖ เดือนที่ผ่านมา (มกราคม ถึง มิถุนายน ๒๕๖๖) พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มียอดขายในช่วงอยู่ระหว่าง ๕๐,๐๐๐ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท ถึงร้อยละ ๔๘ และรองลงมามียอดขายน้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๒๘ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายอดขาย ยอดจำหน่ายสารสกัดกัญชงในประเทศกำลังอยู่ในช่วงขาลง

ผู้ประกอบการขายได้ราคาต่ำลง จากสองถึงสามปีที่ผ่านมา การส่งออกไปยังต่างประเทศต้องไปแข่งขันด้านราคา กับรายใหญ่หลายๆ ประเทศ เช่น ประเทศจีน ประเทศแคนาดา ซึ่งสอดคล้องกับรายงานดัชนีราคาถั่วเหลือง เดือนกรกฎาคม ๒๐๒๓ (HEMP BENCHMARKS) ของประเทศสหรัฐอเมริกา^(๑๑) ซึ่งรายงานว่าราคาสารสกัด CBD ภาพรวมในเดือนกรกฎาคม ในปี ๒๕๖๖ ลดลงมากกว่า ๒๐% เมื่อเทียบเป็นรายปี และลดลง ๙๔% จากเดือนกรกฎาคม ๒๐๑๙ เนื่องจากวัตถุดิบ (ช่อดอก) ที่นำมาใช้สกัดมีราคาลดลง และอุปสงค์ อุปทานของผู้บริโภคที่ลดลง

สำหรับลักษณะอาคารของสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ถั่วเหลือง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์/ โรงงาน (ปรับปรุง Renovate ใหม่ ตามหลักเกณฑ์ฯ ๓๐ ข้อ) จำนวน ๑๑ แห่ง และ สำหรับด้านมูลค่าการลงทุน (รวมอาคารสถานที่ และเครื่องจักร อุปกรณ์การผลิต) พบว่าสถานที่ส่วนใหญ่ลงทุนอยู่ระหว่าง ๕ ล้านบาท ถึง ๑๐ ล้านบาท ในการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้ในการสกัดซึ่งใช้เงินลงทุนไม่สูงมาก สามารถคืนทุน และเกิดความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐศาสตร์ได้รวดเร็ว

สำหรับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านกระบวนการผลิต) พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องคุณภาพของวัตถุดิบยังไม่มีมาตรฐานสำหรับการกำหนด Specification ของช่อดอกถั่วเหลือง (วัตถุดิบ) รวมทั้งวัตถุดิบที่ได้มาไม่มีคุณภาพ พบความชื้น และประเด็นที่สำคัญคือ วัตถุดิบ (ช่อดอก) มี Specification ของวัตถุดิบต่ำกว่าเกณฑ์ที่บริษัทกำหนด ราคาที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญชาพีชทางเลือกใหม่ เศรษฐกิจ ความคุ้มค่าในการลงทุน^(๑๒) ที่กล่าวว่า ต้นทุนในการผลิต (ปลูก) รูปแบบในร่ม กับรูปแบบกลางแจ้ง มีต้นทุนที่แตกต่างกัน เนื่องจากหลายปัจจัย เมื่อคิดเป็นต้นทุนรวมแล้ว จะมีต้นทุนในการผลิตรูปแบบในร่มมากกว่ากับรูปแบบกลางแจ้งถึงสองเท่า เนื่องจากมีการควบคุมคุณภาพของวัตถุดิบ เช่น สารเคมี แมลง ความชื้น จึงส่งผลทำให้ราคาช่อดอก (วัตถุดิบ) และคุณภาพที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ผู้ประกอบการแนะนำให้ทางหน่วยงานภาครัฐ ควบคุม และกำหนดราคาของวัตถุดิบ และสารสกัด โดยแบ่งตามเกรดต่างๆ เช่น Food Grade หรือ Medical Grade เพื่อให้ผู้ประกอบการวางแผนในการดำเนินธุรกิจต่อไปได้

สำหรับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านกระบวนการขาย) พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีปัญหาในการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ปลายทาง ข้อกำหนดในการกำหนดปริมาณสารสกัดที่ใช้ในแต่ละประเภทผลิตภัณฑ์อยู่ในปริมาณที่ต่ำ เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ที่จัดจำหน่ายและวางขายอยู่ในต่างประเทศ ส่งผลให้ไม่สามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ รวมถึงมีข้อจำกัดด้านการส่งออกไปขายยังต่างประเทศ ซึ่งภาครัฐควรเข้ามามีแผนในการช่วยเหลือผู้ประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมพืชกัญชาสู่เชิงพาณิชย์ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ของกระทรวงอุตสาหกรรม^(๑๓) ที่มีแผนในการช่วยเหลือ ผู้ประกอบการทั้งห่วงโซ่อุปทาน ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ รวมถึงการส่งเสริมเรื่องนโยบายในการส่งออกผลิตภัณฑ์จากกัญชาไปขายในตลาดโลก

สำหรับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ (ด้านนโยบายของภาครัฐ) พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องข้อกำหนดของรัฐที่เปลี่ยนแปลงบ่อย และยังไม่มีการกำหนดคุณภาพของสารสกัดที่ชัดเจน โดยมีข้อเสนอแนะให้ภาครัฐควรมีการกำหนดราคาสารสกัด และควรออกเกณฑ์มาตรฐานในการแบ่งประเภทของวัตถุดิบ เช่น Pharmaceutical grade / Food grade เพื่อให้มีการควบคุมคุณภาพตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกวัตถุดิบ การผลิตสารสกัด และผลิตภัณฑ์ปลายทาง ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) กระทรวงอุตสาหกรรม^(๑๓) ที่ออกประกาศใช้มาตรฐานสารสกัดกัญชา สารสกัดจากกัญชาที่มีปริมาณ CBD รวม ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ โดยมวล มอก.๓๑๗๓-๒๕๖๔ โดยมาตรฐานนี้ครอบคลุมเฉพาะ สารสกัดจากกัญชา ที่มีปริมาณแคนนาบินอยด์รวมไม่น้อยกว่า ๘๐%

โดยมวล และมีปริมาณเตตราไฮโดรแคนนาบิไดออลรวม ไม่เกิน ๐.๒% โดยมวลเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรม ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานภาครัฐ ได้มีการออกเกณฑ์มาตรฐานในการควบคุมสารสกัดเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำไปผลิตให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้ยังขาดเรื่องการควบคุมราคาของสารสกัด ควรให้หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงพาณิชย์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดราคาราคามาตรฐานของสารสกัดที่ชัดเจน

จากการสำรวจสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชงในหมวดต่าง ๆ ทั้ง ๔ หมวด พบว่า หมวดที่ ๑ คือ สถานที่ตั้งและอาคารผลิต โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๘๖ เนื่องจากผู้ประกอบการมีการจัดเตรียมสถานที่ที่ตั้ง อาคารผลิต อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่กำหนด อาคารผลิตมีแสงสว่าง การควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น และมีการระบายอากาศอย่างเหมาะสม พื้น ผืนง เพดาน ทำด้วยวัสดุตามที่กำหนด ไม่มีรอยแตกร้าวหรือเชื่อมต่อที่ไม่สนิท มีการแยกห้องเก็บวัตถุดิบ มีการแยกบริเวณซึ่งต่างหาก ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ยื่นคำขออนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง นำไปจัดเตรียมสถานที่ผลิตให้มีมาตรฐานเหมาะสมที่จะเป็นสถานที่ผลิตวัตถุดิบสำหรับผลิตภัณฑ์สุขภาพและหมวดที่ ๓ บุคลากร โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ ๗๓ เป็นหมวดที่ได้คะแนนน้อยที่สุดเนื่องจากผู้ประกอบการบางรายยังไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของบุคลากรที่ชัดเจน ยังขาดการตรวจสอบสุขภาพบุคลากร และไม่ได้จัดทำข้อกำหนดด้านอนามัยส่วนบุคคล

สำหรับการจัดกลุ่มสถานที่ผลิตในความพร้อมในการพัฒนาสถานที่ผลิตให้เป็นไปตามแนวทางตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต (Good Manufacturing Practice; GMP) พบว่าหมวดที่ ๑ เรื่อง สถานที่ตั้งและอาคารผลิต พบว่าผู้ประกอบการส่วนมากใช้ระยะเวลาประมาณ ๒ ถึง ๓ ปี จำนวน ๙ แห่ง มีความพร้อมในการพัฒนาสถานที่ผลิตให้เป็นไปตามแนวทาง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต (Good Manufacturing Practice; GMP) และใช้ระยะเวลาน้อยกว่า หรือเท่ากับ ๑ ปี จำนวน ๘ แห่ง ในการพัฒนาสถานที่ให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนด แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการมีการพัฒนาปรับปรุงสถานที่เพื่อรองรับให้สถานที่ผลิตของตนเองได้มาตรฐาน

ผลการสำรวจสถานการณ์และความพร้อมของสถานที่สกัดสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง จากการวิเคราะห์ข้อมูลหัตถวิภูมิจึงร่วมกับผลการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ พบว่า **การวิเคราะห์จุดแข็ง** ได้แก่

๑) ผู้ประกอบการได้เปรียบเทียบในการธุรกิจในการผลิตสกัดกัญชง กรณีการเตรียมสถานที่ผลิตโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ประกาศหลักเกณฑ์ฯ (๓๐ ข้อ) ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการจัดเตรียมสถานที่ขั้นต่ำเพื่อให้ผู้ประกอบการทั้งรายเล็ก รายใหญ่ สามารถดำเนินการธุรกิจดังกล่าวได้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศพบว่าสถานที่ผลิตสกัดกัญชง ต้องมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต (Good Manufacturing Practice; GMP) หรือมาตรฐานอื่นๆ ที่เทียบเท่า ก่อนได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการผลิตสกัด

๒) กลุ่มผู้ประกอบการด้านการผลิต (สกัด) มีการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการที่ดี เช่น การจัดตั้งสมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกัญชง มีการเผยแพร่ความรู้วิชาการ รวมทั้งประสบการณ์ในการดำเนินการให้แก่สมาชิก

๓) มีการส่งเสริมของภาครัฐในเรื่องการผลักดันนโยบายพืชกัญชงเป็นพืชเศรษฐกิจ แผนปฏิบัติการในระยะ ๕ -๑๐ ปี อย่างชัดเจน

การวิเคราะห์จุดอ่อน ได้แก่

- ๑) เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตสก๊อต ส่วนใหญ่นำเข้าจากต่างประเทศ มีราคาสูงทำให้เพิ่มต้นทุน
- ๒) ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นสถานประกอบการขนาดกลางและย่อม ดังนั้นในการพัฒนาสถานที่ผลิตสก๊อตก็ยุ่ง ให้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต (Good Manufacturing Practice; GMP) ต้องใช้เงินลงทุนและระยะเวลาเมื่อเทียบกับผู้ประกอบการรายใหญ่

การวิเคราะห์โอกาส ได้แก่

- ๑) มีการผลักดันนโยบายภาครัฐ ทั้งกระทรวงสาธารณสุขกฎหมายต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ รวมทั้งกระทรวงอุตสาหกรรม ในเรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ผู้ประกอบการดำเนินการในธุรกิจ
- ๒) มีความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนในธุรกิจก็ยุ่ง

การวิเคราะห์อุปสรรค ได้แก่

- ๑) ผู้รับอนุญาตที่ได้รับมาตรฐานหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตยังมีน้อย ดังนั้นควรมีการพัฒนาศักยภาพ สถานที่ผลิตให้ได้มาตรฐานเพื่อจะสามารถแข่งขันในตลาดโลก
- ๒) ปัญหาเรื่องการส่งออกผลิตภัณฑ์ ประเทศปลายทางยังมีข้อกำหนดในการนำเข้าหลายขั้นตอน

สรุปผล

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ จำนวน ๘ แห่ง (ร้อยละ ๓๒) เป็นสถานที่ผลิตที่มีศักยภาพสูง โดยมีสถานที่แบ่งสัดส่วนพื้นที่การผลิตอย่างเหมาะสม มีความสามารถแข่งขันในอุตสาหกรรมได้ และสถานที่ผลิตที่มีศักยภาพปานกลาง จำนวน ๑๗ แห่ง (ร้อยละ ๖๘) โดยมีลักษณะเป็นสถานที่/อาคาร แบ่งพื้นที่การผลิตได้อย่างเหมาะสมมีการจัดการอย่างดี ทั้งนี้ ผู้ประกอบการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ฯ ๓๐ ข้อ ได้เป็นส่วนใหญ่ และยังพบว่าบางแห่ง ยังพบข้อบกพร่อง ซึ่งไม่เป็นข้อบกพร่องสำคัญ เช่น จัดทำป้ายแสดงเลขที่ใบอนุญาตไม่ครบถ้วน ผู้ผลิตไม่ได้เปลี่ยนแปลงแผนการผลิต แผนการใช้ประโยชน์ ตามขั้นตอนการดำเนินการจริงจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ประกอบการมองว่าการพัฒนาตลาดของก็ยุ่งเชิงอุตสาหกรรม ขึ้นกับปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ด้านกระบวนการผลิต ด้านการจำหน่าย ด้านนโยบายของภาครัฐ รวมทั้งความเป็นไปได้ของตลาดผลิตภัณฑ์ปลายทางที่เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ ข้อกำหนด หรือนโยบายจากภาครัฐ เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัย

การทำวิจัยดำเนินการไปพร้อมกับการตรวจประเมินเพื่อเฝ้าระวัง ตามแผนปฏิบัติการประจำปีของกองควบคุมวัตถุเสพติด ทำให้ผู้รับอนุญาตหรือผู้แทนผู้รับอนุญาต มีเวลาในการให้ข้อมูลเชิงลึก หรือรายละเอียดบางอย่างในงานวิจัยค่อนข้างจำกัด จึงต้องมีการวางแผนประสานกับผู้รับอนุญาตหรือผู้แทนก่อนการลงพื้นที่เพื่อบริหารเวลาให้เหมาะสม ในแต่ละราย

ข้อจำกัดของการทำวิจัย

ข้อมูลบางอย่างผู้ประกอบการคิดว่าเป็นความลับทางธุรกิจ ทำให้ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ บางข้ออาจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

๑.๑. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยกองควบคุมวัตถุเสพติด ควรนำผลประเมินจากการสำรวจ และตรวจประเมินสถานที่ทั้งหมดในข้อกำหนดที่พบว่าบกพร่องอยู่ มาเป็นข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิงในการพัฒนาต่อไป และรับฟังความคิดเห็นของผู้ประกอบการแต่ละแห่งในทุกประเด็น และนำความคิดเห็นดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางร่วมกันที่จะให้ข้อกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ต่างๆ มาปฏิบัติได้จริง

๑.๒. ควรมีการปรับปรุงเรื่องหลักเกณฑ์ฯ แนวทางการปฏิบัติฯ ให้ผู้ประกอบการรายย่อย สามารถสกัดและแปรรูปเชิงพาณิชย์สารสกัดจากกัญชงได้ รวมถึงเร่งดำเนินการจัดทำมาตรฐานสารสกัดกัญชงในผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น CBD Full spectrum CBD Broad spectrum และCBD Isolated ให้เป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) ตามที่สำนักงานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กำหนดไว้ โดยให้สอดคล้องกับระดับสากล เพื่อรองรับการส่งออกไปยังต่างประเทศ

๑.๓. ผลักดันให้สถานที่ที่ได้รับอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง จัดเตรียมสถานที่ให้ได้ตามมาตรฐานสถานที่การผลิตที่ดีตามหลักเกณฑ์ GMP PIC/s เพื่อให้สถานที่ผลิตฯ สามารถผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีความปลอดภัย มีคุณภาพมาตรฐาน เทียบเท่ากับประเทศต่างๆ ในโลก

๑.๔. สนับสนุนให้มีการจัดตั้งห้องตรวจของรัฐหรือเอกชนที่ได้มาตรฐานห้องปฏิบัติการ ISO/IEC ๑๗๐๒๕ ในหัวข้อการตรวจสอบสารสกัดจากกัญชา กัญชง รวมถึงผลักดันกฎหมายให้ภาคเอกชนสามารถครอบครองสารมาตรฐาน Delta-๙-Tetrahydrocannabinol (THC) reference standards ซึ่งจัดเป็นวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท ๑ ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด นำสารดังกล่าวมาใช้ในห้องปฏิบัติการของตนในการวิเคราะห์ปริมาณสารสำคัญตามที่กฎหมายกำหนด ทราบผลวิเคราะห์เบื้องต้น และสามารถลดค่าใช้จ่ายในการส่งตรวจห้องปฏิบัติการภายนอกได้

๑.๕. เตรียมแผนการจัดอบรมภาคปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้กับผู้ประกอบการ รวมทั้งจัดให้มีการศึกษาดูงานในสถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง ที่สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามแนวทางหลักเกณฑ์สถานที่ (ผลิตที่มีใช้การปลูก) ฯ เนื่องจากผู้ประกอบการควรทราบหลักการที่ดี และเห็นตัวอย่างที่ดี ในการพัฒนาดตนเองและให้ความเข้าใจที่ดีถึงกระบวนการผลิตสารสกัดกัญชงอย่างถูกต้อง

๒. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการดำเนินการวิเคราะห์ศักยภาพในการแข่งขันจากปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้ประกอบการสามารถเพิ่มผลผลิตได้ ๔ ด้าน ได้แก่

ด้านที่ ๑) ปัจจัยด้านการผลิตในประเทศ ได้แก่ คนงาน เงินทุน วัตถุดิบ ราคา

ด้านที่ ๒) อุปสงค์ ได้แก่ ขนาดความต้องการของผู้ซื้อในประเทศและต่างประเทศ

ด้านที่ ๓) อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน ได้แก่ อุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงไปข้างหน้า และข้างหลัง (ผลิตภัณฑ์ปลายน้ำ เช่น อาหาร เครื่องสำอาง เป็นต้น)

ด้านที่ ๔) ยุทธการ โครงสร้าง สภาพการแข่งขัน ได้แก่ การแข่งขันภายในของอุตสาหกรรม มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

๑. กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง (Hemp) พ.ศ. ๒๕๖๓, (๒๕๖๓, ๓๐ ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๗ ตอนที่ ๑๐๗ก หน้าที่ ๑๑-๒๖

๒. กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.คู่มือผู้ประกอบการ เพื่อขออนุญาต ตามกฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาต ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ เฉพาะกัญชง (Hemp) พ.ศ. ๒๕๖๓ . [อินเทอร์เน็ต].๒๕๖๔ [เข้าถึงเมื่อ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๖]; ๑-๑๕. เข้าถึงได้จาก: <https://mnfda.fda.moph.go.th/narcotic/?p=๑๐๒๖๙>

๓. กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. หลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม.[อินเทอร์เน็ต].๒๕๖๔ [เข้าถึงเมื่อ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖]; ๑-๔. เข้าถึงได้จาก: <https://mnfda.fda.moph.go.th/narcotic/?p=๙๖๕๒>

๔. กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. คำอธิบายข้อกำหนดด้านสถานที่ตั้ง และอาคารสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่ไม่ใช่การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม [อินเทอร์เน็ต].๒๕๖๔ [เข้าถึงเมื่อ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖]; ๑-๑๕. เข้าถึงได้จาก https://mnfda.fda.moph.go.th/narcotic/wpcontent/uploads/๒๐๒๑/๐๕/Hemp๖๔_SDLB_nonindustry_๒๗๐๕๖๔.pdf

๕. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ ๔๒๐) เรื่องวิธีการผลิต เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิต และเก็บรักษาอาหาร พ.ศ. ๒๕๖๓ (๒๕๖๔, ๙ กุมภาพันธ์).ราชกิจจานุเบกษา ๑๓๘ ตอนพิเศษ ๓๑ ง หน้าที่ ๒๔-๒๖

๖. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผลิต หรือนำเข้าเครื่องสำอาง พ.ศ. ๒๕๖๑ และภาคผนวก ก แนบท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๖๑, ๒๓ พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนพิเศษ ๑๑๗ ง หน้าที่ ๓-๘

๗. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิตยาแผนปัจจุบันและแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิตยาแผนโบราณ ตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. ๒๕๕๙. (๒๕๕๙, ๑๙ กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๓ ตอนพิเศษ ๒๐๖ ง หน้าที่ ๔

๘. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. *แผนปฏิบัติการราชการ ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.* [อินเทอร์เน็ต]. ๒๕๖๖ [เข้าถึงเมื่อ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖]; ๒๗-๗๐. เข้าถึงได้จาก: <https://www.fda.moph.go.th/media.php?id=๔๙๐๙๕๗๖๒๑๘๙๓๙๓๑๐๐๘&name=Plan%๒๐FDA%๒๐๖๖-๗๐.pdf>

๙. สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. *แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมพืชัญชงสู่เชิงพาณิชย์ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) อินเทอร์เน็ต.* ๒๕๖๕ [เข้าถึงเมื่อ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๖]; ๓-๕๐. เข้าถึงได้จาก: http://bioie.oie.go.th/oieqr/code/uploadFile/oie๗๓๒๖๑๘๒๒๘_๑๓๔๒๖๔๑๘๓๐.pdf

๑๐. บุณณดา ภูมิปฐมกุล. การผลิตสารสกัดกัญชงมาตรฐานอุตสาหกรรมเพื่อใช้ประยุกต์ใช้เป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพและผลิตภัณฑ์อาหาร. [อินเทอร์เน็ต]. ๒๕๖๔ [เข้าถึงเมื่อ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๖]; ๑๐-๑๕. เข้าถึงได้จาก: <https://urms.rmutt.ac.th/research?pf=U๒๐๓๓๓๓๓๓&rs=v๒y๒๐๓z๒>

๑๑. Hemp Benchmarks®. *April ๒๐๒๓ Hemp Spot Price Index Report.* [Internet]. ๒๐๒๓ [cited ๒๐๒๓ July ๘]. Available from: <https://www.hempbenchmarks.com/hemp-market-insider/april-๒๐๒๓-hemp-spot-price-index-report/>

๑๒. รวิศสาข์ สุขโต. กัญชา: พืชทางเลือกใหม่ ผลกระทบทางเศรษฐกิจและความคุ้มค่าในการลงทุน [อินเทอร์เน็ต]. ๒๕๖๔ [เข้าถึงเมื่อ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๖]; ๘๒-๙๕. เข้าถึงได้จาก: <https://ebook.lib.ku.ac.th/ebook๒๗/ebook/๒๐๒๑๐๐๓๗/>

๑๓. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) กระทรวงอุตสาหกรรม. *สารสกัดจากกัญชงที่มีปริมาณ CBD รวม ไม่น้อยกว่า ๓๐% โดยมวล มอก.๓๑๗๒-๒๕๖๔* [อินเทอร์เน็ต]. ๒๕๖๔ [เข้าถึงเมื่อ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๖]; ๑-๑๗. เข้าถึงได้จาก: <https://healthserv.net/๒๒๐๐๒๘#extract๓๐>

ภาคผนวก ก

แบบเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรื่อง การสำรวจสถานการณ์และความพร้อมของสถานที่สกัดกัญชงในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชง พ.ศ. 2564

แบบสอบถามนี้ดำเนินการโดย นายสัญญาชัย จันทร์โต กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานการณ์ของสถานที่สกัดกัญชงที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และเพื่อประเมินความพร้อมของผู้ประกอบการด้านงบประมาณ และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง โดยเก็บข้อมูลจากผู้รับอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะใช้เป็นประโยชน์เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด จึงขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมากที่สุด

ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับ กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา รวมถึงการกำกับดูแล สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ตามข้อกำหนด และวางแผนกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนต่อไป

สำหรับ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสถานที่ผลิตฯ

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานทางธุรกิจ

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

แบบเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรื่อง การสำรวจสถานการณ์และความพร้อมของสถานที่สกัดกัญชงในการปฏิบัติ
ตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชง พ.ศ. 2564

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสถานที่ผลิตฯ

คำชี้แจง จงทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. คุณสมบัตินิติของผู้ที่ได้รับอนุญาต

☐ 1. หน่วยงานภาครัฐ	☐ 2. นิติบุคคล
☐ 3. บุคคลธรรมดา	☐ 4. วิสาหกิจชุมชน (นิติบุคคลและไม่ใช่นิติบุคคล)

2. ประเภทการดำเนินการของสถานที่ผลิตฯ

☐ 1. ผลิตเพื่อขายเองอย่างเดียว	☐ 2. รับจ้างผลิต เฉพาะสารสกัดเท่านั้น
☐ 3. ผลิตเพื่อขายเอง และรับจ้างผลิต	☐ 4. ผลิต เพื่อส่งออกต่างประเทศ (เท่านั้น)
☐ 5. อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)	

3. ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ทำการผลิต และจำหน่ายในปัจจุบัน (สามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- 1. Crude oil
- 2. CBD Distillated
- 3. CBD Isolated (crystalline solid หรือ powder)
- 4. CBD water soluble powder หรือ liquid
- 5. อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

4. ลักษณะอาคารของสถานที่ผลิตฯ

- 1. เป็นอาคารพาณิชย์ / โรงงาน (สร้างใหม่)
- 2. เป็นอาคารพาณิชย์/ โรงงาน (ปรับปรุงจากสถานที่เดิมที่ผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพอื่นๆ)
- 3. เป็นอาคารพาณิชย์/ โรงงาน (ปรับปรุง Renovate ใหม่ ตามหลักเกณฑ์ฯ)
- 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

5. ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา บริษัทของท่านมีการผลิตต่อเนื่องหรือไม่

☐ 1. ไม่ได้ดำเนินการผลิตตั้งแต่ได้รับอนุญาต	☐ 2. ไม่ได้ดำเนินการผลิตมาแล้ว 3 เดือน
☐ 3. ไม่ได้ดำเนินการผลิตมาแล้ว 6 เดือน	☐ 4. ไม่ได้ดำเนินการผลิตมาแล้วมากกว่า 1 ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานทางธุรกิจ

คำชี้แจง : กรุณาเขียนเครื่องหมาย (✓) ลงใน ในแต่ละข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
ช่องเดียวเท่านั้น

2.1 แหล่งเงินทุนของธุรกิจ

- 1. ทุนส่วนตัว
- 2. กู้ยืมจากแหล่งเงินทุนระยะสั้น มีกำหนดชำระภายใน 1 ปี
- 3. กู้เงินจากแหล่งเงินทุนระยะปานกลาง มีกำหนดชำระภายในระยะเวลา 10 ปี
- 4. กู้เงินจากแหล่งเงินทุนระยะยาว มีกำหนดชำระ 10 ปี ขึ้นไป
- 5. อื่นๆ

2.2 มูลค่าการลงทุน (รวมอาคารสถานที่ และเครื่องจักร อุปกรณ์การผลิต)

- 1. น้อยกว่า 2 ล้านบาท
- 2. อยู่ระหว่าง 2 ล้านบาท ถึง 5 ล้านบาท
- 3. อยู่ระหว่าง 5 ล้านบาท ถึง 10 ล้านบาท
- 4. อยู่ระหว่าง 10 ล้านบาท ถึง 20 ล้านบาท
- 5. มากกว่า 20 ล้านบาท

2.3 ค่าใช้จ่ายต่อเดือน (รวมต้นทุนทุกประเภท เช่น ค่าไฟ ค่าบุคคลากร)

- 1. น้อยกว่า 50,000 บาท
- 2. อยู่ระหว่าง 50,000 – 100,000 บาท
- 3. อยู่ระหว่าง 100,000 – 150,000 บาท
- 4. มากกว่า 150,000 บาท

2.4 มูลค่าการขายต่อเดือน (รวมยอดขายทั้งหมด ทั้งภายในประเทศ และนอกประเทศ) ช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา

- 1. ยังไม่มีการจำหน่าย
- 2. น้อยกว่า 50,000 บาท
- 3. อยู่ระหว่าง 50,000 – 100,000 บาท
- 4. อยู่ระหว่าง 100,000 – 150,000 บาท
- 5. มากกว่า 150,000 บาท

2.5 ธุรกิจอื่นๆ นอกเหนือจากการผลิตสารสกัดจากกัญชง

- 1. ผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพอื่นๆ เช่น ผลิตภัณฑ์สมุนไพร เครื่องสำอาง อาหาร
- 2. อสังหาริมทรัพย์
- 3. เกษตรกรรม
- 4. ไม่มี ธุรกิจอื่นๆ นอกจากการทำธุรกิจผลิตสารสกัดกัญชง
- 5. อื่นๆ.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3.1 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ (เกี่ยวกับด้านกระบวนการผลิต เช่น วัตถุดิบ ไม่ได้มาตรฐาน หลักเกณฑ์สถานที่ฯ 30 ข้อ มีความเข้มงวดมากเกินไป เป็นต้น)

3.2 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ (เกี่ยวกับด้านการขาย เช่น ผลิตภัณฑ์ปลายทางมีคนใช้ลดลง กฎหมายปลายทางเข้มงวด การตลาดต่างประเทศลดลง การเพิ่มยอดขาย การขยายตลาด เป็นต้น)

3.3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ (เกี่ยวกับด้านนโยบายของภาครัฐ เช่น การสนับสนุนด้านต่างๆ จากภาครัฐ /ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ เป็นต้น)

ข้าพเจ้ายินยอมให้เก็บรวบรวมข้อมูล เผยแพร่และใช้ข้อมูลข้างต้นเพื่อการตรวจสอบและประโยชน์ และในการใช้เป็นข้อมูล ศึกษาวิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับนโยบาย เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการ

1. ยินยอม
2. ไม่ยินยอม

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม
สัณชัย จันทร์โต

แบบเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรื่อง การสำรวจสถานการณ์และความพร้อมของสถานที่สกัดกัญชงในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชง พ.ศ. 2564

แบบสอบถามนี้ดำเนินการโดย นายสัญญาชัย จันทร์โต กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานการณ์ของสถานที่สกัดกัญชงที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และเพื่อประเมินความพร้อมของผู้ประกอบการด้านงบประมาณ และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง โดยเก็บข้อมูลจากผู้รับอนุญาตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 5 เฉพาะกัญชง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะใช้เป็นประโยชน์เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใด จึงขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ตรงกับสภาพที่เป็นจริงมากที่สุด

ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับ กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนา รวมถึงการกำกับดูแล สถานที่ผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนด และวางแผนกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนต่อไป

คำชี้แจงแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 4 หมวด จำนวน 16 ข้อคำถาม โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- ระดับดี หมายถึง เป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิต กัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม **ได้คะแนนเท่ากับ 2**

- ระดับพอใช้ หมายถึง เป็นไปตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม แต่ยังมีข้อบกพร่องซึ่งยอมรับได้ เนื่องจากข้อบกพร่องดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพ มาตรฐานและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์หรือสารสกัด และผู้ปฏิบัติงาน **ได้คะแนนเท่ากับ 1**

- ระดับปรับปรุง หมายถึง ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาสถานที่ขออนุญาตผลิตกัญชง (ที่มีใช้การปลูก) เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม **ได้คะแนน เท่ากับ 0**

แบบประเมินสถานการณ์และความพร้อมของสถานที่ผลิตผลิต (ที่มีใช้การปลูก) กัญชง

วัน/เดือน/ปี ที่ให้สัมภาษณ์.....รหัสสถานที่ผลิต.....

ข้อกำหนด	ระดับการประเมิน			คะแนน	รายละเอียดการตรวจประเมิน	เกณฑ์การใช้ ค่าคะแนน	
	ดี (2)	พอใช้ (1)	ปรับปรุง (0)				
หมวด 1. สถานที่ที่ตั้งและอาคารผลิต							
1. สถานที่ตั้งและอาคารสถานที่ผลิต อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อวัตถุชีววัสดุการบรรจุ หรือผลิตภัณฑ์ (สารสกัดกัญชง)					(1) สะอาด ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบและไม่มีการสะสมสิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว หรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตที่อาจเป็นแหล่งสะสมฝุ่นละอองหรือเป็นแหล่งหลบซ่อนหรือเพาะพันธุ์ สัตว์แมลงและเชื้อโรค (2) ไม่มีการสะสมสิ่งปฏิกูล ไม่มีฝุ่นควันมากผิดปกติ ไม่มีวัตถุอันตราย ไม่มีคอกปศุสัตว์หรือสถานเลี้ยงสัตว์	ประเมินจากการสังเกต และการสัมภาษณ์สั้น ☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)	☐ น้อยกว่าเท่ากับ 1 ปี ☐ 2 - 3 ปี ☐ 4 - 5 ปี ☐ มากกว่า 5 ปี
2. อาคารสถานที่ผลิตมีแสงสว่าง อุณหภูมิ ความชื้น และการระบายอากาศอย่างเหมาะสม					(1) อาคารสถานที่ผลิตควรติดตั้งหลอดไฟให้มีแสงสว่างเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีผลต่อความผิดพลาดในการปฏิบัติงานและมีผลต่อการควบคุมคุณภาพของสารสกัด (2) บริเวณที่ผลิตและจัดเก็บ ควรควบคุมอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ ตามข้อกำหนด	ประเมินจากการสังเกต และการสัมภาษณ์สั้น ☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)	☐ น้อยกว่าเท่ากับ 1 ปี ☐ 2 - 3 ปี ☐ 4 - 5 ปี ☐ มากกว่า 5 ปี

					เฉพาะของวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์		
3.	พื้นผิวของผนัง พื้น และเพดาน ภายในบริเวณที่วัตถุดิบ ต้อง เรียบ ปราศจากรอยแตก ร้าว หรือรอยต่อที่เชื่อมไม่สนิท				(1) มีพื้นที่สำหรับจัดวาง เครื่องมือและวัตถุต่างๆ อย่าง เป็นระเบียบ และผู้ปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานได้อย่าง สะดวก (2) ไม่มีสิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว หรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตอยู่ในบริเวณที่ผลิต	ประเมินจากการสังเกต และการสัมภาษณ์สั้น ☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)	☐ น้อยกว่า เท่ากับ 1 ปี ☐ 2 - 3 ปี ☐ 4 - 5 ปี ☐ มากกว่า 5 ปี
4.	มีบริเวณซึ่งวัตถุดิบที่แยก ต่างหาก โดยมีการออกแบบ สำหรับการซึ่งเป็นการเฉพาะ				(1) มีบริเวณซึ่งวัตถุดิบที่ แยกต่างหาก (2) บริเวณซึ่งมีการควบคุม อากาศ อุณหภูมิ ความชื้น ทิศทางการไหลของอากาศ และ ความสะอาดตามความจำเป็น	ประเมินจากการสังเกต และการสัมภาษณ์สั้น ☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)	☐ น้อยกว่า เท่ากับ 1 ปี ☐ 2 - 3 ปี ☐ 4 - 5 ปี ☐ มากกว่า 5 ปี
5.	ห้องหรือบริเวณจัดเก็บวัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์ (สารสกัดกัญชง) อยู่ในสภาวะที่ดีรักษาอุณหภูมิ และความชื้นให้อยู่ในเกณฑ์ที่ ยอมรับ				(1) มีแยกเป็นห้องหรือ บริเวณที่เป็นสัดส่วน (2) จัดให้มี ป้ายหรือฉลาก ซึ่งบ่งชี้ ประเภทของวัตถุดิบ วัสดุ การบรรจุ ผลิตภัณฑ์ ระหว่างผลิต ผลิตภัณฑ์รอบรรจุ ยาสำเร็จรูป เพียงพอที่จะ ป้องกันการปะปนและปนเปื้อน ข้าม	ประเมินจากการสังเกต และการสัมภาษณ์สั้น ☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)	☐ น้อยกว่า เท่ากับ 1 ปี ☐ 2 - 3 ปี ☐ 4 - 5 ปี ☐ มากกว่า 5 ปี
หมวดที่ 1 คะแนนรวม				10 คะแนน			
คะแนนที่ได้รวม					คะแนน (.....%)		

ข้อกำหนด	ระดับการประเมิน			คะแนน	รายละเอียดการตรวจประเมิน	เกณฑ์การใช้ ค่าคะแนน	ความพร้อมใน การพัฒนา สถานที่ผลิต
	ดี (2)	พอใช้ (1)	ปรับปรุง (0)				
หมวด ๒. เครื่องมือ เครื่องจักร และ อุปกรณ์การผลิต							
6. เครื่องมือ เครื่องจักร ออกแบบ จัดวาง และบำรุงรักษา ป้องกันความเสี่ยงต่อความผิดพลาดหรือการปนเปื้อน					<p>(1) ติดตั้งหรือจัดวางในตำแหน่งที่เหมาะสม เป็นไปตามสายงานการผลิต ตั้งแต่เริ่มนำวัตถุดิบเข้าโรงงาน กระบวนการผลิต ตรวจสอบ บรรจุ เก็บรักษา เพื่อเตรียมส่งตามลำดับขั้นตอน ป้องกันการสับสน</p> <p>(2) ออกแบบไม่ให้มีจุดอับ (Dead leg) รอยต่อเชื่อมและพื้นผิวภายในต้องเรียบ ไม่เป็นที่สะสมของฝุ่นและสิ่งสกปรก สามารถล้างทำความสะอาดได้ง่ายและทั่วถึง</p>	<p>ประเมินจากการสังเกต และการสัมภาษณ์</p> <p>☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน)</p> <p>☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน)</p> <p>☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)</p>	<p>☐ น้อยกว่า เท่ากับ 1 ปี</p> <p>☐ 2 – 3 ปี</p> <p>☐ 4 – 5 ปี</p> <p>☐ มากกว่า 5 ปี</p>
7. เครื่องมือหรืออุปกรณ์ ที่สัมผัสกับสารสกัด กัญชงต้องทำด้วยวัสดุที่ไม่ทำปฏิกิริยากับสารสกัด ไม่ปล่อยสารหรือดูดซับสาร					<p>(1) เครื่องมือหรืออุปกรณ์ ต้องทำด้วยวัสดุ ซึ่งไม่ทำปฏิกิริยากับสารสกัดกัญชง ไม่ปล่อยสาร หรือดูดซับสาร</p> <p>(2) เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ ไม่เป็นสนิม ไม่เป็นพิษ ไม่หลุดลอก ทนต่อการกัดกร่อน เช่น stainless steel</p>	<p>ประเมินจากการสังเกต และการสัมภาษณ์</p> <p>☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน)</p> <p>☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน)</p> <p>☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)</p>	<p>☐ น้อยกว่า เท่ากับ 1 ปี</p> <p>☐ 2 – 3 ปี</p> <p>☐ 4 – 5 ปี</p> <p>☐ มากกว่า 5 ปี</p>

<p>8. มีวิธีการทำความสะอาด จัดเก็บเครื่องมือและเครื่องใช้ และ ฆ่าเชื้อ หรือทำให้ปราศจากเชื้อ ตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันการ ปนเปื้อน</p>				<p>(1) เครื่องมือต้องมีการทำ ความสะอาดด้วยวิธีการที่มี ประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะเครื่องมือการผลิตที่ สัมผัสกับสารสกัด และมีการ จัดเก็บเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ ทำความสะอาดแล้วอย่างเป็น สัดส่วน ในสภาพที่ถูกสุญญากาศ และป้องกันการปนเปื้อนได้</p> <p>(2) ต้องปฏิบัติตาม มาตรฐานวิธีการปฏิบัติสำหรับ การทำความสะอาดเครื่องมือการ ผลิต</p>	<p>ประเมินจากเอกสาร และการสัมภาษณ์</p> <p>☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน)</p> <p>☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน)</p> <p>☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)</p>	<p>☐ น้อยกว่า เท่ากับ 1 ปี</p> <p>☐ 2 - 3 ปี</p> <p>☐ 4 - 5 ปี</p> <p>☐ มากกว่า 5 ปี</p>
<p>9. มีวิธีการบำรุงรักษาเครื่องมือให้ อยู่ในสภาพดี ใช้งานได้อย่างมี ประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดการ ปนเปื้อน</p>				<p>(1) ต้องกำหนดตารางเวลา หรือแผนการบำรุงรักษา หรือ ซ่อมบำรุงเครื่องมือ และ ปฏิบัติตามแผน พร้อมทั้งจัดทำ บันทึกการบำรุงรักษา</p> <p>(2) ปฏิบัติตามมาตรฐาน วิธีการปฏิบัติสำหรับการ บำรุงรักษา หรือซ่อมบำรุง เครื่องมือ</p>	<p>ประเมินจากเอกสาร และการสัมภาษณ์</p> <p>☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน)</p> <p>☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน)</p> <p>☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)</p>	<p>☐ น้อยกว่า เท่ากับ 1 ปี</p> <p>☐ 2 - 3 ปี</p> <p>☐ 4 - 5 ปี</p> <p>☐ มากกว่า 5 ปี</p>
<p>หมวดที่ 2 คะแนนรวม</p>				<p>8 คะแนน</p>		
<p>คะแนนที่ได้รวม</p>					<p>คะแนน (.....%)</p>	

ข้อกำหนด	ระดับการประเมิน			คะแนน	รายละเอียดการตรวจประเมิน	เกณฑ์การใช้ ค่าคะแนน	ความพร้อมใน การพัฒนา สถานที่ผลิต
	ดี (2)	พอใช้ (1)	ปรับปรุง (0)				
หมวด ๓. บุคลากร							
10. มีผังองค์กร และมีการกำหนดคุณสมบัติของกำหนดภาระหน้าที่ เป็น ลายลักษณ์อักษรในใบแสดงลักษณะงาน (job description)					(1) แผนผังโครงสร้างและ การบริหารงานขององค์กร (organization chart) ที่ แสดง สายการบังคับบัญชาชัดเจนและ เป็นปัจจุบัน (2) มีการกำหนดคุณสมบัติ ของบุคลากรที่มีตำแหน่ง รับผิดชอบการผลิตและการ ควบคุมคุณภาพ ไว้เป็นลาย ลักษณ์อักษร	ประเมินจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ ☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)	☐ น้อยกว่า เท่ากับ 1 ปี ☐ 2 - 3 ปี ☐ 4 - 5 ปี ☐ มากกว่า 5 ปี
11. จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับ สุขอนามัย ซึ่งประกอบไปด้วย วิธีการปฏิบัติที่ เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ของบุคลากร หลักปฏิบัติด้าน สุขอนามัย และการแต่งกายของ บุคลากรที่มีตำแหน่งรับผิดชอบ เกี่ยวกับการผลิต					(1) ตรวจสอบสุขภาพบุคลากร ก่อนรับเข้าทำงาน กล่าวคือ ต้องไม่เป็นโรคหรือพาหะของ โรค และควรมีการตรวจซ้ำ ตามความจำเป็นให้เหมาะสม กับงานที่ทำ (2) มีข้อกำหนดด้าน อนามัยส่วนบุคคลของบุคลากร ที่ปฏิบัติงาน เป็นลายลักษณ์ อักษร	ประเมินจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ ☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)	☐ น้อยกว่า เท่ากับ 1 ปี ☐ 2 - 3 ปี ☐ 4 - 5 ปี ☐ มากกว่า 5 ปี
หมวดที่ 3 คะแนนรวม				4 คะแนน			
คะแนนที่ได้รวม					คะแนน (.....%)		

ข้อกำหนด	ระดับการประเมิน			คะแนน	รายละเอียดการตรวจประเมิน	เกณฑ์การใช้ ค่าคะแนน	ความพร้อมใน การพัฒนา สถานที่ผลิต
	ดี (2)	พอใช้ (1)	ปรับปรุง (0)				
หมวด 4. การสุขาภิบาล							
12. ห้องเปลี่ยน/สวมทับชุดปฏิบัติงาน อ่างล้างมือ และสุขา มีจำนวนเพียงพอสำหรับผู้ใช้งาน ห้องสุขาไม่อยู่ในบริเวณดำเนินการผลิตและบริเวณจัดเก็บ					(1) อ่างล้างมือ และสุขา มีจำนวนเพียงพอสำหรับผู้ใช้งาน โดยเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (2) ห้องสุขาต้องไม่เปิดเข้าโดยตรงกับบริเวณการดำเนินการผลิตและบริเวณจัดเก็บ และพนักงานต้องไม่สวมชุดปฏิบัติงานเข้าห้องสุขา	ประเมินจากสังเกต ☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)	☐ น้อยกว่าเท่ากับ 1 ปี ☐ 2 - 3 ปี ☐ 4 - 5 ปี ☐ มากกว่า 5 ปี
13. มีมาตรการควบคุมและกำจัดสัตว์และแมลงอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการ กำจัดต้องไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนสู่กระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์					(1) ต้องจัดทำมาตรการหรือมาตรฐานวิธีปฏิบัติงานสำหรับการควบคุมสัตว์และแมลง (2) ระบุแผนหรือตารางเวลาในการดำเนินการและติดตามประสิทธิภาพ	ประเมินจากเอกสารและการสัมภาษณ์ ☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)	☐ น้อยกว่าเท่ากับ 1 ปี ☐ 2 - 3 ปี ☐ 4 - 5 ปี ☐ มากกว่า 5 ปี
14. มีการกำจัดขยะที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน และมีมาตรการกำจัดของเสีย รวมถึงวัตถุบักเณร ซึ่งที่เหลือจากกระบวนการผลิต					(1) มีวิธีการกำจัดขยะที่เหมาะสมและสม่ำเสมอเพื่อไม่ให้มีการสะสมจนเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์และแมลง รวมถึงเชื้อโรคและกลิ่นไม่พึงประสงค์ (2) มาตรการกำจัดของเสีย รวมถึงวัตถุบักเณรซึ่งที่เหลือจากกระบวนการผลิต ต้องมี	ประเมินจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)	☐ น้อยกว่าเท่ากับ 1 ปี ☐ 2 - 3 ปี ☐ 4 - 5 ปี ☐ มากกว่า 5 ปี

					ประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม		
15. มีมาตรการจัดการสารเคมีที่ใช้ในสถานที่ผลิต เช่น สารเคมีกำจัดสัตว์และ แมลง สารทำความสะอาด และ ฆ่าเชื้อ สารเคมีที่ใช้ในการซ่อมบำรุง					(1) มีข้อมูลชนิดของสารเคมี ความปลอดภัย วิธีใช้อย่างปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ (2) มีป้ายบ่งชี้หรือฉลากที่ชัดเจนเพื่อป้องกันการนำไปใช้ผิดพลาด และ จัดเก็บแยกเป็นสัดส่วนจากบริเวณผลิต	ประเมินจากเอกสารและการสัมภาษณ์ ☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)	☐ น้อยกว่าเท่ากับ 1 ปี ☐ 2 - 3 ปี ☐ 4 - 5 ปี ☐ มากกว่า 5 ปี
16. มีมาตรการจัดการกับอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดสัตว์และแมลง การทำความสะอาด และ ฆ่าเชื้อ รวมทั้งการซ่อมบำรุง ในลักษณะไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน					(1) จัดทำมาตรการจัดการกับอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดสัตว์และแมลง (2) มีขั้นตอนในการซ่อมบำรุงอุปกรณ์ และ จัดเก็บแยกอุปกรณ์เป็นสัดส่วน	ประเมินจากเอกสารและการสัมภาษณ์ ☐ ไม่สอดคล้อง (0 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 1 ข้อ (1 คะแนน) ☐ สอดคล้อง 2 ข้อ (2 คะแนน)	☐ น้อยกว่าเท่ากับ 1 ปี ☐ 2 - 3 ปี ☐ 4 - 5 ปี ☐ มากกว่า 5 ปี
หมวดที่ 4 คะแนนรวม				10 คะแนน			
คะแนนที่ได้รวม					คะแนน (.....%)		

หมวด	ข้อกำหนด	คะแนนที่ได้	ร้อยละ
หมวดที่ 1	สถานที่ที่ตั้งและอาคารผลิต (10 คะแนน)		
หมวดที่ 2	เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การผลิต (8 คะแนน)		
หมวดที่ 3	บุคลากร (4 คะแนน)		
หมวดที่ 4	การสุขาภิบาล (10 คะแนน)		
คะแนนรวม			

การคำนวณ

$$\text{ร้อยละของคะแนนที่ได้รวมทุกหัวข้อ} = \frac{\text{คะแนนที่ได้} \times 100}{\text{คะแนนรวมทุกข้อ (32 คะแนน)}}$$

ภาคผนวก ข

ลำดับ	จังหวัด	เลขที่ใบอนุญาต	ชื่อสถานที่/ผู้รับอนุญาต	รหัส
1	ชลบุรี	ชบ 1/2564 (มป)	บริษัท สเปเชียลตี้ เนเชอรัล โปรดักส์ จำกัด เลขที่ : 700/364 ถนน - หมู่ 6 ซอย - ตำบล หนองไม้แดง อำเภอ เมืองชลบุรี จังหวัด ชลบุรี รหัสไปรษณีย์ 20000	A
2	กรุงเทพมหานคร	กท 1/2566 (มป)	บริษัท แล็บแอกทีฟ จำกัด เลขที่ : 515 ถนน เทอดไท หมู่ ซอย ตำบล บางหว้า อำเภอ ภาษีเจริญ จังหวัด กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10160	B
3	กรุงเทพมหานคร	กท 3/2565 (มป)	บริษัท ทีเอส แคนนา จำกัด เลขที่ : 174/2 ถนน หทัยราษฎร์ หมู่ - ซอย ตำบล มีนบุรี อำเภอ มีนบุรี จังหวัด กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10510	C
4	กรุงเทพมหานคร	กท 4/2565 (มป)	จิรวัดน์ ตันยาภิรมย์ เลขที่ : 26 ถนน เทพรักษ์ หมู่ ซอย ตำบล อนุสาวรีย์ อำเภอ บางเขน จังหวัด กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10220	D
5	กรุงเทพมหานคร	กท 5/2565 (มป)	บริษัท เฮมพีไลฟ์ จำกัด เลขที่ : 345 ถนน ฉลองกรุง หมู่ ซอย ตำบล ลำปลาทิว อำเภอ ลาดกระบัง จังหวัด กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10520	E
6	กรุงเทพมหานคร	กท 6/2565 (มป)	บริษัท ชาซง จำกัด เลขที่ : 15/5 ถนน - หมู่ - ซอย สุขุมวิท 5 ซ. 32 ตำบล ออเงิน อำเภอ สายไหม จังหวัด กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10220	F

ลำดับ	จังหวัด	เลขที่ใบอนุญาต	ชื่อสถานที่/ผู้รับอนุญาต	รหัส
7	ชลบุรี	ชบ 2/2565 (มป)	บริษัท ฤศฯ ซีเอสอาร์ จำกัด 139 หมู่ 8 ตำบล นาจอมเทียน อำเภอ สัตหีบ จังหวัด ชลบุรี	G
8	ชลบุรี	ชบ 3/2565 (มป)	บริษัท ทีเอ็นอาร์ ไบโอไซเอนซ์ จำกัด 789/155 ถนน - หมู่ 1 ซอย - ตำบล หนองขาม อำเภอ ศรีราชา จังหวัด ชลบุรี รหัสไปรษณีย์ 20230	H
9	นครสวรรค์	นว 1/2566 (มป)	บริษัท แอลพีพี เอิร์บ โปรดักส์ จำกัด ที่อยู่ 98 ถนน - หมู่ 9 ซอย - ตำบล โคกเตือ อำเภอ ไพศาลี จังหวัด นครสวรรค์ รหัสไปรษณีย์ 60220	I
10	นครราชสีมา	นม 1/2565 (มป)	บริษัท กู๊ด เนเบอร์ส ไบโอเทคโนโลยี จำกัด 158/1 ถนน มิตรภาพ หมู่ - ซอย - ตำบล หนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30130	J
11	สระบุรี	สบ 1/2565 (มป)	บริษัท สปีดดีแลบ จำกัด 158 ถนน - หมู่ 2 ซอย - ตำบล ห้วยแห้ง อำเภอ แก่งคอย จังหวัด สระบุรี	K
12	ปทุมธานี	ปท 1/2564 (มป)	องค์การเภสัชกรรม 138 ถนน รังสิต-นครนายก หมู่ 4 ซอย - ตำบล บึงสนั่น อำเภอ ธัญบุรี จังหวัด ปทุมธานี	L
13	ปทุมธานี	ปท 1/2566 (มป)	บริษัท ซี บี ดี เอ็กซ์เฟิร์ท จำกัด ที่อยู่ 73 หมู่ 4 ตำบล บ้านใหม่ อำเภอ เมืองปทุมธานี จังหวัด ปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 12000	M
14	ปราจีนบุรี	ปจ 1/2565 (มป)	โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาคีพัฒน์ 32/7 ถนน ปราจีนอนุสรณ์ หมู่ 12 ซอย - ตำบล ท่างาม อำเภอ เมืองปราจีนบุรี จังหวัด ปราจีนบุรี	N

ลำดับ	จังหวัด	เลขที่ใบอนุญาต	ชื่อสถานที่/ผู้รับอนุญาต	รหัส
15	ปราจีนบุรี	ปจ 1/2566 (มป)	บริษัท แคนนาบิช เทค จำกัด 7/1 ถนน หมู่ 4 ซอย ตำบล บางเดชะ อำเภอ เมืองปราจีนบุรี จังหวัด ปราจีนบุรี	O
16	ลำพูน	ลพ 1/2565 (มป)	โรงงานเภสัชอุตสาหกรรม เจเอสพี (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ที่อยู่ 260 ถนน หมู่ 4 ซอย ตำบล ศรีบัวบาน อำเภอ เมืองลำพูน จังหวัด ลำพูน รหัสไปรษณีย์ 51000	P
17	สมุทรปราการ	สป 1/2565 (มป)	บริษัท สยาม อะกรี-ไบโอ จำกัด 408/7 ถนน - หมู่ 7 ซอย - ตำบล บางปูใหม่ อำเภอ เมืองสมุทรปราการ จังหวัด สมุทรปราการ	Q
18	สมุทรปราการ	สป 2/2565 (มป)	บริษัท ธาราเรธา คอร์ปอเรชั่น จำกัด 246/35 ถนน หมู่ 4 ซอย คิงคอง ตำบล บางเพรียง อำเภอ บางบ่อ จังหวัด สมุทรปราการ	U
19	สมุทรสาคร	สค 1/2564 (มป)	บริษัท สยาม เฮอเบิล เทค จำกัด 288/8 ถนน หมู่ 4 ซอย ตำบล บางหญ้าแพรก อำเภอ เมืองสมุทรสาคร จังหวัด สมุทรสาคร	R
20	สมุทรสาคร	สค 1/2565 (มป)	บริษัท เวลเทค ไบโอเทคโนโลยี จำกัด ที่อยู่ 17/11 ถนน หมู่ 2 ซอย ตำบล ชัยมงคล อำเภอ เมืองสมุทรสาคร จังหวัด สมุทรสาคร	S
21	สมุทรสงคราม	สส 1/2566 (มป)	บริษัท อะ เฮมพ์ กรุป จำกัด ที่อยู่ :1248/19 ถนน ไชยพร หมู่ ซอย ตำบล แม่กลอง อำเภอ เมืองสมุทรสงคราม จังหวัด สมุทรสงคราม รหัสไปรษณีย์ 75000	T
22	เชียงใหม่	ชม 1/2564 (มป)	บริษัท ซาลัส ไบโอสติคอลล (ประเทศไทย) จำกัด ที่อยู่ : 320 หมู่ 2 ซอย - ตำบล เชียงดอย อำเภอ ดอยสะเก็ด จังหวัด เชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50220	W
23	จันทบุรี	จบ 1/2564 (มป)	บริษัท คิง แคนน์ จำกัด ที่อยู่ ที่อยู่: 21 ถนน หมู่ 7 ซอย ตำบล เกวียนหัก อำเภอขลุง จังหวัด จันทบุรี รหัสไปรษณีย์ 22110	X

ลำดับ	จังหวัด	เลขที่ใบอนุญาต	ชื่อสถานที่/ผู้รับอนุญาต	รหัส
24	พระนครศรีอยุธยา	อย 1/2565 (มป)	บริษัท อุตสาหกรรมเครื่องหอมไทย-จีน จำกัด ที่อยู่ 99 ถนน ลาดบัวหลวง-ไม้ตรา หมู่ 2 ซอย - ตำบล ลาดบัวหลวง อำเภอ ลาดบัวหลวง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา	Y
25	มุกดาหาร	มท 1/2565 (มป)	บริษัท เอ็นเนอร์จี้โกร (ประเทศไทย) จำกัด ที่อยู่ 122/2 ถนน ชยางกูร หมู่ 10 ซอย - ตำบล อำเภอ เมืองมุกดาหาร จังหวัด	Z